

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ
ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

ΜΙΧΑΛΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΤΣΑΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΑΤΡΑ, 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη, έγινε στα πλαίσια του προπτυχιακού προγράμματος του Τμήματος Τουριστικών Επιχειρήσεων του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πάτρας.

Η Κέρκυρα αποτελεί τον τόπο καταγωγής μου και οι εξελίξεις που αφορούν στην τουριστική ανάπτυξη του νησιού ήταν μια σημαντική αφορμή για την έρευνα και την σύνταξη της παρούσας εργασίας.

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου κ. Τσάμο Γεώργιο για την καθοδήγηση και την βοήθεια του σε όλη την διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω το προσωπικό του Δήμου Κέρκυρας, του ΕΟΤ Κέρκυρας, του Αεροδρομίου και του Λυμένα Κέρκυρας για τις πολύτιμες πληροφορίες που μου προσέφεραν.

Ακόμη δεν θα παραλείψω να εκφράσω τις ευχαριστίες μου και την ευγνωμοσύνη μου, προς την οικογένεια μου για την κατανόηση και την ψυχολογική υποστήριξη που μου παρείχαν καθ' όλη την διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αποτελείται από έξι κεφάλαια και έχει θέμα την «Τουριστική Ανάπτυξη της Κέρκυρας Υφιστάμενη Κατάσταση Και Προοπτικές».

Στο πρώτο κεφάλαιο, αναλύεται η έννοια, τα χαρακτηριστικά και τα είδη του τουρισμού.

Το δεύτερο κεφάλαιο, αναφέρεται στην τουριστική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται οι ορισμοί, η ιστορική αναδρομή και οι θεωρίες της τουριστικής ανάπτυξης.

Το τρίτο κεφάλαιο, ασχολείται με την εξέλιξη του τουρισμού στην Ελλάδα, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χώρας μας και τα κύρια χαρακτηριστικά του Ελληνικού τουρισμού.

Στη συνέχεια στο τέταρτο κεφάλαιο, απεικονίζονται τα βασικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ως προς το τουριστικό προφίλ που προσφέρουν.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του Κερκυραϊκού τουρισμού. Πιο αναλυτικά, περιλαμβάνει την ιστορία της Κέρκυρας, ανάλυση της τουριστικής ζήτησης και προσφοράς, ανάλυση SWOT και τις μελλοντικές ενέργειες για την τουριστική ανάπτυξη του νησιού.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται αναφορά στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στο όμορφο νησί της Κέρκυρας.

Τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ολοκλήρωση της εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	3
1.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	3
1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	4
1.3. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	5
1.4. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	6
1.5. ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	11
2.1. ΟΡΙΣΜΟΙ.....	11
2.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	14
2.3. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	18
3.1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	18
3.2. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	20
3.3. ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	21
3.4. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ.....	24
4.1. ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ.....	26
4.2. SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ.....	27
4.2.1. Δυνατά Σημεία.....	27
4.2.2. Αδύνατα Σημεία.....	30
4.2.3. Ευκαιρίες.....	31
4.2.4. Απειλές.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝ-ΠΑΡΟΝ-ΜΕΛΛΟΝ.....	33
5.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	33
5.2. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	35
5.2.1. Ο Κύκλος Ζωής του Τουριστικού Προϊόντος στην Κέρκυρα.....	38
5.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ.....	40
5.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ.....	42
5.4.1. Η Εποχικότητα της Τουριστικής Ζήτησης.....	51
5.4.2. Η Κρουαζιέρα στην Κέρκυρα.....	51
5.4.2.1. Αφίξεις επιβατών - κρουαζιερόπλοιων στην Κέρκυρα.....	54
5.4.2.2. Εποχικότητα αφίξεων επιβατών – κρουαζιερόπλοιων.....	56
5.5. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ.....	58
5.6. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT.....	60
5.7. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	65
5.7.1. Ζώνες Παρέμβασης.....	66

5.7.2. Στόχοι και Στρατηγική.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ.....	71
6.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	72
6.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΚΕΡΚΥΡΑ.....	73
6.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ.....	74
6.3.1. Πολιτιστικός Τουρισμός.....	74
6.3.2. Θρησκευτικός Τουρισμός.....	78
6.3.3. Αθλητικός Τουρισμός.....	81
6.3.4. Θαλάσσιος Τουρισμός.....	82
6.3.5. Οικοτουρισμός και Περιπατητικός Τουρισμός.....	83
6.3.6. Συνεδριακός και Εκθεσιακός Τουρισμός.....	86
6.3.7. Μαθησιακός Τουρισμός.....	87
6.3.8. Γαστρονομικός Τουρισμός.....	87
6.3.9. Περιβαλλοντικός Τουρισμός.....	88
6.3.10. Καταδυτικός Τουρισμός.....	89
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	93
ΛΙΣΤΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	
Διάγραμμα 1: Κύκλος Ζωής Τουριστικού Προϊόντος.....	38
Διάγραμμα 2: Αφίξεις Επιβατών.....	55
Διάγραμμα 3: Αφίξεις Κρουαζιερόπλοιων.....	55
Διάγραμμα 4: Κίνηση Επιβατών Κρουαζιερόπλοιων 2009 – 2010.....	57
Διάγραμμα 5: Κίνηση Κρουαζιερόπλοιων Μηνών 2009 – 2010.....	58
ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	
Πίνακας 1: Αφίξεις στο αεροδρόμιο και το λιμάνι της Κέρκυρας ανά έτος (%)......	45
Πίνακας 2: Αφίξεις επιβατών εξωτερικού στο αεροδρόμιο της Κέρκυρας με charters....	47
Πίνακας 3: Αφίξεις εξωτερικού 2010-2011.....	49
Πίνακας 4: Αφίξεις εσωτερικού 2010-2011.....	50
Πίνακας 5: Αφίξεις επιβατών - κρουαζιερόπλοιων 2003-2010.....	54
Πίνακας 6: Μηνιαία κατανομή αφίξεων επιβατών - κρουαζιερόπλοιων έτη 2009-2010...	56

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ελλάδα είναι μια χώρα της οποίας η οικονομία κατά ένα μεγάλο ποσοστό στηρίζεται στον τουρισμό. Παρουσιάζει σπουδαία ιδιαιτερότητα όσον αφορά το φυσικό τοπίο της, την πολιτισμική της κληρονομιά και διακατέχει την πρωτιά από άποψη φυσικού κάλους ακόμη και από όλες τις υπόλοιπες χώρες της λεκάνης της Μεσογείου.

Ένα από τα στολίδια της Ελλάδας είναι η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων η οποία αποτελεί πόλο έλξης και θαυμασμού από Έλληνες και ξένου τουρίστες κάθε χρόνο. Η Κέρκυρα είναι ένα από τα επτά πανέμορφα νησιά του Ιονίου το οποίο φιλοξενεί κάθε χρόνο εδώ και αρκετές δεκαετίες αρκετούς επισκέπτες από την Ελλάδα αλλά και όλο τον κόσμο.

Η Κέρκυρα είναι ένα από τα βορειότερα νησιά του Ιονίου Πελάγους, βρίσκεται στην είσοδο της Αδριατικής Θάλασσας κοντά στις Ηπειρωτικές ακτές. Οι βορειοανατολικές ακτές της πλησιάζουν αρκετά (περ. 2 Km) στην Αλβανία. Έχει σχήμα μακρόστενο πλατύτερο στο βόρειο τμήμα της, ενώ στενεύει προς το νότο. Τα παράλια της έχουν συνολικό μήκος 217 χλμ. και σχηματίζουν αρκετούς όρμους και ακρωτήρια. Το έδαφός της είναι κυρίως ορεινό, ιδιαίτερα στο βόρειο τμήμα. Οι ξένοι την αποκαλούν Κορφού (αγγλ. Corfu), από τις δύο κορυφές που φαίνονται καθώς πλησιάζει ο επισκέπτης στο νησί. Οι υψηλότερες κορυφές είναι: ο Παντοκράτορας η αρχαία Ιστώνη (914 μ.) και το Στραβοσκιάδι (849 μ.). Η Κέρκυρα είναι από τα πλέον πυκνοκατοικημένα νησιά της Μεσογείου με πυκνότητα πληθυσμού 193 κατοίκους ανά τετρ.χλμ.

Το νησί της Κέρκυρας αποτέλεσε από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο έναν δημοφιλή τουριστικό προορισμό για τον εσωτερικό και εξωτερικό τουρισμό της χώρας. Η Κέρκυρα παρουσιάζει από τη δεκαετία του εξήντα υπολογίσιμα μεγέθη αλλοδαπής τουριστικής ζήτησης και προσελκύει το ιδιωτικό επενδυτικό ενδιαφέρον. Ο δυναμισμός της ενισχύεται από το διεθνούς χαρακτήρα αεροδρόμιο της και την ευνοϊκή της θέση στις θαλάσσιες επικοινωνίες με τις Ευρωπαϊκές χώρες. Η πολιτική κινήτρων τουριστικής ανάπτυξης κατά την επταετία 1967-1973 συμπεριλαμβάνει την Κέρκυρα στην «περιοχή Α» μαζί με την Αττική, την επαρχία Θεσσαλονίκης και τη Ρόδο. Τη περίοδο εκείνη, τα εναρκτήρια τουριστικά βήματα πραγματοποίησαν κατά το πλείστον Βρετανοί περιηγητές, υψηλού κοινωνικού και οικονομικού επιπέδου, και η Κέρκυρα χαρακτηρίστηκε ως το κοσμοπολίτικο νησί της Ελλάδας. Στη συνέχεια την ανακάλυψα οι tour operators και λόγω της έλλειψης υποδομών, το καθιέρωσαν στη διεθνή τουριστική αγορά ως έναν φθηνό τουριστικό προορισμό. Οι ίδιοι tour operators χρηματοδότησαν τη δημιουργία φθηνών

καταλυμάτων, την ίδια στιγμή που η πολιτεία αδυνατούσε να αντεπεξέλθει στη δημιουργία της αντίστοιχης τουριστικής υποδομής, με αποτέλεσμα να ανεγερθούν στην παράκτια ζώνη 30 νέα τουριστικά χωριά χωρίς να διαθέτουν τις απαραίτητες υποδομές και την αναγκαία ταυτότητα. Το τουριστικό προϊόν της Κέρκυρας μπήκε στη φάση του κορεσμού παρουσιάζοντας χαρακτηριστικά όπως έντονη εποχικότητα, χαμηλή ποιότητα υποδομών και υπηρεσιών, προσέλκυση τουριστών χαμηλού εισοδήματος, ιδιαίτερα χαμηλές τιμές, υψηλή εξάρτηση από τους tour operators, χαμηλή πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, ανεπαρκής εκπαίδευση του ανθρώπινου δυναμικού, υψηλή χωρική συγκέντρωση.

Οι έχοντες την ευθύνη για τον σχεδιασμό της τουριστικής πολιτικής του νησιού, άρχισαν να αναπτύσσουν δύο άλλα πρότυπα τουρισμού, που εκφράζουν μια διαφορετική αναπτυξιακή προσέγγιση, πιο επιλεκτική και πιο εξατομικευμένη, τα οποία δίνουν έμφαση στη ποιότητα και όχι στη ποσότητα. Τα πρότυπα αυτά στηρίζονται στα ειδικά ενδιαφέροντα των τουριστών και στον διαφορετικό τρόπο των διακοπών, τα οποία, αντίστοιχα, συγκροτούν τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού που συνδέονται με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης. Έτσι παράλληλα με το κυρίαρχο πρότυπο τουρισμού του ήλιου και της θάλασσας, άρχισαν να εμφανίζονται εναλλακτικές προτάσεις τουρισμού, όπως πολιτιστικός, θαλάσσιος, θρησκευτικός, μαθητικός, αθλητικός, οικοτουρισμός, κ.α.

Το τουριστικό προϊόν της Κέρκυρας έχει πλέον εμπλουτιστεί. Το πόσο επιτυχημένη και αποδοτική θα είναι αυτή η αλλαγή στην αναπτυξιακή πορεία του τουρισμού του νησιού θα φανεί στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

1.1. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Από τα πρώτα κιόλας χρόνια που άρχισε να αναπτύσσεται ο τουρισμός, ως γενική έννοια, μέχρι και σήμερα, δεν έχει οριστεί ένας σαφής και ακριβής ορισμός που να γίνεται αποδεκτός από όλους, αλλά αποτελεί ένα όρο που το εννοιολογικό του περιεχόμενο συνεχώς αλλάζει.

Ο όρος τουρισμός ¹έχει αγγλική προέλευση από τον αντίστοιχο όρο *touring* που προέρχεται από τη γαλλική λέξη *tour* που σημαίνει γύρος, περιοδεία, ταξίδι. Η επικρατέστερη εξήγηση του όρου τουρίστας είναι ο ταξιδιώτης χάριν ψυχαγωγίας, και αντίστοιχα του τουρισμού η μετακίνηση χάριν ψυχαγωγίας.

Τουρισμός ²δεν είναι ένα φαινόμενο ή ένα απλό σύνολο βιομηχανιών. Είναι μια ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία περιγράφει την συμπεριφορά, τη χρήση μέσων και την αλληλεπίδραση με άλλες οικονομίες και περιβάλλοντα. Εμπλέκει τη φυσική κίνηση των τουριστών με τοποθεσίες διαφορετικές από τους τόπους διαμονής τους.

Τουρισμός είναι λοιπόν η μετακίνηση ανθρώπων από μία γεωγραφική θέση σε μία άλλη για μικρή ή μεγάλη περίοδο, κάπου έξω από την περιοχή όπου ο ταξιδιώτης συνήθως ζει και εργάζεται.

Κυρίαρχο ρόλο στην εξέλιξη του τουρισμού, στάθηκαν οι ανακαλύψεις και εξελίξεις των μεταφορικών μέσων. Η εμφάνιση του αυτοκινήτου στις αρχές του 20ου αιώνα, και τα υπερατλαντικά ταξίδια με πλοία, έδωσαν μια νέα διάσταση στην ανάπτυξη του ιδιωτικού τουρισμού ανά τον κόσμο.

Ο τουρισμός είναι οικονομικός κλάδος της μη παραγωγικής σφαίρας, της οποίας επιχειρήσεις και οργανώσεις καλύπτουν τις ανάγκες των τουριστών, σε υλικές και άυλες υπηρεσίες. Αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την οικονομία πολλών χωρών, και ειδικά στις χώρες του τρίτου κόσμου, είναι η κύρια βάση για τον πορισμό εσόδων στην οικονομία τους.

¹<http://www.sete.gr/files/Media/Ebook/Sings&Symbols-GR.pdf>, *Σύμβολα και Σήματα Τουρισμού*, Ανάκτηση από: ΣΕΤΕ. [10/02/1013]

²Αλεξανδράκη-Κριτωτάκη, Ρ., (2000), *Τουριστική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις: Παπαζήση, σελ: 10-13.

1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η ανάγκη λοιπόν αυτή των ανθρώπων για τουρισμό δημιουργεί με την σειρά της ανάγκη για τουριστική ανάπτυξη σε διάφορους προορισμούς οι οποίοι έχουν το πλεονέκτημα να διαθέτουν ήδη τους φυσικούς πόρους (κλίμα, περιβάλλον, κλπ.) που είναι ο κύριος πόλος έλξης των τουριστών. Με άλλα λόγια, η τουριστική ζήτηση είναι ο κύριος παράγοντας που επηρεάζει την τουριστική ανάπτυξη και τις μορφές της. Έχει την δυνατότητα και την δύναμη να παράγει νέους προορισμούς, να κατασκευάζει ειδικά τουριστικά προϊόντα και να επιτρέπει την εμπλοκή όλο και μεγαλύτερου αριθμού χωρών του κόσμου στην διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης.

Αν θέλαμε να δώσουμε έναν ορισμό στην τουριστική ανάπτυξη θα μπορούσαμε να πούμε ότι: Τουριστική ανάπτυξη ³είναι η τουριστική διαδικασία η οποία αν παρατηρήσουμε το κάθε της στάδιο εξυπηρετεί την αύξηση της ποιότητας του τουρίστα αλλά και του κατοίκου προς τον τουρισμό του. Συνήθως, συνδέεται με την υποδομή που δημιουργείται για ο εσωτερικό εμπόριο και τον τουρισμό.

Κύρια χαρακτηριστικά της τουριστικής ανάπτυξης είναι η ταξιδιωτική κίνηση των τουριστών καθώς και οι κοινωνικές, πολιτικές και τεχνολογικές τάσεις της αγοράς.

Η διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης είναι ένα ιστορικό γεγονός το οποίο οδήγησε στην σημερινή κατάσταση της τουριστικής βιομηχανίας.⁴ Τα τελευταία χρόνια η πορεία της τουριστικής ανάπτυξης σημαδεύεται από την συνεχή εξάρτηση από τους tour operators και τον ανταγωνισμό νέων περιοχών. Αυτό συμβαίνει γιατί το τουριστικό προϊόν έχει αρχίσει να φθείρεται και επειδή η τουριστική ανάπτυξη προκαλεί αλλαγές -θετικές ή αρνητικές- οι οποίες δεν ερευνώνται αλλά παραμελούνται γιατί δεν θεωρούνται κύρια θέματα.

³Αυγερινού-Κολωνιά, Σ., - Ζαχαράτος, Γ., (2000), *Τουριστική Ανάπτυξη – Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις: Εξάντας, σελ: 15-20.

⁴Γαλάνη – Μουτάφη, Β., (2002), *Έρευνες για τον τουρισμό στην Ελλάδα και στην Κύπρο*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός, σελ: 22-27.

1.3. ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Τα κύρια χαρακτηριστικά του τουρισμού είναι:⁵

- ❖ Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς διαρκούν τουλάχιστον ένα 24ωρο, με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών αναγκών ή επιθυμιών τους.
- ❖ Οι διάφορες μορφές τουρισμού, όποιες και αν είναι αυτές, περιέχουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία και συγκεκριμένα το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σ' αυτόν με την ευρύτερη έννοια του όρου, δηλαδή συμπεριλαμβανομένης και της διατροφής.
- ❖ Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- ❖ Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεση τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης διαμονής τους μέσα σε λίγες ημέρες, εβδομάδες ή μήνες.
- ❖ Οι άνθρωποι επισκέπτονται διάφορους τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς σκοπούς, δηλαδή για σκοπούς άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησης τους.

Είναι γνωστό σήμερα πως η τελική απόφαση αγοράς ενός τουριστικού προϊόντος (διακοπές) επηρεάζεται από την επιθυμία του τουρίστα να ικανοποιήσει με μη – τουριστικά αγαθά άλλες του ανάγκες, όπως για πχ. αποφασίζει να κάνει διακοπές στην Ισπανία, επηρεασμένος από το γεγονός ότι εκεί θα βρει να αγοράσει φτηνά δερμάτινα είδη. Όλες αυτές οι ιδιομορφίες, δίνουν μια ιδιαίτερη έννοια στο Μάρκετινγκ και προσδιορίζουν τις ενέργειες του στον τομέα του τουρισμού.

⁵Ηγουμενάκης, Ν. – Ηγουμενάκης, Γ., (2004), *Τουριστικό Μάρκετινγκ – Γενικές Αρχές*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks, σελ: 68-72.

1.4. ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ανάλογα με τους σκοπούς των ταξιδιών, ο τουρισμός μπορεί να είναι:⁶

❖ Κοινωνικός Τουρισμός

Ο κοινωνικός ή επιδοτούμενος τουρισμός αποτελεί το είδος εκείνο του τουρισμού που χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι πραγματοποιείται από μέλη του κοινωνικού συνόλου, των οποίων η αγοραστική δύναμη είναι λίγο-πολύ περιορισμένη, χάρη σε ειδικές παροχές προς αυτά που μπορεί να είναι άμεσες ή έμμεσες.

❖ Θεραπευτικός – Ιαματικός Τουρισμός

Ο θεραπευτικός – ιαματικός τουρισμός⁷ τα τελευταία 15 χρόνια εξελίσσεται σε μια από τις βασικότερες μορφές τουρισμού. Αφορά την επίσκεψη σε περιοχές που διαθέτουν ιαματικά λουτρά, πηγές, κέντρα θαλασσοθεραπείας, Spa, υδροθεραπευτήρια κτλ, με σκοπό την ίαση από κάποιο νόσημα ή την επίσκεψη για λόγους κοσμετολογίας, ξεκούρασης και χαλάρωσης.

❖ Θρησκευτικός Τουρισμός

Σύμφωνα με τον ΕΟΤ είναι ένα είδος τουρισμού που αφορά μια κατηγορία ατόμων που επισκέπτονται θρησκευτικούς τόπους που περιλαμβάνουν εκκλησίες, μοναστήρια, είτε στη χώρα της διαμονής τους ή σε κάποια άλλη για λόγους λατρείας ή για να πάρουν μέρος σε θρησκευτικές εκδηλώσεις.

❖ Επαγγελματικός – Συνεδριακός – Εκθεσιακός Τουρισμός

Η μορφή αυτή περιλαμβάνει ταξίδια διαφόρων μορφών, που πραγματοποιούνται για επαγγελματικούς λόγους καθώς και την οργάνωση συνεδρίων, διεθνών εκθέσεων ή συναντήσεις με μεγάλο ή μικρό αριθμό συμμετεχόντων σε οποιοδήποτε επίπεδο τοπικό, περιφερειακό, εθνικό ή διεθνές. Ειδικότερα τα ταξίδια αυτά αφορούν ειδικό τμήμα της αγοράς, χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα κίνητρα, απαιτούν κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή και ιδιαίτερη οργάνωση και προσωπικό.

⁶Σφακιανάκης, Μ., (2000), *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, σελ: 73.

⁷http://www.visitgreece.gr/portal/site/eot/template.MAXIMIZE/menuitem.d470c07b670218dd48ae1861451000a0/?javax.portlet.tpst=e8c0316b283a1593df646910640041ca_ws_MX&javax.portlet.prp_e8c0316b283a1593df646910640041ca_view=showResults&javax.portlet.begCacheTok=com.vignette.cachetoken&javax.portlet.endCacheTok=com.vignette.cachetoken, *Ιαματικές πηγές*, Ανάκτηση από: Ε.Ο.Τ. [10/02/2013]

❖ Μορφωτικός Τουρισμός

Ο μορφωτικός τουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού στην οποία τα άτομα έχουν σαν σκοπό την συμμετοχή τους σε πολιτιστικές γενικά εκδηλώσεις. Συγκεκριμένα αυτό το είδος τουρισμού που ας σημειωθεί εμφανίζει ανοδικές τάσεις διεθνώς, περιλαμβάνει μεταξύ άλλων επισκέψεις ιστορικών μνημείων αρχαιολογικών χώρων, μουσείων, πινακοθηκών, παρακολούθησεις συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων, όπερας, καθώς επίσης συμμετοχές σε πολιτιστικές εκδηλώσεις ή σεμινάρια γλωσσολογίας, φιλοσοφίας, ψυχολογίας, κοινωνιολογίας, ανθρωπολογίας κλπ. Για την ανάπτυξη αυτής της μορφής τουρισμού απαιτείται όχι μόνο βασική τουριστική υποδομή αλλά και ειδική υποδομή όπως προγράμματα με πλούσιες πολιτιστικές μορφωτικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

❖ Αγροτουρισμός

Ο αγροτουρισμός⁸ είναι μια ήπια μορφή βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης και πολυδραστηριότητας στον αγροτικό χώρο, με την οποία ο επισκέπτης έχει την ευκαιρία να γνωρίσει τις αγροτικές περιοχές, τις αγροτικές ασχολίες, τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή κουζίνα και την καθημερινή ζωή των κατοίκων, τα πολιτισμικά στοιχεία και τα αυθεντικά χαρακτηριστικά του χώρου αυτού, με σεβασμό προς το περιβάλλον και την παράδοση. Επίσης, η δραστηριότητα αυτή φέρνει τον επισκέπτη σε επαφή με τη φύση καθώς και με τις δραστηριότητες στην ύπαιθρο, στις οποίες μπορεί να συμμετέχει, να ψυχαγωγηθεί και να νιώσει τη χαρά της περιήγησης, της γνώσης και της ανακάλυψης, να ενσωματωθεί με τις τοπικές συνθήκες.

❖ Οικοτουρισμός – Οικολογικός Τουρισμός

Ο Οικοτουρισμός είναι ο φυσικός τουρισμός λίγων επιπτώσεων που συμβάλλει στη διατήρηση των βιοτόπων και των ειδών της χλωρίδας και της πανίδας είτε άμεσα μέσα από την συμβολή στη διατήρηση του περιβάλλοντος είτε έμμεσα μέσα από την εξασφάλιση εσόδων στην τοπική κοινότητα αρκετών για τους κατοίκους της, προστατεύοντας έτσι τη φυσική τους κληρονομιά ως πηγή εσόδων. Τουρισμός δηλαδή που συνδυάζει την τοπική οικονομική ανάπτυξη, διαφύλαξη της ποιότητας του περιβάλλοντος και την ανάδειξη των φυσικών πλεονεκτημάτων και της ιστορίας μιας περιοχής.

❖ Θαλάσσιος Τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού ιδιαίτερα σημαντική για την Ελλάδα με τεράστια περιθώρια ανάπτυξης. Ο θαλάσσιος τουρισμός είναι το σύνολο

⁸Ιακωβίδου, Ό., (2003), *Ο Αγροτουρισμός στην Ελλάδα - ένας απολογισμός της αποκτηθείσας εμπειρίας - Γεωτεχνική Ενημέρωση*, Αθήνα: Εκδόσεις Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, σελ:11.

των τουριστικών δραστηριοτήτων που διεξάγονται στο θαλάσσιο χώρο μιας χώρας, ενώ ένας άλλος ορισμός είναι: ο θαλάσσιος τουρισμός περιλαμβάνει δύο ειδικότερες μορφές τις κρουαζιέρες και το yachting. Ο θαλάσσιος τουρισμός αναφέρεται στο σύνολο δραστηριοτήτων και υπηρεσιών που αναπτύσσονται στον θαλάσσιο χώρο μιας χώρας υποδοχής τουριστών. Οι υπηρεσίες και οι δραστηριότητες θα πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο και βασικό στοιχείο της τουριστικής μορφής και όχι μέσο για την πραγματοποίηση των διακοπών.

❖ Πολιτιστικός Τουρισμός

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO) θεωρεί πως πολιτιστικός τουρισμός είναι το ταξίδι που γίνεται με κίνητρο βασικά πολιτιστικό – περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές περιηγήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, προσκυνήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία, καθώς και τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι πολιτιστικό τουρισμό έχουμε όταν ο επισκέπτης θέλει να κατανοήσει και να εκτιμήσει τον βασικό χαρακτήρα ενός τόπου και τον πολιτισμό του ως σύνολο, περιλαμβάνοντας:

- την ιστορία και την αρχαιολογία
- τον λαό και τον τρόπο ζωής του
- την πολιτιστική εξέλιξη
- τις τέχνες και την αρχιτεκτονική
- το φαγητό, το κρασί και την τοπική παραγωγή
- την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή
- τη μορφολογία της περιοχής
- τα διάφορα φεστιβάλ και εκδηλώσεις

❖ Αθλητικός Τουρισμός

Πολλοί συγγραφείς ορίζουν την έννοια του αθλητικού τουρισμού ως όλες τις μορφές ενεργητικής και παθητικής ανάμιξης σε αθλητικές δραστηριότητες όπου η συμμετοχή είναι τυχαία ή οργανωμένη και γίνεται για επαγγελματικούς ή μη λόγους με προϋπόθεση τη μετακίνηση μακριά από τον τόπο διαμονής και εργασίας.⁹ Είναι φανερό ότι ο αθλητικός τουρισμός αποτελεί ένα ιδιαίτερα σύνθετο και ευρύ φαινόμενο.

⁹<http://www.e-telescope.gr/el/economy-and-business/277-2010-04-01-19-26-28>, *Αθλητικός Τουρισμός και Ευρωπαϊκή Αθλητική Πολιτική Σήμερα*, Ανάκτηση από: Telescope. [16/02/2013]

❖ Ορεινός Τουρισμός

Ο ορεινός τουρισμός αν και παρουσιάζει ορισμένες ομοιότητες με τον τουρισμό χειμερινών σπορ σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ταυτιστεί με αυτόν. Συγκεκριμένα δεν έχει χρονικούς περιορισμούς εκδήλωσης και αναφέρεται στο σύνολο δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού που εκδηλώνεται αποκλειστικά και μόνο στις ορεινές περιοχές των χώρων υποδοχής τουριστών που επιθυμούν να αναπτύξουν αυτής της μορφής τουρισμό.

❖ Χειμερινός Τουρισμός

Ο τουρισμός χειμερινών σπορ είναι μια δυναμική μορφή τουρισμού που προσπαθούν να αναπτύξουν οι χώρες υποδοχής τουριστών στο πλαίσιο της προσπάθειάς τους να διαφοροποιήσουν το τουριστικό προϊόν και με αυτό τον τρόπο να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευτούν τους αδρανείς μήνες και να προσελκύσουν διάφορες κατηγορίες τουριστών, κυρίως δε, υψηλής εισοδηματικής στάθμης. Ο τουρισμός χειμερινών σπορ καλύπτει τις δραστηριότητες που διεξάγονται στη διάρκεια του χειμώνα. Συγκεκριμένα καλύπτει τις δραστηριότητες εκείνες που εκδηλώνονται σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο και για την ακρίβεια συνήθως σε ορεινές περιοχές σε συνδυασμό πάντα με ορισμένες κλιματολογικές συνθήκες, όπως για παράδειγμα χαμηλές θερμοκρασίες που πλησιάζουν τους 0 βαθμούς Κελσίου ή και κάτω από αυτούς, πολύ χιόνι κλπ.

❖ Τουρισμός Περιπέτειας

Ο τουρισμός περιπέτειας πρόκειται για μια μορφή τουρισμού με έντονο το στοιχείο του κινδύνου, της δράσης, απροσδόκητου, και της έκπληξης.

1.5. ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Συνήθως ο τουρισμός διακρίνεται:¹⁰

1. Στον ανοργάνωτο, οπότε το πρόγραμμα του ταξιδιού διαμορφώνεται από τον ίδιο τον τουρίστα, με τις όσες ιδιομορφίες και δυσκολίες που πιθανόν θα συναντήσει και θα αντιμετωπίσει κατά τη διάρκεια του ταξιδιού.
2. Και στον οργανωμένο, οπότε το ταξίδι του είναι προγραμματισμένο από την τουριστική επιχείρηση, και παρέχονται οι αναγκαίες τουριστικές υπηρεσίες.

Σε σχέση με μια δεδομένη χώρα, διακρίνεται σε:

¹⁰Ηγουμενάκης, Ν., (1997), *Τουριστική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks, σελ:76-82.

1. Εγχώριο τουρισμό: περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των κατοίκων μιας δεδομένης χώρας που ταξιδεύουν και διαμένουν σε τόπους στο εσωτερικό της χώρας αλλά έξω από το σύνηθες περιβάλλον τους.
2. Εισερχόμενο τουρισμό: περιλαμβάνει τις δραστηριότητες μη μονίμων κατοίκων μιας δεδομένης χώρας που ταξιδεύουν και διαμένουν σε τόπους στο εσωτερικό της χώρας αλλά έξω από το σύνηθες περιβάλλον τους.
3. Εξερχόμενο τουρισμό: περιλαμβάνει τις δραστηριότητες μονίμων κατοίκων μιας δεδομένης χώρας που ταξιδεύουν και διαμένουν σε τόπους στο εξωτερικό της χώρας και έξω από το σύνηθες περιβάλλον τους.

Οι τρεις παραπάνω διακρίσεις τουρισμού μπορούν να συνδυαστούν με τρεις τρόπους έτσι ώστε να προκύψουν οι ακόλουθες κατηγορίες τουρισμού:

1. Εσωτερικός τουρισμός, που περιλαμβάνει τον εγχώριο τουρισμό και τον εισερχόμενο τουρισμό.
2. Εθνικός τουρισμός, που περιλαμβάνει τον εγχώριο τουρισμό και τον εξερχόμενο τουρισμό.
3. Διεθνής τουρισμός, που περιλαμβάνει τον εισερχόμενο τουρισμό και τον εξερχόμενο τουρισμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

2.1. ΟΡΙΣΜΟΙ

Η έννοια της ανάπτυξης είναι ακόμα πιο ασαφής από την έννοια του τουρισμού. Μπορούμε να την εξετάσουμε είτε ως μία διαδικασία είτε ως μία κατάσταση.¹¹

Ετυμολογικά η λέξη ανάπτυξη είναι σύνθετη από το ανά και το ρήμα πτύσσω και αναφέρεται στο άνοιγμα, το ξεδίπλωμα, το άπλωμα. Ο όρος ανάπτυξη έχει χρησιμοποιηθεί για να περιγράψει την πρόοδο ή το μέγλωμα ενός μεγέθους, την εξέλιξη φυσικών φαινομένων, την πορεία προς την ολοκλήρωση ανθρωπίνων ενεργειών και γενικά την εξέλιξη κοινωνικών φαινομένων όπως η οικονομική ανάπτυξη. Κατά συνέπεια ο όρος ανάπτυξη θα πρέπει να αναφέρεται σε ένα κοινωνικό φαινόμενο που διενεργείται από ανθρώπους σε ένα κοινωνικό σχηματισμό. Οπότε, η διερεύνησή του προϋποθέτει τη γνώση των χαρακτηριστικών του ανθρώπου ως ενεργούντος και της κοινωνίας μέσα στην οποία ενεργεί.¹²

Ο Friedmann και οι Oppermann και Chon παρατηρούν την ανάπτυξη ως έναν από τους πιο ρευστούς όρους στη γλώσσα μας και θεωρούν την ανάπτυξη ως εξελικτική διαδικασία με θετικές επιδράσεις.¹³ Ο Friedmann θεωρεί ότι: Η Ανάπτυξη είναι πάντα κάτι, μία ανθρώπινη οντότητα, μια έννοια, μια οικονομία, μια ικανότητα ... συχνά σχετιζόμενη με λέξεις όπως υπό ή υπέρ η ισόρροπη: πολύ μικρή, πολύ μεγάλη, ή ακριβώς ... που προτείνει ότι η ανάπτυξη έχει μια δομή και ότι ο ομιλητής έχει μια ιδέα για το πώς αυτή η δομή πρέπει να είναι αναπτυγμένη.

Επίσης η ανάπτυξη τείνει να θεωρείται ως διαδικασία αλλαγής ή ως ένα σύμπλεγμα τέτοιων διαδικασιών που μέχρι ένα βαθμό είναι νόμιμη ή τουλάχιστον επαρκώς κανονική έτσι ώστε να μπορούμε να κάνουμε έξυπνες δηλώσεις πάνω σε αυτό.

¹¹Gartner, W.C., (2001), *Τουριστική Ανάπτυξη: Αρχές, Διαδικασίες και Πολιτικές*, Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην, σελ:25.

¹²Ρέππας, Π., (2002), *Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρίες και Στρατηγικές*, Τόμος Α΄. 2η Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, σελ:33-39.

¹³Friedmann, J., (1980), *An Alternative Development? Friedmann, J. Wheelright, E. & Connell, J. (eds) Development Strategies in the Eighties. Development Studies Colloquium Monograph No 1.* Sydney: University of Sydney, σελ: 32.

Ο Ingham¹⁴ αντιλαμβάνεται την ανάπτυξη με ένα παραπλήσιο τρόπο όπως αυτόν του Friedmann με τη συνεισφορά στη διπλή αναπτυξιακή φύση, αυτή της διαδικασίας και του στόχου.

Ο Todaro θέτει τρεις αναπτυξιακούς στόχους:¹⁵

- ❖ τις ανθρώπινες ανάγκες επιβίωσης (κυρίως τροφή και στέγη),
- ❖ το επίπεδο διαβίωσης (όπως η υγεία και η εκπαίδευση) και
- ❖ τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως η κοινωνική δικαιοσύνη).

Ύστερα από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η τουριστική εξέλιξη χρησιμοποιήθηκε από πολλές χώρες ως στρατηγική πολιτική. Παρόλα αυτά η βιβλιογραφική ανάπτυξη έχει σχεδόν αγνοήσει τον τουρισμό ως αναπτυξιακή προσέγγιση. Εξετάζοντας προσεκτικά αυτή την εξελικτική διαδικασία, μπορεί να ειπωθεί ότι η διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης 'εμπεριέχει ένα μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων που ενδέχεται να φέρουν μαζί τους αντικρουόμενους στόχους. Επιπρόσθετα, διαφορετικοί μετέχοντες στον τουρισμό μπορεί να έχουν ασύμβατες αντιλήψεις σε σχέση με τη βιομηχανία και την ίδια την αναπτυξιακή διαδικασία του τουρισμού.

Η τουριστική ανάπτυξη¹⁶ με την πιο πλατιά έννοια του όρου σημαίνει σε γενικές γραμμές ανοδική εξέλιξη του τουρισμού, σαν κλάδου οικονομικής δραστηριότητας της οικονομίας μιας χώρας, που συντελείται βασικά με την πληρέστερη αξιοποίηση και ορθολογικότερη εκμετάλλευση των ανεπαρκών τουριστικών πόρων, με την αύξηση της τουριστικής παραγωγής και την ποιοτική βελτίωσή της, μα πάνω από όλα με την προσαρμογή της στις ανάγκες ή επιθυμίες των τουριστών, δηλαδή στην τουριστική ζήτηση.

Ο Rostow αναγνωρίζει ένα φυσικό δρόμο για την οικονομική εξέλιξη που όλες οι κοινωνίες και χώρες πρέπει να ακολουθήσουν εάν θέλουν να εκσυγχρονιστούν. Αυτός ο δρόμος αποτελείται από πέντε στάδια:

1. Στάδιο της Παραδοσιακής Κοινωνίας.
2. Μεταβατικό Στάδιο.
3. Στάδιο της Απογείωσης.
4. Στάδιο της Προσέγγισης της Ωριμότητας.
5. Στάδιο της Υψηλής Μαζικής Κατανάλωσης.

¹⁴Ingham, B., (1993), *The Meaning of Development: Interactions between New and Old Ideas*, World Development, σελ: 37.

¹⁵Todaro, P., (1994), *Economic Development*, New York: Longman, σελ:45.

¹⁶Ηγουμενάκης, Ν., (2000), *Τουρισμός και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις INTERBOOKS, σελ:100-116.

Αναγνώρισε επίσης ότι για γρηγορότερη και καλύτερη ανάπτυξη μιας χώρας, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο ελεύθερος και δυναμικός ιδιωτικός τομέας σε συνεργασία με ένα αποδοτικό δημόσιο τομέα. Παρόλο που το μοντέλο του Rostow δεν απευθύνεται στην τουριστική εξέλιξη αλλά στη γενική οικονομική ανάπτυξη κάθε παραγωγικής δραστηριότητας, αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο για την ερμηνεία της εξελικτικής πορείας του τουρισμού.

Ο Harrison και οι Woodcock και France θεωρούν ότι οι παραδοσιακές αναπτυξιακές προσεγγίσεις μπορούν να αποδειχθούν ένα χρήσιμο πλαίσιο για την επεξήγηση της τουριστικής αναπτυξιακής διαδικασίας.

Η επεξήγηση της τουριστικής ανάπτυξης σε έναν προορισμό πρέπει να βασίζεται σε κάποιες θεωρίες και μοντέλα ικανά να ερμηνεύσουν αυτή την εξελικτική διαδικασία.

Υπάρχουν δύο τύποι μοντέλων που συμβάλλουν στην κατανόηση της αναπτυξιακής διαδικασίας. Αυτά είναι:¹⁷

1. Τα Επεξηγηματικά

Αναφέρονται στους παράγοντες που προκαλούν την ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον Rostow, αυτοί οι παράγοντες χωρίζονται στους απαραίτητους και στους χρήσιμους.

2. Τα Περιγραφικά

Εξετάζουν τον τουρισμό από τη σκοπιά του τι υπάρχει στη βάση. Η πλειοψηφία της έρευνας για την τουριστική ανάπτυξη έχει εστιαστεί σε περιγραφικές αναπτυξιακές διαδικασίες, κυρίως στα μοντέλα τουριστικού κύκλου ζωής.

Η τουριστική ανάπτυξη με την πιο πλατιά έννοια του όρου σημαίνει σε γενικές γραμμές ανοδική εξέλιξη του τουρισμού,¹⁸ σαν κλάδου οικονομικής δραστηριότητας της οικονομίας μιας χώρας, που συντελείται βασικά με την πληρέστερη αξιοποίηση και ορθολογικότερη εκμετάλλευση των ανεπαρκών τουριστικών πόρων, με την αύξηση της τουριστικής παραγωγής και την ποιοτική βελτίωσή της, μα πάνω από όλα με την προσαρμογή της στις ανάγκες ή επιθυμίες των τουριστών, δηλαδή στην τουριστική ζήτηση.

¹⁷Andriotis, K., (2000), *Local Community Perceptions of Tourism as a Development Tool: The Island of Crete, Unpublished PhD Thesis*, Bournemouth: Bournemouth University, σελ:39.

¹⁸Ηγουμενάκης, Ν., (2000), *Τουρισμός και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις INTERBOOKS, σελ:100-116.

2.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η διαδικασία της τουριστικής ανάπτυξης είναι προϊόν ιστορικών γεγονότων που οδήγησαν στη σημερινή μορφή της τουριστικής βιομηχανίας.

Ο αρχικός τουρισμός αναπτύχθηκε παράλληλα με τον πολιτισμό και τη διαμόρφωση κοινοτήτων με την αίσθηση του ανήκει σε έναν τόπο. Οι πρώτοι ταξιδιώτες ήταν κυρίως έμποροι, και η λιτή ξενοδοχειακή βιομηχανία που αναπτύχθηκε στα μεγάλα εμπορικά κέντρα, εξυπηρετούσε τις ανάγκες τους. Τα ταξίδια και η ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας άρχισε να επιταχύνεται κατά τη διάρκεια του Ελληνικού και Ρωμαϊκού πολιτισμού, κυρίως λόγω των σταθερών πολιτικών συστημάτων και του σεβασμού απέναντι στις επιστήμες και τη δημοκρατία. Με την κατάρρευση του Ρωμαϊκού πολιτισμού, άρχισε ο Μεσαίωνας, όπου τα ταξίδια ήταν επικίνδυνα και πραγματοποιούνταν μόνο εφόσον θα υπήρχαν μεγάλα κέρδη από εμπορικές δραστηριότητες ή για θρησκευτικό προσκύνημα.

Ενώ η Ευρώπη ήταν βυθισμένη στο Σκοταδισμό επί σειρά αιώνων, σε άλλα μέρη του κόσμου κάποιοι πολιτισμοί γνώριζαν μεγάλη άνθιση, και τα μνημεία τους αποτελούν σήμερα χώρους τουριστικής προσέλκυσης. Η βουβωνική χολέρα, που έφτασε στην Ευρώπη με τους εμπόρους που έρχονταν από την Κίνα, οδήγησε στη μείωση του εργατικού δυναμικού και στην κατάρρευση του φεουδαρχικού συστήματος. Η βιομηχανική επανάσταση κατέστησε εφικτή τη μαζική παραγωγή καταναλωτικών αγαθών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονταν με τα ταξίδια, τα οποία όταν συνδυάστηκαν με την αγοραστική δύναμη της ανερχόμενης μεσαίας τάξης, έθεσαν τις βάσεις για τη δημιουργία μιας τουριστικής βιομηχανίας. Ο Thomas Cook, χρησιμοποιώντας τα προϊόντα της βιομηχανικής επανάστασης, οργάνωσε ταξιδιωτικά προϊόντα σε πακέτα, οδηγώντας στη διαμόρφωση μιας τουριστικής βιομηχανίας. Οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι και ο Ψυχρός πόλεμος επιτάχυναν τις τεχνολογικές εξελίξεις στις μεταφορές και την επικοινωνία, επιτρέποντας την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού σε ένα σύντομο χρονικό διάστημα.

Τρεις καθοριστικοί παράγοντες συνέβαλαν στην ανάπτυξη αρχικά του εσωτερικού και στη συνέχεια του διεθνούς τουρισμού:¹⁹

1. Οι εκδόσεις

Οι ταξιδιωτικοί οδηγοί πολλαπλασιάζονται και βελτιώνονται

2. Οι ταξιδιωτικές οργανώσεις

¹⁹Βαρβαρέσος, Σ., (2005), *Τουρισμός, Έννοια, Μεγέθη, Δομές: Η Ελληνική Πραγματικότητα*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός, σελ: 15.

Αυτές πολλαπλασιάζονται τον εικοστό αιώνα, αυξάνοντας τον αριθμό των τουριστικών προϊόντων και των τουριστικών προορισμών.

3. Η τουριστική νομοθεσία

Το κράτος νομοθετεί, προκειμένου να προστατεύσει τους αρχαιολογικούς χώρους, το φυσικό περιβάλλον κλπ. Ρυθμίζει νομοθετικά τα τουριστικά επαγγέλματα και δημιουργεί κρατικούς οργανισμούς τουρισμού.

Για να φτάσει ο τουρισμός στη σημερινή του μορφή πέρασε διαδοχικά από διάφορες εξελικτικές φάσεις. Μία από αυτές ήταν οπωσδήποτε και αυτή του εκδημοκρατισμού του, που τοποθετείται χρονολογικά αμέσως μετά το τέλος των εχθροπραξιών του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. Ύστερα από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η τουριστική εξέλιξη χρησιμοποιήθηκε από πολλές χώρες ως στρατηγική πολιτική. Έτσι λοιπόν ο τουρισμός από προνόμιο των πλούσιων και της αριστοκρατίας, δηλαδή των λίγων, άρχισε βαθμιαία μεν αλλά σταθερά να γίνεται δικαίωμα των εργαζομένων και γενικότερα των μη προνομιούχων, δηλαδή των πολλών. Παρόλα αυτά η βιβλιογραφική ανάπτυξη έχει σχεδόν αγνοήσει τον τουρισμό ως αναπτυξιακή προσέγγιση.

Μεταπολεμικά, ο διεθνής τουρισμός, μπορεί να ειπωθεί ότι άλλαξε ουσιαστικά την αρχική του μορφή. Ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός χωρών σε όλο τον κόσμο παίρνει έκτοτε τα κατάλληλα μέτρα για την προσέλκυση διεθνών τουριστών και αυτό γιατί συνειδητοποίησαν ότι η ανάπτυξη διεθνούς τουρισμού αποτελεί ένα μέσο επιτάχυνσης της οικονομικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσής τους, καθώς επίσης διεύρυνσης της παραγωγικής και εξαγωγικής τους βάσης.

Η ταχύτατη ανάπτυξη του τουρισμού μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο οφείλεται στις σημαντικές εξελίξεις που καταγράφηκαν στον τομέα της παραγωγής, της παραγωγικότητας, της αγοραστικής δύναμης, του βιοτικού επιπέδου, της αύξησης του μέσου όρου ζωής, της μείωσης του χρόνου συνταξιοδότησης, της μείωσης της εβδομαδιαίας διάρκειας του χρόνου εργασίας και της αύξησης της διάρκειας των διακοπών μετά αποδοχών, οι οποίες συντέλεσαν στην αύξηση του ελεύθερου χρόνου.²⁰

Μελλοντικές τάσεις και επιρροές

- ❖ Η αειφορικότητα αναγνωρίζεται ως σημαντικό ζήτημα
- ❖ Αύξηση ουσιαστικότητα του εσωτερικού τουρισμού
- ❖ Περισσότερο ολιστική προσέγγιση μάρκετινγκ: συστατικά, προορισμός
- ❖ Προορισμός vs Ζήτησης

²⁰Ηγουμενάκης, Ν., (2000), *Τουρισμός και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις INTERBOOKS, σελ:110-116.

- ❖ Περισσότερα αιτήματα τοπικών κοινωνιών
- ❖ Περισσότεροι κίνδυνοι για τους τουρίστες
- ❖ Περισσότερη ιδιωτική και δημόσια εμπλοκή
- ❖ Διοικητική αποκέντρωση
- ❖ Μεγαλύτερη διεθνής αναγνώριση του τουρισμού
- ❖ Ευρύτερη χρήση των Πληροφοριακών Συστημάτων
- ❖ Θέματα σύγκρισης-επιλογής ποιότητας vs. ποσότητας τουριστών

Χαρακτηριστικά του τουρισμού σήμερα

- ❖ Βιομηχανία αλλά όχι ξεκάθαρη-ξεχωριστή
- ❖ Το προϊόν δεν καταναλώνεται στον τόπο παραγωγής
- ❖ Δεν μπορεί να αποθηκευτεί
- ❖ Τα βασικά συστατικά χαρακτηριστικά διαφέρουν από χώρα σε χώρα
- ❖ Πολύ εύθραυστο-ευάλωτο
- ❖ Εποχικότητα
- ❖ Άυλο προϊόν

Ο τουρισμός,²¹ αφού διήνυσε μία σειρά εξελικτικών σταδίων, παρόλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει, φαίνεται να έχει ενηλικιωθεί και να γίνεται όλο και ευρύτερα αποδεκτή η πολιτική, οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική του διάσταση.

2.3. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Ο πραγματικός στόχος της ανάπτυξης είναι η βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων. Είναι μια διαδικασία που δίνει στα ανθρώπινα όντα να καταλάβουν τις δυνατότητές τους, να εκτιμήσουν τους εαυτούς τους και να χτίσουν τις ζωές τους με αξιοπρέπεια».

Η αναγκαιότητα περιγραφής και διερεύνησης της τουριστικής ανάπτυξης οδήγησε πολλούς ερευνητές στη δημιουργία κάποιων τύπων που μέσω αυτών περιγράφεται η τουριστική εξελικτική διαδικασία.

Η ανάπτυξη του τουρισμού σε ένα προορισμό μπορεί να περιγραφεί μέσω τριών τύπων τουριστικής ανάπτυξης:

1. Μοντέλα Κύκλου Ζωής.

²¹Βαρβαρέσος, Σ., (2005), *Τουρισμός, Έννοια, Μεγέθη, Δομές: Η Ελληνική Πραγματικότητα*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός, σελ:58.

2. Μορφολογικά Μοντέλα.
3. Τύποι Διασποράς ή Αλλογενούς Ανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα ο τρόπος οργάνωσης και διακίνησης του τουρισμού χαρακτηρίζεται κυρίως ως μμαζικός, οργανωμένος και παραθεριστικός. Τα τελευταία χρόνια, γίνεται μια προσπάθεια να μπει και ο εναλλακτικός τουρισμός στην χώρα, όπου το βάρος θα επικεντρώνεται στην κοινωνία, στον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον.²²

Στην χώρα μας οι κυριότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι οι εξής: πολιτιστικός, χειμερινός, ορεινός και ορειβατικός τουρισμός, αγροτουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, οικοτουρισμός, αθλητικός και τουρισμός περιπέτειας.

Τέλος, υπάρχουν και κάποιες ειδικές μορφές τουρισμού που είναι πιο εξειδικευμένες, οι οποίες δεν υποκαθιστούν τον μαζικό τουρισμό αλλά λειτουργούν συμπληρωματικά.. Τέτοιες μορφές είναι ο κοινωνικός τουρισμός, ο τουρισμός υγείας, ο θρησκευτικός, ο επαγγελματικός, ο συνεδριακός και ο εκθεσιακός τουρισμός.

3.1. ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο Ελληνικός τουρισμός από τις αρχές της μεταπολεμικής περιόδου μέχρι σήμερα θεωρείται μια σημαντική πλουτοπαραγωγική δραστηριότητα, η οποία συμβάλει θετικά στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Αυτό αποδίδεται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας σε κλίμα, φυσικό κάλος και χαμηλό κόστος, που βοήθησαν να κατακτήσει ένα μεγάλο μερίδιο στην ευρωπαϊκή αγορά.

Η Ελλάδα είναι γνωστή σαν τυπικός μεσογειακός τουριστικός προορισμός όπου προσελκύει κάθε χρόνο ένα σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Είναι ο προορισμός όπου αρμονικά συμβαδίζουν η περίφημη ελληνική φιλοξενία και ο αξιοζήλευτος ελληνικός φυσικός και πολιτισμικός πλούτος, που αποτελούν ένα ασυναγώνιστο δίδυμο στον τομέα του τουρισμού και αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας.

Η Ελλάδα κατά τον παγκόσμιο οργανισμό τουρισμού βρισκόταν στην 17η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των τουριστικών προορισμών το 1997. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία η χώρα μας το 1997 υποδέχτηκε 10.588.489 τουρίστες που κατά ποσοστό 90% προήλθαν από χώρες της μείζονος Ευρώπης και κατά 68% από χώρες της Ε.Ε, το 77% του συνόλου των

²²Βενετσανοπούλου, Μ., (2006), *Η κρατική συμβολή στον τουρισμό - Εναλλακτικές μορφές τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks, σελ: 26.

ξένων τουριστών ήρθε το 1997 με αεροπλάνο και το 60% με έκτακτες ναυλωμένες πτήσεις charter. Το 2006, σχεδόν 10 χρόνια μετά και σύμφωνα με το υπουργείο τουριστικής ανάπτυξης, η Ελλάδα φιλοξένησε 16.000.000 τουρίστες. Από τα στοιχεία αυτά διαφαίνεται ότι ο ρόλος του τουρισμού στην χώρα μας είναι γενικά σημαντικότερος από ότι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Για ορισμένες περιοχές, κυρίως τα νησιά, ο τουρισμός αποτελεί τον πλέον καθοριστικό τομέα με βάση τον οποίο διαρθρώνονται και οι άλλοι τομείς της οικονομικής δραστηριότητας. Παράλληλα, η παρέμβαση της τουριστικής ανάπτυξης στην ελληνική ύπαιθρο είχε σοβαρές επιπτώσεις στην εξέλιξη της παραγωγικής δομής και της κοινωνικής της διάρθρωσης, ενώ σε πολλές αστικές περιοχές, ιδίως σε εκείνες που έχουν γίνει πόλοι έλξης τουριστών, όπως πχ Κέρκυρα, Ηράκλειο, Ρόδος κλπ οι πιέσεις από την υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων έχουν δημιουργήσει πολύπλευρα προβλήματα που συνδέονται με την αποχή του περιβάλλοντος, τη χωρητικότητα των υποδομών, την ελκυστικότητα και την ανταγωνιστικότητα των προορισμών αυτών.²³

Η πολιτική που ακολουθήθηκε στη χώρα μας στον τομέα του τουρισμού από την δεκαετία του '60 ήταν χωρίς μακροχρόνιο σχεδιασμό, με αποτέλεσμα τη δεκαετία του '80 να αρχίσουν να γίνονται ορατά τα διαρθρωτικά προβλήματα του ελληνικού τουρισμού και να εξακολουθούν να μένουν αναπάντητα έως και σήμερα.

Η τουριστική δραστηριότητα συγκεντρώθηκε σε ορισμένες μόνο περιοχές της χώρας. Η ζήτηση είναι αυστηρά εποχική, που σημαίνει σοβαρές συνέπειες στην απασχόληση και τις τοπικές οικονομίες. Κυριάρχησε το μοντέλο του μαζικού τουρισμού (κλασικό μοντέλο ήλιος-θάλασσα) με χαμηλή συναλλαγματική απόδοση και εξάρτηση του ελληνικού τουρισμού από ολιγοπωλειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις που ελέγχουν σε μεγάλο βαθμό τη ζήτηση, εξάρτηση από τους περιβόητους tour operators. Παράλληλα, η υπερπροσφορά κλινών σε ορισμένες περιοχές οδήγησε στην καθήλωση των τιμών των τουριστικών υπηρεσιών και την υποβάθμισή τους. Τέθηκε λοιπόν άμεσα το θέμα της επανεξέτασης του μοντέλου ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού από τον ιδιωτικό χώρο όσο και από την πολιτεία, η οποία θεωρείται άμεσα υπεύθυνη και αρμόδια για την υιοθέτηση στρατηγικών πολιτικών. Ο παράγοντας που θα βοηθήσει αποφασιστικά στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του ελληνικού τουρισμού είναι η συνέχιση της επιτυχούς συνεργασίας των ιδιωτικών και κρατικών φορέων του τουρισμού, η οποία εγκαινιάστηκε στα μέσα της δεκαετίας του '80.

²³Ροδιτάκης, Χ., (2001), *Τουρισμός και Οικολογία*, Ηράκλειο: Εκδόσεις Μεταίχμιο, σελ: 22.

3.2. ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ο τουρισμός αποτελεί σήμερα μια γιγάντια οικονομική δραστηριότητα. Είναι η πρώτη σε παγκόσμιο επίπεδο, έχοντας υποσκελίσει την αυτοκινητοβιομηχανία, ενώ βρίσκεται πολύ ψηλότερα από τις βιομηχανίες χημικών, τροφίμων ή καυσίμων. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ακόμη, είναι ότι αποτελεί τη μόνη ίσως δραστηριότητα που έχει πραγματικά παγκόσμια διάσταση.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, η δραστηριότητα αυτή αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά μέσα στα επόμενα χρόνια, φθάνοντας το 2020 τα 1.6 δισεκατομμύρια αφίξεις από 665 εκατομμύρια που ήταν το 1999, καταγράφοντας δηλαδή μια εντυπωσιακή μέση ετήσια αύξηση 4,3%. Η Ευρώπη είχε πάντοτε τη μερίδα του λέοντος στην παγκόσμια τουριστική κίνηση με ποσοστό γύρω στο 64%, το οποίο προβλέπεται να διατηρήσει, έστω και ελαφρά μειωμένο, τα επόμενα χρόνια.

Μέσα στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον,²⁴ η Ελλάδα κατέχει μια εξαιρετικά προνομιά θέση με μοναδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Τα κυριότερα από αυτά είναι:

- ❖ Μια πολύ υψηλή και θετική αναγνωρισιμότητα. Η Ελλάδα ως χώρα είναι γνωστή και ευμενώς αποδεκτή σε μεγάλο ποσοστό κατοίκων του πλανήτη.
- ❖ Οι μοναδικές ιστορικές και πολιτισμικές καταβολές της, που ασκούν παγκόσμια γοητεία.
- ❖ Οι εξαιρετικές φυσικές ομορφιές και το ήπιο, φιλικό στον άνθρωπο, μεσογειακό κλίμα.
- ❖ Τέλος η παρουσία της μέσα στην Ευρώπη, τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού, και η άμεση γειτνίασή της με άλλες χώρες ιδιαίτερου τουριστικού ενδιαφέροντος.

Ο Ελληνικός τουρισμός, είναι ένας από τους δυναμικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας, ο οποίος συνεισφέρει περίπου το 18% στο ΑΕΠ και απασχολεί περίπου 700.000 εργαζομένους σε πολύ μεγάλο αριθμό μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στην περιφέρεια.

Σήμερα, υπάρχουν νέες ευκαιρίες για τον Ελληνικό τουρισμό, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν, με τα κατάλληλα βήματα. Για παράδειγμα η προσέλκυση ξένων επενδύσεων, ο διαρκής εκσυγχρονισμός όλων των τουριστικών επιχειρήσεων και η ανάπτυξη μιας σειράς υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών θα ευνοήσουν την εξέλιξη ειδικών μορφών

²⁴www.keta-ionion.gr/.../ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ%20ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ%20ΜΟΡΦΕΣ%20ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, *Οι Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά*, Ανάκτηση από: ΚΕΤΑ. 17/01/2013]

τουρισμού και θα αμβλύνουν την έντονη εποχικότητα που χαρακτηρίζει τη ζήτηση για τη χώρα. Ο θαλάσσιος τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους τομείς του τουρισμού, γεγονός που δεν οφείλεται αποκλειστικά στην ύπαρξη χιλιάδων νησιών στην Ελλάδα.

3.3. ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Δυστυχώς όμως εκτός από τα θετικά στοιχεία, το τουριστικό μας προϊόν έχει και κάποια μειονεκτήματα τα οποία δρουν αρνητικά στην εικόνα της χώρας μας. Οι κυριότερες αδυναμίες οφείλονται σε όρους γεωγραφικούς, οικονομικούς και οργανωτικούς και είναι οι εξής:²⁵

- ❖ Προβλήματα συγκοινωνιών και των μεσών υποδοχής των τουριστών, αεροδρόμια, λιμάνια κτλ.
- ❖ Αποτελούμε ακριβό τουριστικό προορισμό σε σχέση με άλλες ανταγωνίστριες χώρες.
- ❖ Οι επιχειρήσεις μέσα σε δύο μήνες προσπαθούν να βγάλουν τα έσοδα όλου του χρόνου.
- ❖ □ Ο Ελληνικός τουρισμός είναι εξωστρεφής, διότι απευθύνεται σχεδόν αποκλειστικά στη διεθνή πελατεία.
- ❖ □ Είναι εξαρτημένος διότι η τουριστική αγορά διαμορφώνεται κυρίως σταμητροπολιτικά κέντρα και στην πίεση των πρακτόρων προς τους ξενοδόχους.
- ❖ □ Υπάρχει έντονη εποχικότητα η οποία επηρεάζει το κόστος και την ποιότητα του προϊόντος.
- ❖ □ Η μάζα των τουριστών επισκέπτεται συγκεκριμένες περιοχές όπως την Κρήτη, την Αττική, τα νησιά του Αιγαίου και του Ιόνιου πελάγους.
- ❖ □ Η προώθηση της χώρας είναι ανεπαρκής ή χρονικά καθυστερημένη.
- ❖ □ Έλλειψη μιας ρεαλιστικής πολιτικής για την τουριστική ανάπτυξη. Από την άλλη πλευρά δεν έχει καταρτιστεί ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα με βάση το οποίο θα επιχειρείται η τουριστική ανάπτυξη (Βενετσανοπούλου Γ.Μ., 2006, σελ.40-43).

Αυτά κατά κοινή ομολογία θεωρούνται τα κυριότερα μειονεκτήματα της χώρας μας. Δυστυχώς, από τις συνολικές αφίξεις αλλοδαπών τουριστών ετησίως, πάνω από το 50% καταφθάνει στην χώρα μας τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Θεωρητικά είναι απόλυτα λογικό να προτιμούνται οι θερινοί μήνες για την περίοδο διακοπών από τους τουρίστες που επιθυμούν να επισκεφτούν την χώρα μας, με δεδομένο τις καλές

²⁵Βενετσανοπούλου, Μ., (2006), *Η κρατική συμβολή στον τουρισμό - Εναλλακτικές μορφές τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks, σελ: 30.

κλιματολογικές συνθήκες που προσφέρει η συγκεκριμένη περίοδο. Παρόλα αυτά, είναι άκρως απογοητευτικό να υπάρχει το φαινόμενο της έντονης εποχικότητας, το οποίο έχει άμεσο αποτέλεσμα τους υπόλοιπους 8 με 9 μήνες η τουριστική δραστηριότητα να είναι ελάχιστη. Η Ελλάδα έχει να προσφέρει πολλά περισσότερα από ηλιόλουστες διακοπές.

3.4. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η πολιτιστική κληρονομιά, η μεγάλη ακτογραμμή και το φυσικό κάλλος προσδίδουν στην Ελλάδα σημαντικά συγκριτικά φυσικά πλεονεκτήματα, με αποτέλεσμα να συγκαταλέγεται μεταξύ των κυριότερων τουριστικών προορισμών παγκοσμίως. Βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος αποτελεί ο γεωγραφικός προσδιορισμός της ζήτησης από το εξωτερικό, καθώς στο σύνολό της σχεδόν προέρχεται από την Ευρωπαϊκή ήπειρο, με την αναλογία μάλιστα να μην εμφανίζει μεταβολή την τελευταία δεκαετία. Το 2010 οι αφίξεις από τις ευρωπαϊκές χώρες ανήλθαν σε 13,3 εκατ., εκ των οποίων το 68% προήλθε από χώρες της ΕΕ-27, ενώ το 40% αφορούσε επισκέπτες από χώρες-μέλη της Ευρωζώνης.²⁶

Σε επίπεδο χωρών, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο αποτελούν διαχρονικά τις παραδοσιακές αγορές από τις οποίες προέρχεται ο μεγαλύτερος αριθμός ξένων επισκεπτών, αν και το μερίδιό τους βαίνει μειούμενο τα τελευταία χρόνια. Είναι ενδεικτικό ότι το 2010 το ποσοστό από τις χώρες αυτές διαμορφώθηκε στο 14% και 12% των συνολικών αφίξεων, όταν το 2000 κυμαίνονταν στο 19% και 22% αντίστοιχα. Την τελευταία δεκαετία ωστόσο, αναδείχθηκαν νέες χώρες-αγορές από τις οποίες η Ελλάδα προσελκύει σημαντικό αριθμό επισκεπτών. Οι χώρες αυτές είναι κυρίως η Ρωσία και οι γειτονικές Βαλκανικές με τις αφίξεις να αντισταθμίζουν εν μέρει την κάμψη από άλλες χώρες. Ιδιαίτερα οι αφίξεις από την Ρωσία εμφανίζουν σημαντική αύξηση τα τελευταία χρόνια (μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης 20% την περίοδο 2005-2010), συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην ενίσχυση των τουριστικών εισπράξεων, καθώς η μέση δαπάνη των επισκεπτών από τη χώρα αυτή κυμαίνεται σε διπλάσιο σχεδόν επίπεδο από τον αντίστοιχο μέσο όρο στο σύνολο των ξένων επισκεπτών (1.099 ευρώ έναντι 640 ευρώ μέση δαπάνη ανά ταξίδι το 2010).

²⁶<http://www.iobe.gr/media/meletes/tous12.pdf>, *Η Επίδραση του Τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία*, Ανάκτηση από: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. [17/01/2013]

Αντίθετα, μικρός είναι ο αριθμός των επισκεπτών από χώρες όπως η Ιαπωνία και η Κίνα, γεγονός που υποδεικνύει την ύπαρξη και άλλων αγορών από τις οποίες η Ελλάδα θα μπορούσε να επωφεληθεί από την προσέλκυση σημαντικού αριθμού επισκεπτών.

Η συνεισφορά του τουρισμού στην ελληνική οικονομία αποτυπώνεται στις τουριστικές εισπράξεις (τη δαπάνη δηλαδή των ξένων επισκεπτών κατά την επίσκεψή τους στην Ελλάδα) η οποία αποτελεί το 5% (μέσος όρος πενταετίας 2005-2010) του ΑΕΠ, αναλογία που είναι υψηλότερη συγκριτικά με άλλες τουριστικά αναπτυγμένες χώρες της Μεσογείου, όπως η Ισπανία και η Τουρκία.

Αντίστοιχα, τα έσοδα από τον αλλοδαπό τουρισμό υπερβαίνουν το 1/3 των συνολικών εισπράξεων του ισοζυγίου υπηρεσιών (αναλογία αντίστοιχη σχεδόν με εκείνη της Ιταλίας) γεγονός που συμβάλλει ουσιαστικά στη μείωση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών.²⁷

Σε επίπεδο περιφερειών από την άλλη πλευρά, υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις τόσο ως προς την ανάπτυξη του τουρισμού, όσο και στη δυναμική που έχει αναπτυχθεί την τελευταία δεκαετία. Με βάση τις διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακού τύπου καταλύματα και κάμπινγκ, το μεγαλύτερο ποσοστό καταγράφεται στην Κρήτη και στο Νότιο Αιγαίο, περιοχές που συγκαταλέγονται ανάμεσα στις περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη μεγαλύτερη αναλογία διανυκτερεύσεων από αλλοδαπούς επισκέπτες. Παρατηρείται επίσης, συγκέντρωση της τουριστικής ζήτησης σε σχετικά λίγες περιφέρειες της χώρας, καθώς σημαντικός αριθμός διανυκτερεύσεων (εκτός από την Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο) καταγράφεται επίσης στα Ιόνια Νησιά και στην Κεντρική Μακεδονία.

Αντίθετα, σε περιοχές με αξιόλογο φυσικό κάλλος, όπως το Βόρειο Αιγαίο, την Ήπειρο και την Ανατολική Μακεδονία – Θράκη, παρατηρείται αρκετά μικρότερος αριθμός διανυκτερεύσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση της Δυτικής Μακεδονίας, της μοναδικής περιφέρειας της χώρας χωρίς πρόσβαση στη θάλασσα, όπου οι διανυκτερεύσεις αντιστοιχούν μόλις στο 1% των συνολικών στη χώρα. Διαφαίνεται επομένως, πιθανό ανεκμετάλλευτο δυναμικό για περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη σε περιοχές όπως, η Δυτική Ελλάδα, η Πελοπόννησος, αλλά και η Αττική, δεδομένων των δυνατοτήτων για την ανάπτυξη του τουρισμού πόλεων (προορισμός city break).

²⁷<http://www.iobe.gr/media/meletes/tous12.pdf>, *Η Επίδραση του Τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία*, Ανάκτηση από: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών. [17/01/2013]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΒΑΣΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Η Περιφέρεια έχει συνολική έκταση 2.318 τ.χλμ και καλύπτει το 1,8% της συνολικής έκτασης της χώρας. Αποτελείται από τους Νομούς Κερκύρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας & Ιθάκης και Ζακύνθου και σύμφωνα με τη νέα διοικητική διαίρεση («Καποδίστριας») αποτελείται από 33 νέους δήμους και 6 κοινότητες, οι οποίες παρέμειναν για εθνικούς ή οικονομικούς λόγους. Η έδρα της Περιφέρειας βρίσκεται στην Κέρκυρα.

Συνολικά η Περιφέρεια αριθμεί 32 νησιά (μικρά και μεγάλα) εκ των οποίων κατοικούνται μόνο τα 13. Περιλαμβάνει (από τα βόρεια προς τα νότια) τα νησιά Οθωνοί, Ερείκουσα, Μαθράκι, Κέρκυρα, Παξοί, Αντίπαξοι, Λευκάδα, Μεγανήσι, Κάλαμος, Καστός, Ιθάκη, Κεφαλληνία και Ζάκυνθο.²⁸

Γενικά, η Περιφέρεια των Ιονίων Νήσων, λόγω της σημαντικής ανάπτυξης του τουριστικού τομέα τις τελευταίες δεκαετίες, δίνει την εντύπωση στον μακρινό παρατηρητή ότι πρόκειται για μια σχετικά ανεπτυγμένη Περιφέρεια. Στην πραγματικότητα όμως πρόκειται για μια νησιωτική ακριτική περιφέρεια με τις συνακόλουθες ενδοπεριφερειακές διαφορές στο επίπεδο της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και με σημαντικά προβλήματα οργανικής διασύνδεσης μεταξύ των νησιών αλλά και στην σύνδεσή τους με την ηπειρωτική χώρα.

Οι βασικοί τομείς της οικονομίας της Περιφέρειας είναι ο τουρισμός και ο πρωτογενής τομέας, με τον τουρισμό να κατέχει τα πρωτεία. Ωστόσο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ακόμα και ανάμεσα στα Ιόνια νησιά παρατηρούνται σημαντικές διαφορές ως προς τον βαθμό, αλλά και το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης καθώς ο νησιωτικός χαρακτήρας της περιοχής και η γεωγραφική θέση των νησιών συμβάλουν στην εμφάνιση ανισοτήτων.

Αν μελετήσουμε τα δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά μεγέθη, τους δείκτες ευημερίας και αξιολογήσουμε τις αναπτυξιακές προοπτικές της συγκεκριμένης Περιφέρειας, θα δούμε πως υπάρχουν θετικές αποκλίσεις από τα αντίστοιχα μεγέθη που ισχύουν για την υπόλοιπη χώρα και οι προοπτικές οικονομικής μεγέθυνσης είναι εξαιρετικά καλές.

²⁸www.ionianisia.gov.gr/print_contents.asp?id=123, Γεωγραφική Θέση – Έκταση – Γεωμορφολογία, Ανάκτηση από: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. [19/01/2013]

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, όπως και η Κρήτη και το Νότιο Αιγαίο, διακρίνεται για τη δυναμική ανάπτυξη που τη χαρακτηρίζει και έχει βασιστεί στον τουρισμό. Έτσι, ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας εμφανίζουν τάσεις συρρίκνωσης έναντι του τριτογενή που αντιπροσωπεύει κυρίως τον τουρισμό.²⁹

Αναλυτικότερα, η βιομηχανία φαίνεται να είναι σχεδόν ανύπαρκτη, ενώ η βιοτεχνία είναι περιορισμένη σε μικρές μονάδες που περιορίζονται σε περαστικές ζώνες .

Ακόμα, ο τομέας της μεταποίησης είναι προσανατολισμένος στην παραγωγή οικοδομικών υλικών και επίπλων, ενώ αρκετά ενισχυμένος είναι και ο κλάδος πώλησης, συντήρησης και επισκευών αυτοκινήτων-μοτοσικλετών.

Ο τουρισμός αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στην Περιφέρεια με τους νομούς Ζακύνθου και Κέρκυρας να παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη τουριστική κίνηση. Ο τουρισμός είτε άμεσα είτε έμμεσα τα τελευταία χρόνια συμβάλει καθοριστικά στη διαμόρφωση των αναπτυξιακών δεδομένων της Περιφέρειας.

Άλλοι ανεπτυγμένοι κλάδοι άμεσα επηρεαζόμενοι και συνδεδεμένοι με τον τουρισμό, είναι οι μεταφορές (τα ταξιδιωτικά πρακτορεία είναι οι πιο κερδοφόρες από τις επιχειρήσεις του κλάδου), οι ανοικιόσεις μηχανημάτων και εξοπλισμού χωρίς χειριστή και οι ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

Αξιολογώντας το ρόλο της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων σε διεθνές επίπεδο μέσω των τουριστικών ροών, θα λέγαμε ότι είναι συνυφασμένος με τις εξελίξεις της ευρύτερης περιοχής της ΝΑ Ευρώπης ως μέρος ενός ευρύτερου ενιαίου πόλου τουριστικής ανάπτυξης. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός των τουριστικών προορισμών αυτής τη ζώνης απαιτεί την υιοθέτηση καινοτόμων πρακτικών και στρατηγικών για την πολλαπλή θωράκιση των ιδιαίτερων τουριστικών προορισμών της Περιφέρειας.

Σε Εθνικό επίπεδο οι τουριστικοί προορισμοί της Περιφέρειας αποτελούν έναν ισχυρό πόλο τουριστικής ανάπτυξης που λειτουργεί παράλληλα και συμπληρωματικά με τις λιγότερο ανεπτυγμένες τουριστικές περιοχές της Ηπείρου και της δυτικής Πελοποννήσου.

²⁹http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%99%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CF%89%CE%BD_%CE%9D%CE%AE%CF%83%CF%89%CE%BD, *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ. [20/01/2013]
www.ionianisia.gov.gr/print_contents.asp?id=123, *Γεωγραφική Θέση – Έκταση – Γεωμορφολογία*, Ανάκτηση από: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων. [19/01/2013]

4.1. ΤΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

Η γεωγραφική θέση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων σε συνδυασμό με τις εξελίξεις που διαφαίνονται στον Μεσογειακό και Ευρωπαϊκό χώρο, αναμένεται να έχουν σημαντικές επιδράσεις στην προοπτική τουριστικής ανάπτυξής της. Τις τελευταίες δεκαετίες η βελτίωση και ανάπτυξη των αερομεταφορών οδήγησε στη μείωση του χρόνου και των ναύλων διευρύνοντας έτσι σημαντικά το πλήθος των ανθρώπων που μπορούν να ταξιδέψουν αλλά και των επιλογών που έχουν ώστε να προσεγγίσουν νέους αναδυόμενους τουριστικούς προορισμούς με ιδιαίτερα ανταγωνιστικά χαρακτηριστικά (χαμηλό κόστος, παρθένους πόρους, ποιοτικές υπηρεσίες, νέες εμπειρίες και εικόνες κλπ).³⁰

Παράλληλα, οι εξελίξεις στα κοινωνικοοικονομικά στοιχεία διαφοροποιούν σημαντικά την καταναλωτική συμπεριφορά και τις συνήθειες, με συνέπεια να διαμορφώνονται νέες καταναλωτικές τάσεις σε όλο το εύρος της αγοράς και κατά συνέπεια και στον τουρισμό. Πλέον ο τουρίστας είναι περισσότερο ενημερωμένος, κάνει περισσότερα ταξίδια διακοπών ανά έτος αλλά μικρότερης διάρκειας, μπορεί ευκολότερα να συγκρίνει τιμές και παρεχόμενες υπηρεσίες, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη σχέση κόστους-απόδοσης αλλά είναι διατεθειμένος να πληρώσει για καλές υπηρεσίες, αναζητά νέους προορισμούς και εμπειρίες, θέλει να συμμετέχει ενεργά σε δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των διακοπών του, ενδιαφέρεται περισσότερο για εξειδικευμένα προϊόντα κ.α. Έχοντας υπόψη ότι ο τουρισμός αποτελεί μια οικονομική δραστηριότητα αυτομάτως ο πελάτης/τουρίστας τοποθετείται στο επίκεντρο των πολιτικών που σχεδιάζει η περιφέρεια για την ορθολογική και αποτελεσματική τουριστική της ανάπτυξη.

Σκιαγραφώντας την τουριστική προσφορά παρατηρούμε ότι ο Μεσογειακός χώρος αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα παγκόσμια τουριστικά θέρετρα. Το μεγαλύτερο μέρος του τουριστικού ρεύματος αποτελείται κυρίως από Ευρωπαίους και συγκεντρώνεται στις Μεσογειακές χώρες.

Δεδομένου ότι η τουριστική ζήτηση στρέφεται ήδη στην αναζήτηση, εκτός του ήλιου και της θάλασσας, σε διαφορετικού είδους ενδιαφέροντα και δραστηριότητες σχετιζόμενα περισσότερο με τη φύση, τον πολιτισμό, την αρχιτεκτονική, τις κοινωνικές, ιστορικές,

³⁰http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Ethniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα – Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]
www.espa.gr/.../Episimo_Keimeno_PEP_Ionion_Nison..., *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

λαογραφικές, παραδοσιακές ταυτότητες των περιοχών, τις τοπικές συνήθειες όπως οι τοπικές κουζίνες κλπ και έχοντας υπόψη ότι τα Ιόνια Νησιά διαθέτουν πληθώρα φυσικών και ανθρωπογενών πόρων, επιβάλλεται άμεσα με ρεαλιστικό και αποτελεσματικό τρόπο να ανανεωθεί το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν της περιφέρειας σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις αλλά να ληφθούν μέτρα πρόβλεψης για τις μελλοντικές εξελίξεις του τομέα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί ο τουρισμός μέσω της μεταφερόμενης κατανάλωσης τροφοδοτεί το τοπικό οικονομικό κύκλωμα ενισχύοντας την τοπική κατανάλωση που με την σειρά της υπό προϋποθέσεις ενεργοποιεί τους παράγοντες ενδογενούς ανάπτυξης.

Συνεπώς, ο τουρισμός επιδρά ως μοχλός ανάπτυξης, ως καταλύτης για την ανάπτυξη όλων των παραγωγικών τομέων.

Στο πλαίσιο των δεδομένων αυτών κρίνεται αναγκαία η ολοκλήρωση και ενίσχυση των βασικών δικτύων επικοινωνίας ώστε να συνθέσουν ένα πυκνό ιστό που θα βελτιώσει τη συνοχή της περιφέρειας και παράλληλα θα την βγάλει από την απομόνωση, δημιουργώντας αναπτυξιακές ευκαιρίες.

4.2. SWOT ANALYSE ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ

4.2.1. Δυνατά Σημεία

- ❖ Είναι αξιόλογος παραδοσιακός τουριστικός προορισμός, που συνδυάζει παραλιακές περιοχές με εύκολη προσπελασιμότητα στις πύλες εισόδου των Ιονίων Νησιών (λιμάνια, αεροδρόμια). Επιπλέον, ευχερής είναι η πρόσβαση σε αυτά τα νησιά από την Ιταλία και άλλες χώρες της Ε.Ε.
- ❖ Κατέχουν σημαντική θέση γεωγραφικά, και αποτελούν μεγάλη νησιωτική ακτογραμμή με ιδιαίτερη έμφαση στις παραλιακές περιοχές, οι οποίες έχουν ένα υψηλό βαθμό τουριστικής ανάπτυξης, αλλά και σε αυτές οι οποίες προσφέρουν δυνατότητες ανάλογης αξιοποίησης, για δραστηριότητες θαλάσσιου τουρισμού, όπως ιστιοπλοΐα, yachting, κωπηλασία, κανό-καγιάκ.
- ❖ Πιο συγκεκριμένα, στο Ναυταθλητικό Όμιλο Κεφαλληνίας και Ιθάκης, Ναυτικό Αθλητικό Όμιλο Κερκύρας [ΝΑΟΚ] ,στο Ναυτικό Όμιλο Αργοστολίου και τη Σχολή Ιστιοπλοΐας Ανοικτής θαλάσσης. Επίσης, σχολές θαλάσσιων σπορ, καταδύσεων, ιστιοπλοΐας, windsurfing στη Λευκάδα, η οποία προσφέρεται για ιστιοπλοΐα καθώς περιβάλλεται από πολλά μικρότερα νησιά (Μεγανήσι, Κάλαμος, Σκορπιός, Σκορπίδι,

Μαδουρή, Σπάρτη, Θηλειά και Κυθρό), καθώς και υποδομή με πλήρη εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση σκαφών αναψυχής και ιστιοπλοϊκών στα λιμάνια Γαΐου, Λάκκας και Λογγού στους Παξούς.

- ❖ Διαθέτουν αξιόλογη πολιτιστική κληρονομιά με αρχαιολογικά, ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία, ιδιαίτερα στις αστικές περιοχές, όπου διαθέτουν σημαντικούς πολιτιστικούς πόρους (κάστρα, κτίρια, μουσεία, καθώς και εκδηλώσεις). Παρουσιάζουν ιδιαίτερη εκκλησιαστική αρχιτεκτονική και τέχνη (καμπαναριά, αγιογραφίες και ξυλόγλυπτα τέμπλα). Ιδιαίτερα κτίσματα το Αχίλλειο στην Κέρκυρα, το Ενετικό Κάστρο της Ζακύνθου, το Ενετικό Φρούριο Άσσου στη Κεφαλληνία κ.ά. Τα παραδοσιακά καρνάγια στο Βλυχό και οι Βόλτοι, οι πέτρινες αγροτοκαλύβες από την εποχή των Ενετών, στη Λευκάδα, καθώς και το κέντρο Οδυσσειακών Σπουδών στην Ιθάκη, αποτελούν μερικά στοιχεία από την πληθώρα των πολιτιστικών πόρων που χαρακτηρίζουν τα Ιόνια Νησιά.
- ❖ Διαθέτουν εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον που αποτελούν σπάνιους πόρους, όπως λιμνοθάλασσες και υδροβιότοπους π.χ. Αντινιώτη, Κορισσίων, Αλυκή Λευκίμμης στην Κέρκυρα, ενταγμένα στο Δίκτυο NATURA 2000. Η λιμνοθάλασσα Κούταβου στο Αργοστόλι με σπάνια χλωρίδα και πανίδα, οι λιμνοθάλασσες των Στενών και οι Αλυκές της Λευκάδας, βραβευμένες από την UNESCO, ως αρχαιολογικό και βιομηχανικό μνημείο. Σημαντικοί φυσικοί πόροι που βρίσκονται στις αστικές περιοχές αλλά κυρίως στις παραλιακές περιοχές του νησιού.
- ❖ Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο στον κόλπο του Λαγανά και στα νησιά Στροφάδες. Βιότοπος της χελώνας *caretta-caretta* και της φώκιας *monachus - monachus*. Περιοχές NATURA 2000 με σημαντικά οικοσυστήματα.
- ❖ Πολύ μεγάλη ποικιλία χλωρίδας και μοναδικούς αντιπροσώπους πανίδας, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές και στις παραλιακές περιοχές του νησιού, που μπορούν να προσφέρουν ένα σημαντικά διαφοροποιημένο τουριστικό προϊόν, όπως η Λίμνη Κερίου στη Ζάκυνθο, η οποία χαρακτηρίζεται ως σημαντικός βιότοπος με βοτανική μοναδικότητα. Επίσης, ο βιότοπος στο χωριό Χορτάτα στις δυτικές πλαγιές του όρους Σταυρωτάς στη Λευκάδα με σπάνια χλωρίδα. Το δάσος των Σκάρων στο _ Λευκάδος με ένα δυσεύρετο είδος αυτοφυούς δρυός, το οποίο χαρακτηρίζεται ως μοναδικό μνημείο της φύσης.
- ❖ Εξαιρετικά εύκρατο και ευνοϊκό, για την ανάπτυξη του τουρισμού, κλίμα με τις μεγαλύτερες στην Ελλάδα μικροκλιματικές διαφοροποιήσεις. Η επίδρασή του σε όλες τις υφιστάμενες ζώνες αποτελεί σημαντικό παράγοντα της τουριστικής ανάπτυξης του νησιού και συντελεί σημαντικά στην ανάπτυξη της χλωρίδας και της πανίδας, στην

ανάπτυξη ενός μοναδικού φυσικού τοπίου με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών-τουριστών.

- ❖ Ιδιαίτερη πολιτιστική και ιστορική παράδοση και συμβολή στην παγκόσμια ιστορία και στον πολιτισμό, η οποία καταγράφεται κυρίως στις αστικές περιοχές, αλλά και στις υπόλοιπες υφιστάμενες ζώνες της περιφέρειας. Η επτανησιακή τέχνη (ζωγραφική, αγιογραφία) με τις ενετικές επιρροές, οι φιλαρμονικές μπάντες και οι χορωδίες με το φεστιβάλ Επτανησιακής μουσικής, τα ιδιαίτερα έθιμα δημιουργούν ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και αειφορικότητας στα Ιόνια Νησιά.
- ❖ Πλουσιότατη λαογραφία και λαογραφική παράδοση και ατμόσφαιρα, που εκφράζεται μέσα από ήθη και έθιμα που τηρούνται κυρίως στις αγροτικές περιοχές (ενδοχώρα), αλλά και στις αστικές. Ξεχωριστά έθιμα και παραδόσεις, όπως το Κερκυραϊκό καρναβάλι Πετεγολέτσα, το Κεφαλλονίτικο Βασιλιά Αποκριωτού. Τα Βαλαωρίτεια, με παραδοσιακούς χορούς, ομιλίες και Βαρκαρόλα. στη Λευκάδα. Αυτό το στοιχείο αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης τουριστικού ρεύματος στην περιφέρεια.
- ❖ Υψηλή ικανοποίηση των τουριστών με εκείνους τους παράγοντες επιλογής τουριστικού προορισμού τους οποίους θεωρούν σημαντικότερους, όπως ο καιρός, τα τοπία και το φυσικό περιβάλλον, τα αξιοθέατα, τα καθαρά νερά και οι θάλασσες, η φιλοξενία και οι άνθρωποι, η ποιότητα υπηρεσιών και τα ξενοδοχεία.
- ❖ Υψηλές επαναληπτικές επιλογές των προορισμών του νησιού, οι οποίες υποδηλώνουν υψηλή πίστη (customer loyalty) των τουριστών στους προορισμούς αυτούς. Ιδιαίτερα στις παραλιακές περιοχές του βόρειου άξονα και στις αστικές περιοχές, που αποτελούν και τους πόλους έλξης του τουριστικού ρεύματος.
- ❖ Γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά σπάνιας ομορφιάς. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι καταρράκτες Νυδρίου (Δ. Ελλομένου) και οι καταρράκτες της Ακόνης στο χωριό Πηγαδησάνοι (Δ. Καρυάς) στη Λευκάδα, με περαιτέρω δυνατότητες αξιοποίησης της περιοχής.
- ❖ Η ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού θα οδηγήσει στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στη μείωση της ανεργίας στον τουριστικό τομέα, ιδιαίτερα τους μήνες εκτός της περιόδου αιχμής.
- ❖ Η κατάρτιση σε εξειδικευμένες τουριστικές υπηρεσίες και προϊόντα μέσω χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

- ❖ Δυνατότητες υποστήριξης και χρηματοδότησης Δικτύων Ενδοπεριφερειακής, Διαπεριφερειακής και Διακρατικής συνεργασίας.³¹

4.2.2. Αδύνατα Σημεία

- ❖ Η ασυνέχεια του γεωγραφικού χώρου των Ιονίων Νήσων, η οποία δημιουργεί μεγάλη δυσκολία στην ενδοεπικοινωνία. ως επακόλουθο της ασυνέχειας προκύπτει η δυσχέρεια στη μεταφορά πρώτων υλών και τελικών προϊόντων λόγω απόστασης, γεγονός που σημαίνει μεγάλο κόστος μεταφοράς και αύξηση του συνολικού κόστους του προσφερόμενου προϊόντος.
- ❖ Πολύ μεγάλη συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας. Οι παραλιακές περιοχές των νησιών δέχονται τον κύριο όγκο του τουριστικού ρεύματος.
- ❖ Η κυριαρχία του μαζικού τουρισμού χαμηλού εισοδηματικού επιπέδου.
- ❖ Η αρνητική διαφήμιση ορισμένων τουριστικών περιοχών.
- ❖ Αντίστοιχα μεγάλη συγκέντρωση των μεταφορικών και ξενοδοχειακών υποδομών στις ανωτέρω περιοχές, οι οποίες δέχονται και τον κύριο όγκο του τουριστικού ρεύματος. Οι παραλιακές περιοχές και οι αστικές περιοχές, εξαιτίας των τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών καθώς και των διοικητικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών του νησιού προσελκύουν μεγάλο αριθμό τουριστών.
- ❖ Δυσανάλογα μεγάλη επιβάρυνση στις πύλες εισόδου των νησιών με τις αφίξεις των τουριστών, γεγονός που σημαίνει ότι οι αστικές περιοχές και οι παραλιακές περιοχές που βρίσκονται κοντά στις πύλες εισόδου δέχονται μια δυσανάλογα μεγάλη διακίνηση τουριστών και επιβατών.
- ❖ Υπάρχει έλλειψη επαρκούς υποδομής, όσον αφορά τα αεροδρόμια και το οδικό δίκτυο. Επίσης, παρουσιάζεται αδυναμία στην ύπαρξη των σημάτων και των κατευθύνσεων στους δρόμους, ιδιαίτερα στις παραλιακές περιοχές των νησιών, όπως και στην ενδοχώρα, όπου προσελκύει κυρίως ντόπιους τουρίστες.

³¹http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Ethniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα – Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]
www.espa.gr/.../Episimo_Keimeno_PEP_Ionion_Nison..., *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]
http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

- ❖ Το πιο αδύνατο σημείο αφορά την περιβαλλοντική φροντίδα, με ιδιαίτερη έμφαση στο ζήτημα της παρουσίας απορριμμάτων και σκουπιδιών στους κοινόχρηστους χώρους και τις παραλίες. Είναι ιδιαίτερα εμφανές, ιδιαίτερα στις παραλιακές περιοχές των νησιών καθώς και στις αστικές περιοχές, όπου ο όγκος του τουριστικού ρεύματος είναι μεγάλος, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στη φέρουσα ικανότητα των νησιών.
- ❖ Περιορισμένη διατήρηση του παραδοσιακού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα και του ύφους των πόλεων και της υπαίθρου ή ανάπτυξη ενός νεοπαραδοσιακού ύφους.
- ❖ Ιδιαίτερα χαρακτηριστική περίπτωση αυτής της αδυναμίας αποτελούν οι παραλιακές περιοχές των νησιών και ακολουθούν οι αστικές περιοχές της περιφέρειας των Ιονίων Νησιών, όπως τα παραδοσιακά κτίσματα στην πόλη της Κέρκυρας.
- ❖ Περιορισμένη εμπειρία σε εξειδικευμένες μορφές τουρισμού. Αυτό προκύπτει από την ανάλυση της Απασχόλησης στο τουριστικό κύκλωμα, όπως προηγήθηκε και από την υπάρχουσα μορφή τουριστικής ανάπτυξης στα νησιά (μαζικό – αδιαφοροποίητο προϊόν).
- ❖ Περιορισμένος αριθμός εξειδικευμένων προγραμμάτων κατάρτισης.
- ❖ Προβλήματα πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού.
- ❖ Περιορισμένη εμπειρία σε Διακρατική και Διαπεριφερειακή Συνεργασία, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα εν όψει της νέας Προγραμματικής Περιόδου.
- ❖ Έλλειψη master plan και marketing plan τουριστικής ανάπτυξης για κάθε νησί.³²

4.2.3. Ευκαιρίες

- ❖ Ο υψηλός ρυθμός ανάπτυξης μεταξύ των κυρίων νησιωτικών προορισμών, τοποθετούν τα Ιόνια Νησιά σε ένα σημαντικό τουριστικό προορισμό.
- ❖ Οι υποδομές πρόσβασης με τη δημιουργία της παρα-Ιόνιας οδού (Πάτρα – Ηγουμενίτσα).
- ❖ Η ανάπτυξη της ζήτησης διεθνώς για ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού.
- ❖ Η αξιοποίηση του εσωτερικού τουρισμού με οικολογικά και πολιτιστικά ενδιαφέροντα, κατά τη διάρκεια όλου του έτους.

³²http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Ethniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα – Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

www.espa.gr/.../Episimo_Keimeno_PEP_Ionion_Nison..., *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

- ❖ Ο ικανοποιητικός αριθμός των αλλοδαπών τουριστών, που διαθέτουν αυξημένο εισόδημα και επιθυμούν να προσεγγίσουν την περιοχή ως τουριστικό προορισμό, όπως και η σχετική ζήτηση για εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού.
- ❖ Η δυνατότητα υιοθέτησης σύγχρονων συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης των διατιθέμενων φυσικών πόρων που θα επιτρέπουν την άμεση αξιοποίησή τους για την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού, σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας.
- ❖ Η ευαισθητοποίηση και οι αυξημένες χρηματοδοτήσεις από την Ε.Ε. σε θέματα προστασίας περιβάλλοντος.³³

4.2.4. Απειλές

- ❖ Η εμφάνιση νέων τουριστικών προορισμών χαμηλού κόστους και παραπλήσιου τουριστικού προϊόντος.
- ❖ Η διεθνής οικονομική ύφεση.
- ❖ Ο εμπλουτισμός άλλων παραδοσιακών τουριστικών προορισμών της Ευρώπης με νέες εξειδικευμένες υπηρεσίες.
- ❖ Η καταστροφή των φυσικών πόρων λόγω της υπέρμετρης ή μη ορθολογικής αξιοποίησής τους.³⁴

³³http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Ethniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα – Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

www.espa.gr/.../Episimo_Keimeno_PEP_Ionion_Nison..., *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

³⁴http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Ethniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα – Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

www.espa.gr/.../Episimo_Keimeno_PEP_Ionion_Nison..., *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ. [17/01/2013]

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝ – ΠΑΡΟΝ – ΜΕΛΛΟΝ

5.1 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Η Κέρκυρα για πρώτη φορά αναφέρεται στην Οδύσσεια από τον Όμηρο. Εκεί μαθαίνουμε για την ύπαρξη του νησιού των Φαιάκων.³⁵ Ο νομός της Κέρκυρας βρίσκεται στα Επτάνησα και είναι ο μεγαλύτερος σε πληθυσμό νομός της περιφέρειας των Ιονίων νήσων. Βρίσκεται στο βόρειο-δυτικό άκρο της Ελλάδας και αποτελεί πύλη και φυσικό σύνορο της χώρας στην Αδριατική, εκεί όπου συναντιούνται οι θαλάσσιοι δρόμοι Δύσης και Ανατολής. Η Κέρκυρα βρίσκεται στο σταυροδρόμι των εμπορικών οδών της Μεσογείου. Έχει έκταση 641 τετρ. χλμ. και πληθυσμό 107.592 κατοίκους. Αποτελείται από το δεύτερο, μετά την Κεφαλλονιά, σε έκταση νησί του Ιόνιου πελάγους, την Κέρκυρα, κι απο τα μικρά νησιά Οθωνοί, Μαθράκι, Ερίκουσα και το συγκρότημα των νησιών των Παξών – Αντίπαξων.

Ο νομός της Κέρκυρας είναι ο κοντινότερος νομός της Ελλάδας στην Αλβανία και την Ιταλία και συνδέεται ακτοπλοϊκά και με τις δύο αυτές χώρες. Είναι ένα από τα κοσμοπολίτικα και πανέμορφα νησιά της Ελλάδας και ένας από τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς στη Μεσόγειο.³⁶ Το όνομα της Κέρκυρας προέρχεται από τη Νύμφη Κέρκυρα, κόρη του ποταμού Ασωπού. Στα αγγλικά ονομάζεται Corfu, λόγω των κορυφών των βουνών στο Κάστρο της Κέρκυρας που αντικρίζουν όσοι επισκέπτονται το νησί.

Η πόλη, η οποία αποτελεί ένα ζωντανό μουσείο, τα ιστορικά μνημεία, οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μουσεία είναι στις πρώτες προτιμήσεις των τουριστών. Σε κάθε γωνιά της πόλης ξεδιπλώνεται κάτι καινούριο, εκτός από τα ιστορικά μνημεία και δυο μεγαλόπρεπα ενετικά κάστρα που έρχονται σε αντίθεση με τα χαρακτηριστικά καντούνια και

³⁵ <http://www.kerkyrainfo.gr/nomoskerkyras/kerkyraistoria/index.html>, *Κέρκυρα Ιστορία*, Ανάκτηση από: Kerkyrainfo[20/04/2013]

³⁶ <http://www.corfu-airport-carhire.com/%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B9-%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BF/>, *Κέρκυρα – Το Κοσμοπολίτικο Νησί στο Ιόνιο*, Ανάκτηση από: Corfu-airport-carhire. [20/04/2013]

το πολύβουο λιμάνι.³⁷ Περισσότερα από 12 μουσεία και πινακοθήκες καθώς επίσης και ένας σημαντικός αριθμός εκκλησιών προσφέρονται. Ενώ οι φιλαρμονικές της πόλης, η συμφωνική ορχήστρα, οι χορωδίες καθώς και τα συγκροτήματα παραδοσιακών και σύγχρονων χορών εγγυώνται για τον επισκέπτη ένα πλήρες πρόγραμμα πολιτιστικών, μουσικών και θεατρικών εκδηλώσεων. Από την μυθολογία είναι γνωστό από τον Οδυσσέα ως το νησί των Φαιάκων.

Είναι ένα εντυπωσιακά πλούσιο και όμορφο νησί με πολλές και ιδιαίτερες παραλίες που καθεμιά έχει το δικό της χρώμα. Η ενδοχώρα του νησιού είναι ένας απέραντος, καταπράσινος κήπος πάνω από χαμηλούς λόφους και υψώματα, στο κέντρο και στο νότο, και το όρος Παντοκράτωρ, στο βορρά. Το εναλλασσόμενο αγροτικό τοπίο με τις δασικές εκτάσεις και τους καταπράσινους ελαιώνες στις παρυφές των λόφων που ακουμπούν στις παραλίες των νησιών, μαζί με τις δαντελένιες ακτές και τις φιλόξενες ακρογιαλιές συνθέτουν ένα αισθητικό σύνολο απείρου κάλλους.³⁸

Η Κέρκυρα φημίζεται για τα πολλά της αξιοθέατα, μεταξύ των οποίων το Αχιλλείον, θερινή κατοικία της Αυτοκράτειρας Σίσσυς της Αυστρίας, το Mon Repo, η Παλαιοκαστρίτσα με την εξαιρετική της μορφολογία και τοπογραφία, το κανόνι και το Ποντικονήσι, και φυσικά η ίδια η πόλη της Κέρκυρας που αποτελεί μια από τις πιο όμορφες πόλεις της Ελλάδας, με έντονα ενετικά και Φράγκικα στοιχεία.³⁹

Επειδή το νησί είναι ευλογημένο με μεσογειακό κλίμα, βρέθηκε πολλές φορές στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος διαφόρων κατακτητών. Το αρχαίο νησί των Φαιάκων, στους ιστορικούς χρόνους αποτέλεσε μέρος του πολιτισμού της αρχαίας Ελλάδας και κατακτήθηκε και αυτό από τους Ρωμαίους όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα.⁴⁰ Στη συνέχεια αποτέλεσε τμήμα της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ενώ μετά την πρώτη πτώση της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους το 1204 από το νησί πέρασαν διάφοροι κατακτητές: Νορμανδοί, Βενετοί,

³⁷<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse2/sdo/tour/2006/PanaretouIoannafrideriki/attached-document/panaretou.pdf>, Διπλωματική Εργασία με θέμα: Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης – Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων. [19/04/2013]

³⁸<http://www.corfu-airport-carhire.com/%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B9-%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BF/>, Κέρκυρα – Το Κοσμοπολίτικο Νησί στο Ιόνιο, Ανάκτηση από: Corfu-airport-carhire. [20/04/2013]

³⁹<http://www.corfu-airport-carhire.com/%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B9-%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BF/>, Κέρκυρα – Το Κοσμοπολίτικο Νησί στο Ιόνιο, Ανάκτηση από: Corfu-airport-carhire. [20/04/2013]

⁴⁰http://www.golden-greece.gr/places/eptanisa/kerkyra/kerkyra_kerkyra.html, Κέρκυρα Ιστορικά – Πολιτιστικά, Ανάκτηση από: Golden Greece. [19/04/2013]

Γάλλοι, Ρώσοι και Βρετανοί. Δεν κατακτήθηκε ποτέ όμως από τους Τούρκους. Μεταξύ του 1204 και του 1576, το νησί έζησε δύο φοβερές πολιορκίες από τις Οθωμανικές στρατιές, μια σειρά εξεγέρσεων εναντίον Σταυροφόρων που επιχειρήσαν να το υποτάξουν και αμέτρητες επιδρομές από κουρσάρους. Τελικά, το 1576, αφού πρώτα το νησί είχε χάσει πάνω από τον μισό πληθυσμό του από όλους αυτούς του πολέμους, η Κέρκυρα ζήτησε την προστασία της Βενετίας.

Η Ενετική περίοδος χαρακτηρίστηκε από έντονη οικονομική δραστηριότητα, αναστήλωση των πόλεων και την θεσμοθέτηση μιας νέας αριστοκρατικής τάξης, των μελών του Χρυσού Βιβλίου, του Λίμπρο ντ' Όρο. Η Κέρκυρα περιήλθε σε Βρετανική κυριαρχία το 1815, μετά το Βατερλώ, και από τότε άρχισε να διαμορφώνεται ο σημερινός χαρακτήρας του νησιού. Στις 21 Μαΐου του 1864 η Κέρκυρα και όλα τα Επτάνησα ενώθηκαν με την υπόλοιπη Ελλάδα.⁴¹

5.2. Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ο τουρισμός αποτελεί το βασικότερο τομέα στον οποίο εμπλέκεται άμεσα ή έμμεσα το σύνολο των κατοίκων του νησιού. Η Κέρκυρα έχει κατορθώσει να αποκτήσει αυτοτελή υπόσταση στην διεθνή τουριστική αγορά από τις αρχές της δεκαετίας του '60. Αποτελεί ουσιαστικά τον πρώτο νησιωτικό προορισμό, τόσο σε σχέση με τις ξενοδοχειακές κλίνες, όσο και με άλλους τουριστικούς δείκτες, εξαιρουμένων βέβαια της πολύ πιο εκτεταμένης Κρήτης και των Δωδεκανήσων. Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι διαθέτει ένα από τα 5 μεγαλύτερα αεροδρόμια μετά την Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ρόδο και το Ηράκλειο.⁴²

Ο τουρισμός λοιπόν αποτελεί το βασικότερο τομέα στον οποίο στηρίζεται η οικονομία του νησιού. Τα τελευταία χρόνια όμως ο τουρισμός στην Κέρκυρα δεν θα λέγαμε ότι πορεύεται σε ικανοποιητικά επίπεδα σε σχέση με τη προηγούμενη δεκαετία.

Η ανάλυση της υπάρχουσας κατάστασης στην Κέρκυρα για τον τουρισμό που ακολουθεί, δείχνει το αδιέξοδο στο οποίο βρίσκεται ο κερκυραϊκός τουρισμός. Ο μαζικός τουρισμός δεν αποδίδει όσο στο παρελθόν και η ανάπτυξη νέων μορφών είναι γεγονός. Η

⁴¹http://www.golden-greece.gr/places/eptanisa/kerkyra/kerkyra_kerkyra.html, *Κέρκυρα Ιστορικά – Πολιτιστικά*, Ανάκτηση από: Golden Greece. [19/04/2013]

⁴²<http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/385/1/DT2005-0145.pdf>, *Διπλωματική Εργασία με θέμα: Μελέτη Ανάπτυξης Τουρισμού Η περίπτωση του Νομού Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: Πανεπιστήμιο Πειραιά - Τμήμα Ναυτιλιακών Σποδών. [17/04/2013]

συνεχόμενη σμίκρυνση της τουριστικής περιόδου είναι χαρακτηριστικό του Ελληνικού τουρισμού και έχει αρνητικά αποτελέσματα τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στο ανθρώπινο δυναμικό που χάνει πρόωρα την δουλειά του. Η αναζήτηση νέων τουριστικών αγορών που έχουν και άλλα ενδιαφέροντα πέρα από τον ήλιο και την θάλασσα είναι η νέα τάση στον παγκόσμιο τουρισμό. Χρέος της πολιτείας είναι να βοηθήσει παραχωρώντας δάνεια με πολύ χαμηλά επιτόκια και δίνοντας προνόμια. Τα κοινοτικά προγράμματα είναι μία ακόμη βοήθεια σε αυτούς που προσπαθούν να κάνουν άνοιγμα στον τουρισμό.⁴³

Η Κέρκυρα αποτέλεσε μια από τις πρώτες περιοχές της Ελλάδας, οι οποίες γνώρισαν τουριστική ανάπτυξη, μαζί με το νησί της Κρήτης και της Ρόδου. Απαρχή του συγκεκριμένου φαινομένου αποτελούν τα μέσα της δεκαετίας του 60, περίοδος κατά την οποία η Ελλάδα σταδιακά εδραιώνεται ως τουριστικός προορισμός για επισκέπτες υψηλών εισοδημάτων. Η δεκαετία του 1960 σημαδεύει την άνοδο του τουρισμού στο νησί. Η Κέρκυρα έγινε ένα από τα πιο κοσμοπολίτικα θέρετρα της Μεσογείου και η τουριστική ανάπτυξη συνέχισε αδιάκοπα και ανεξέλεγκτα μέχρι σήμερα. Η τουριστική ανάπτυξη έδωσε νέα ώθηση στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Ελλάδας.

Η συνεχής προσέλευση των ξένων στο νησί των Φαιάκων επιταχύνθηκε τα τελευταία 40-50 χρόνια με την ανάπτυξη του τουρισμού. Η έλξη που ασκούσε η Κέρκυρα στους διεθνείς και Έλληνες επισκέπτες ήταν ήδη προφανής από την αρχή του προηγούμενου αιώνα. Δεν ήταν μόνο που την είχε διαλέξει η Αυτοκράτειρα Σίσσυ για να κτίσει το θερινό της Ανάκτορο, το Αχιλλειον. Υπήρξε και ο τόπος που χτίστηκε το ξενοδοχείο Μπέλα Βενέτσια, με πολυτελή επίπλωση και το ίδιο πολυτελείς που συχνά συγκρίνεται με το ξενοδοχείο Μεγάλη Βρετανία της Αθήνας, και που ήταν και είναι πόλος έλξης για τη διεθνή αριστοκρατία του χρήματος. Από την αρχή του 20ου αιώνα μέχρι και τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο, η Κέρκυρα ανταγωνιζόταν το Κάπρι και τη Μαγιόρκα για τη θέση του πλέον προτιμώμενου Μεσογειακού θέρετρου για τις διακοπές της Ευρωπαϊκής ελίτ.⁴⁴

Τα τελευταία 40 χρόνια, η έκρηξη του μαζικού τουρισμού, παράλληλα με τις φυσικές ομορφιές της Κέρκυρας και το ιστορικό της παρελθόν, έκαναν την Κέρκυρα έναν από τους

⁴³<http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse2/sdo/tour/2006/PanaretouIoannafrideriki/attached-document/panaretou.pdf>,

Διπλωματική Εργασία με θέμα: Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης – Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων. [19/04/2013]

⁴⁴<http://www.windmillstravel.com/gr/article.php?id=27&destination=12&destinationtype=island>, *Η Ιστορία της Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: WindMillsTravel. [15/04/2013]

πιο δημοφιλείς ταξιδιωτικούς προορισμούς για εκατομμύρια ανθρώπους, που θεωρούν τις αναμνήσεις τους από την επίσκεψή τους από το νησί ως τις πιο πολύτιμες της ζωής τους.

Οι επισκέψεις στα κάστρα, τα παλιά αρχοντικά, τα μοναστήρια, τα καφέ και τα ταβερνάκια του νησιού, σε συνδυασμό με τον χαρακτήρα των Κερκυραίων, μεταγγίζουν την ηδονή από ένα ζωντανό πολιτισμό που συνεχίζει να δημιουργείται μπροστά στα μάτια του επισκέπτη, πείθοντάς τον πως είναι και αυτός κομμάτι του πολιτιστικού γίγνεσθαι, όχι θεατής μιας στημένης, για εισπρακτικούς λόγους, παράστασης τουριστικού φολκλόρ.

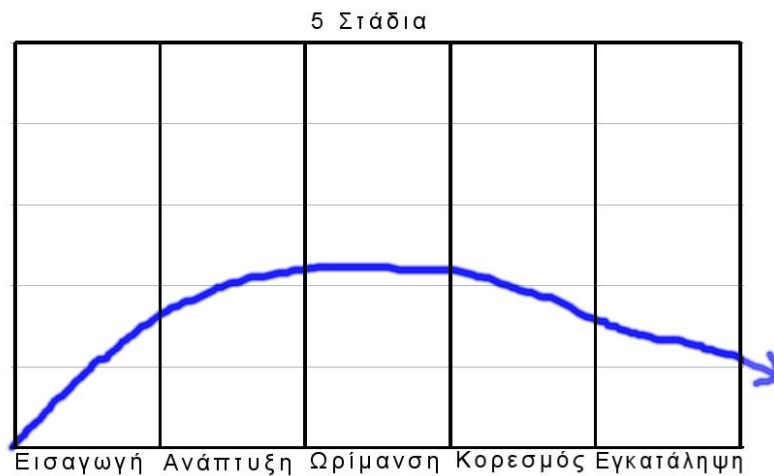
Η Κέρκυρα έχει την ικανότητα να αναπτύξει διάφορες μορφές τουρισμού όπως πολιτιστικό, θρησκευτικό, μορφωτικό, αθλητικό, αλλά και άλλες μορφές φιλικές προς το περιβάλλον που αποδίδουν εξίσου ίσως και παραπάνω από οικονομικής άποψης. Η φυσική υποδομή με βασικό στοιχείο το φυσικό πλούτο και περιβάλλον έχει ανακτήσει ιδιαίτερη σημασία για την προσέλκυση τουριστών και είναι πλεονέκτημα έναντι άλλων ανταγωνιστριών χωρών.

Σήμερα η Κέρκυρα, και εν μέσω οικονομικής κρίσης, προσφέρει ένα πλήρες φάσμα υπηρεσιών, οι οποίες μπορούν να ικανοποιήσουν και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη. Οι ανέσεις που παρέχονται από το δραστήριο τουριστικό σύστημα έχουν κάνει την Κέρκυρα το πιο δημοφιλή προορισμό για διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού.⁴⁵

⁴⁵www.corfu.gr/.../osaa?...., Μελέτη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης Πόλης Κέρκυρας, Ανάκτηση από: Δήμο Κέρκυρας, [12/04/2013]

5.2.1. Ο Κύκλος Ζωής του Τουριστικού Προϊόντος στην Κέρκυρα

Διάγραμμα 1: Κύκλος Ζωής Τουριστικού Προϊόντος

Πηγή: <http://www.arillas.gr/index.php/apotelesmata/ereyna-html/61-product.html>, *Κύκλος Ζωής Κάθε Προϊόντος – Τουρισμός Έρευνα*, Ανάκτηση από: Αρίλλας Βορειοδυτική Κέρκυρα. [13/04/2013]

Ως τουριστικό προϊόν θεωρείται η περιοχή που αρχίζει με την ανακάλυψη (εισαγωγή), αναπτύσσεται, ωριμάζει και καταλήγει είτε στην παρακμή (εγκατάλειψη) είτε στην ανανέωση. Έτσι, διαμορφώθηκαν τρία στάδια τουριστικής ανάπτυξης στο νησί της Κέρκυρας, το στάδιο εισαγωγής (ανακάλυψης) το οποίο οριοθετείται από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα μέχρι τη δεκαετία του 1960. Το στάδιο ανάπτυξης από τη δεκαετία του 1970 μέχρι τη δεκαετία του 1990 και το στάδιο ωρίμανσης που οριοθετείται στα τέλη του 20^{ου} αιώνα.

Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, του πλούσιου ιστορικού παρελθόντος, του απέραντου φυσικού κάλλους και την πολιτιστική της κληρονομιά, η Κέρκυρα απετέλεσε από τις αρχές του αιώνα έναν από τους κυριότερους πόλους έλξης περιηγητών, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε ολόκληρο το μεσογειακό χώρο. Στο στάδιο αυτό της ανακάλυψης, τα πρώτα βήματα έκαναν κατά το πλείστον Βρετανοί περιηγητές, υψηλού οικονομικού και κοινωνικού επιπέδου, οι οποίοι αναφέρονται σε πολυτελή ξενοδοχεία που παρέχουν υψηλές υπηρεσίες με φιλόξενο και ευγενικό προσωπικό.⁴⁶

⁴⁶Τσουμάνης, Κ. (2009), *Χαρακτηριστικά Τουριστών και Παρεχόμενων Υπηρεσιών της Κέρκυρας*, Κέρκυρα: Εκδόσεις Τυποεκδοτική, σελ:8-11.

Το 1930 καταφθάνουν στο νησί υδροπλάνα της AIR FRANCE και της IMPERIAL AIRWAYS, τα οποία έφεραν αεροπορικά τους πρώτους ταξιδιώτες, οι οποίοι κατέλυαν στα γνωστά ξενοδοχεία Μπέλλα Βενέτσια και Άγιος Γεώργιος. Το 1935 φθάνουν μια φορά την εβδομάδα γερμανικά υπερωκεάνια με περιηγητές από όλο τον κόσμο. Το 1936 στις τότε τουριστικές περιοχές καθορίστηκαν οι πρώτες ζώνες εμφάνισης ,η Αθήνα, η Ολυμπία, η Κέρκυρα, η Κηφισιά και ακολούθησαν η Θεσσαλονίκη και η Μύκονος. Το 1938 λειτουργεί η υπηρεσία της τουριστικής αστυνομίας και οι αστυφύλακες ήταν γλωσσομαθείς και επέβλεπαν την αποβίβαση και την επιβίβαση των τουριστών περιηγητών. Νεότερος τουριστικός οδηγός για την Κέρκυρα το 1950 αναφέρει τρεις κατηγορίες ξενοδοχείων. Το 1952 στην περιοχή της Δασιάς δημιουργείται το club Mediterranee όπου τοποθετούνται για πρώτη φορά 800 αχυρένιες καλύβες και τότε αρχίζει η μαζική μετακίνηση τουριστών για παραθερισμό στην Κέρκυρα. Την ίδια χρονιά χτίζεται το Corfu Palace και στο κανόνι το ΞΕΝΙΑ από τον Ελληνικό οργανισμό τουρισμού (ΕΟΤ).

Ο τουρισμός αποτελεί πλέον έναν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας που επηρεάζει με το χρόνο την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη κάθε τουριστικής περιοχής. Οι κυριότεροι παράγοντες στους οποίους αποδίδεται αυτή η ραγδαία ανάπτυξη είναι:⁴⁷

- ◆ Η επέκταση του χρόνου αναψυχής
- ◆ Η οικονομική ευμάρεια
- ◆ Η βελτίωση των μεταφορικών μέσων
- ◆ Η αστικοποίηση και η τεχνολογική ανάπτυξη

Η Κέρκυρα καθιερώνεται πλέον ως ένα από τα καλύτερα θέρετρα τουρισμού στην Μεσόγειο. Το 1960 συνδέεται ακτοπλοϊκώς με το Μπρίντιζι της Ιταλίας και έτσι διευκολύνονται οι αφίξεις τουριστών από την Ευρώπη. Το 1962 ήταν η χρονιά που λειτούργησε το γραφείο του ΕΟΤ για την εξυπηρέτηση των τουριστών. Την ίδια χρονιά ο ΕΟΤ μισθώνει μέρος του ανακτόρου του Αχιλλείου για 20 χρόνια, για να λειτουργήσει ως το δεύτερο καζίνο της χώρας. Το 1964 λειτουργεί για έξι μήνες η σχολή ξεναγών ώστε να καλυφθούν άμεσα οι ανάγκες της τοπικής τουριστικής αγοράς. 1969 και ένας αρχιτέκτονας από τον Καναδά σχεδιάζει γήπεδο γκολφ 1000 στρεμμάτων και το 1980 ο ΕΟΤ αναλαμβάνει την κατασκευή της Μαρίνας Γουβιών με δυνατότητα εξυπηρέτησης 500 σκαφών αναψυχής. Όλα αυτά είναι σοβαρές υποδομές οι οποίες προσέλκυσαν τουρίστες υψηλού οικονομικού επιπέδου.

⁴⁷Τσουμάνης, Κ. (2009), *Χαρακτηριστικά Τουριστών και Παρεχόμενων Υπηρεσιών της Κέρκυρας*, Κέρκυρα: Εκδόσεις Τυποεκδοτική, σελ:10.

Για την Κερκυραϊκή οικονομία είναι προφανής η εξάρτηση της από τον τουρισμό. Η τουριστική ανάπτυξη διαχέεται προς όλες τις κατευθύνσεις, είναι γραμμική κατά μήκος των ακτών και έχει προκαλέσει σοβαρά προβλήματα, όπως:⁴⁸

- ◆ Άναρχη δόμηση λόγω μη ύπαρξης χωροταξικού σχεδιασμού
- ◆ Υπερπροσφορά τουριστικών καταλυμάτων, τα οποία αριθμούνται σε 100.000 κλίνες περίπου σε όλο το νομό
- ◆ Αύξηση της θαλάσσιας ρύπανσης, σαν αποδέκτης οικιακών και βιομηχανικών αποβλήτων, χωρίς να έχουν επεξεργαστεί σε βιολογικό καθαρισμό
- ◆ Μερική έως παντελής έλλειψη αποχετευτικού δικτύου
- ◆ Προβλήματα ποιότητας και ποσότητας υδάτινων πόρων
- ◆ Έλλειψη ασφαλούς οδικού δικτύου
- ◆ Αυθαίρετη δόμηση
- ◆ Αισθητική ρύπανση
- ◆ Ηχορύπανση

Όλα τα παραπάνω προβλήματα προέκυψαν από την καθιέρωση του μαζικού τουρισμού, που βασικό του χαρακτηριστικό ήταν να διαμορφώσουν υποδομές και υπηρεσίες που να ανταποκριθούν στην ποσότητα και όχι στην ποιότητα.

5.3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Τουριστικά Καταλύματα

Η Κέρκυρα μέχρι το 1960 διέθετε 15 ξενοδοχεία με 828 κλίνες, όλα στην πόλη της Κέρκυρας, εκτός από δύο μικρά ξενοδοχεία που βρισκόταν στην Παλαιοκαστρίτσα. Την ίδια δεκαετία δημιουργήθηκαν 22 νέα ξενοδοχεία με 3.766 κλίνες. Τα 10 από τα 22 ξενοδοχεία δημιουργήθηκαν στην περιοχή του Δήμου Κερκυραίων (Κοντόκαλι - Γουβιά) και τα υπόλοιπα δημιουργήθηκαν στους κοντινότερους δήμους του νησιού, στο Δήμο Αχιλλείων και στο Δήμο Φαιάκων. Επίσης, στο Δήμο Μελιτειέων λειτούργησαν δύο μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες, το ΜΙΡΑΜΑΡΕ και το ΜΕΣΟΓΓΗ BEACH δυναμικότητας 1852 κλινών.

Τη δεκαετία του 1970 αναπτύσσονται δυναμικά οι περιοχές Κανόνι Κοντόκαλι και Γουβιά με 25 νέες μονάδες με 4.738 κλίνες. Ακολουθεί ο Δήμος Φαιάκων με 12 νέες μονάδες με 1.937 κλίνες και ο Δήμος Αχιλλείων με 15 μονάδες με 1.872 κλίνες. Την ίδια δεκαετία

⁴⁸Τσουμάνης, Κ. (2009), *Χαρακτηριστικά Τουριστών και Παρεχόμενων Υπηρεσιών της Κέρκυρας*, Κέρκυρα: Εκδόσεις Τυποεκδοτική, σελ:11.

εισέρχονται στον τουριστικό χάρτη του νησιού νέες περιοχές, ο Δήμος Παρελίων, Θιναλίων και Εσπερίων.

Τη δεκαετία του 1980 διαδέχεται η μεγάλη ανάπτυξη ξενοδοχειακών μονάδων με 41 ξενοδοχεία και 1.987 κλίνες, στο Δήμο Φαιάκων. Ακολουθεί ο Δήμος Κερκυραίων με 39 ξενοδοχειακές μονάδες και 1.867 κλίνες και ο Δήμος Μελιτειών με 18 μονάδες και 1326 κλίνες και τέλος, ο Δήμος Θιναλίων με 22 μονάδες και 1.083 κλίνες. Το 1990 παρατηρείται μια μεγάλη ύφεση στις κύριες τουριστικές περιοχές που αναπτύχθηκαν τις προηγούμενες δεκαετίες και αναπτύσσονται ο Δήμος Εσπερίων με 31 μονάδες και 2.049 κλίνες και ο Δήμος Θιναλίων με 21 μονάδες και 1.754 κλίνες.

Σύμφωνα με την συνολική ξενοδοχειακή δυναμικότητα του νησιού το 2011 ο Δήμος Κερκυραίων κατέχει την πρώτη θέση με 8.625 κλίνες και ακολουθούν, ο Δήμος Μελιτειών με 6.290 κλίνες, ο Δήμος Φαιάκων με 5.903 κλίνες, ο Δήμος Εσπερίων με 5.228 κλίνες και ο Δήμος Αχιλλείων με 4.492 κλίνες Σύμφωνα λοιπόν, με τα στοιχεία ο μεγαλύτερος μέσος όρος κλινών ανά ξενοδοχειακή μονάδα βρίσκεται στο Δήμο Μελιτειών με 166 κλίνες και ακολουθεί ο Δήμος Παρελίων με 163 κλίνες , ο Δήμος Κορισσίων με 125 κλίνες και ο Δήμος Αχιλλείων με 121 κλίνες.⁴⁹

Εγκαταστάσεις Ειδικής Υποδομής

Στο νησί λειτουργούν οι εξής ειδικές υποδομές:

- ◆ Πέντε Συνεδριακά Κέντρα με δυναμικότητα 2.400 συνέδρων που έχουν λάβει ειδικό σήμα του ΕΟΤ
- ◆ 453 αίθουσες συνεδρίων και συσκέψεων δυναμικότητας 10 έως και πλέον των 1000 ατόμων σε 150 ξενοδοχεία, που λειτουργούν με ειδικό σήμα ΕΟΤ
- ◆ Πέντε Γήπεδα Γκολφ (4 των 18 οπών και ένα των 9)
- ◆ Δυο Κέντρα Θαλασσοθεραπείας με σήμα ΕΟΤ
- ◆ Ένα σύγχρονο ιδιωτικό υδροθεραπευτήριο
- ◆ Ξενοδοχειακοί λιμένες

Άλλες Τουριστικές Επιχειρήσεις

Υπάρχουν επίσης άλλες κατηγορίες τουριστικών επιχειρήσεων, ως εξής:

- ◆ 4.500 τουριστικά γραφεία

⁴⁹Τσουμάνης, Κ. (2009), *Χαρακτηριστικά Τουριστών και Παρεχόμενων Υπηρεσιών της Κέρκυρας*, Κέρκυρα: Εκδόσεις Τυποεκδοτική, σελ:12.

- ◆ 8 Κάμπινγκ
- ◆ 738 Τουριστικές Επιχειρήσεις Οδικών Μεταφορών
- ◆ 1.455 γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων ΙΧ χωρίς οδηγό
- ◆ 200 ναυλομεσιτικά γραφεία
- ◆ 2000 περίπου διπλωματούχοι ξεναγοί ως ατομικοί επαγγελματίες

5.4. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

Τα κύρια χαρακτηριστικά των τουριστών που επισκέπτονται το νησί της Κέρκυρας είναι τα ακόλουθα:⁵⁰

1. Οι επισκέπτες του νησιού κατά το 67% βρίσκονται σε ηλικιακές ομάδες 18-40 ετών, που το μεγαλύτερο ποσοστό είναι χωρίς οικογενειακές υποχρεώσεις.
2. Το 16% των επισκεπτών μπορούν να θεωρηθούν ότι ανήκουν σε οικονομικώς ισχυρά άτομα, ενώ το 84% ανήκουν στα μικρομεσαία οικονομικά στρώματα.
3. Ο μέσος όρος παραμονής των επισκεπτών ήταν 11,5 ημέρες.
4. Οι κύριοι λόγοι που τους επηρέασαν να επισκεφθούν το νησί ήταν οι εξής:
 - ◆ Ήλιος-θάλασσα 47%
 - ◆ Πολιτισμός-παράδοση 25%
 - ◆ Ελκυστικές τιμές 23%
5. Κατά τη διάρκεια των διακοπών τους επισκέφθηκαν την πόλη της Κέρκυρας το 83%.
6. Το 36,5% είχε πρόβλημα ηχορύπανσης κυρίως από μηχανάκια και από κέντρα διασκέδασης.
7. Σε ελεύθερο ερώτημα: Τι κατά τη γνώμη σας λείπει από την Κέρκυρας; Από τις 21 ελλείψεις που αναφέρθηκαν, τη πρώτη θέση έχει η έλλειψη πεζοδρομίων, οδική σήμανση και δημόσιες τουαλέτες.

Παρατηρούμε ότι οι επισκέπτες του νησιού, είναι στη πλειοψηφία τους νέοι άνθρωποι (67%) και ανήκουν σε μικρομεσαία οικονομικά στρώματα. Ο κύριος λόγος επίσκεψής τους είναι το κλασικό Ελληνικό προϊόν, δηλαδή ήλιος - θάλασσα (47%) και λιγότερο επηρεάζονται από τον πολιτισμό - παράδοση (25%) ή τις ελκυστικές τιμές (23%). Τέλος παρατηρούμε ότι οι βασικές ελλείψεις της Κέρκυρας σύμφωνα με τη γνώμη των επισκεπτών, μεταξύ άλλων εντοπίζονται στις υποδομές.

⁵⁰<http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/555/1/DT2005-0329.pdf>, Διπλωματική Εργασία – Έρευνα Τουριστικού Μάρκετινγκ Το Παράδειγμα της Κέρκυρας, Ανάκτηση από: Πανεπιστήμιο Πειραιά. [2/04/2013]

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν από το αεροδρόμιο Ιωάννης Καποδίστριας της Κέρκυρας, οι βασικότερες εθνικότητες που ταξιδεύουν στο νησί είναι Άγγλοι και Γερμανοί που κατέχουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένα χαρακτηριστικά των εθνικοτήτων που κατέχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά αφίξεων στο νησί.⁵¹

Άγγλοι: Οι Άγγλοι κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό τουριστών που επισκέπτονται το νησί. Από κοινωνικό-οικονομικής άποψης το ποσοστό των Άγγλων που επισκέπτονται το κέντρο της Κέρκυρας και τις γύρω περιοχές, διαφέρει από αυτούς που επισκέπτονται το νησί στο σύνολό του. Στις περιοχές αυτές λοιπόν, στη μέση Κέρκυρα δηλαδή όπου είναι και οι περιοχές που συγκεντρώνουν τους περισσότερους τουρίστες, καταφθάνουν Άγγλοι ηλικίας 40-60 ετών με οικογένειες και είναι μεσαίου και άνω οικονομικού εισοδήματος. Σε αντίθεση με τις παραπάνω περιοχές, στην Κέρκυρα γενικά κυριαρχούν νέοι ηλικίας 18-30 ετών, ελεύθεροι ή παντρεμένοι χωρίς παιδιά με μικρό οικονομικό εισόδημα όπου έρχονται κυρίως για διασκέδαση.

Γερμανοί: Το ποσοστό των αφίξεων των Γερμανών τουριστών, εμφανίζει μια σταδιακή αύξηση τη τελευταία δεκαετία στις περιοχές που αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι Γερμανοί είναι άνθρωποι που έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα σε σχέση με τους Άγγλους. Είναι άνθρωποι που τους αρέσει πολύ η φύση, τους αρέσει να περπατούν σε μονοπάτια και γενικά να βρίσκονται μέσα στην ύπαιθρο, σε επαφή με τους ντόπιους κατοίκους. Είναι πιο ποιοτικοί τουρίστες. Είναι μεσαίου και άνω κοινωνικό-οικονομικής τάξης, κάτι που σημαίνει ότι αφήνουν και περισσότερα χρήματα στο νησί.

Ιταλοί: Τονωτική ένεση για τον τουρισμό της Κέρκυρας αποτελεί ο μαζικός ερχομός των Ιταλών τουριστών το μήνα Αύγουστο, που μαζί με τους Έλληνες κατακλύζουν το νησί. Ο λόγος είναι ότι αφενός η Ιταλία και η Κέρκυρα συνορεύουν και αφετέρου οι Ιταλοί συνήθως προτιμούν να έρχονται με τα ιδιόκτητα αυτοκίνητα τους και τις οικογένειές τους. Οι Ιταλοί τουρίστες βρίσκονται σε ηλικιακές ομάδες μεταξύ 18-30 ετών στις περιοχές με τη μεγαλύτερη τουριστική συγκέντρωση, ενώ βορειότερα της Κέρκυρας θα συναντήσουμε ηλικίες 40-60 ετών. Η κοινωνικό-οικονομική τάξη στην οποία ανήκουν είναι μεσαία και άνω.

Έλληνες: Όπως προαναφέρθηκε παραπάνω οι Έλληνες μαζί με τους Ιταλούς αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του Κερκυραϊκού τουρισμού για το μήνα Αύγουστο. Η

⁵¹http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: TEI Κρήτης. [17/04/2013]

Κέρκυρα είναι ένας παραδοσιακός προορισμός για τους Έλληνες ηλικίας 30-50 ετών με οικογένειες. Έρχονται κυρίως με ιδιόκτητα αυτοκίνητα μέσω του λιμανιού της Ηγουμενίτσας. Ο μαζικός ερχομός τους δημιουργεί ένα κυκλοφοριακό πρόβλημα στην Κέρκυρα κατά την περίοδο αιχμής που είναι 5-20 Αυγούστου. Οι Έλληνες επιλέγουν τουριστικά πολυσύχναστες περιοχές γύρο από το κέντρο της Κέρκυρας, λόγω της εύκολης πρόσβασης σε αυτό, αλλά επισκέπτονται κυρίως το βόρειο συγκρότημα του νησιού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που μας δίνει ο πίνακας 1, η πλειονότητα των τουριστών που επισκέπτονται την Κέρκυρα χρησιμοποιεί ως μέσο μεταφοράς σε αυτή το αεροπλάνο.⁵²

Η αύξηση αυτή καταγράφεται τα έτη από το 1980-2000. Ο αριθμός των τουριστών που χρησιμοποιεί το λιμάνι της Κέρκυρας μειώνεται κάθε χρόνο με αποκορύφωμα το 1999, που μόνο το 13,56% των τουριστών έφθασαν από το λιμάνι της Κέρκυρας. Το υπόλοιπο 86,44% έφθασε μέσω του αεροδρομίου. Το 1994 και λόγω γιουγκοσλαβικής κρίσης υπήρχε κατακόρυφη πτώση αφίξεων στο λιμάνι του νησιού.

Η μείωση αυτή διαχρονικά οφείλεται και στις επιλογές των μεγάλων Tour Operators που οργανώνουν τη διακίνηση των τουριστών αεροπορικώς από τις χώρες προέλευσης, που είναι η Αγγλία κυρίως και η Γερμανία που κατέχουν το 62,2% του συνολικού αριθμού αφίξεων στο νησί.

⁵²Τσουμάνης, Κ. (2009), *Χαρακτηριστικά Τουριστών και Παρεχόμενων Υπηρεσιών της Κέρκυρας*, Κέρκυρα: Εκδόσεις Τυποεκδοτική, σελ:22.

Πίνακας 1: Αφίξεις στο αεροδρόμιο και το λιμάνι της Κέρκυρας ανά έτος (%)

ΕΤΟΣ	ΛΙΜΑΝΙ %	ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ %
1980	19,61	80,39
1985	16,60	83,40
1990	24,64	75,36
1991	26,56	73,44
1992	24,30	75,70
1993	20,31	79,69
1994	15,84	84,16
1995	18,40	81,60
1996	17,73	82,27
1997	16,83	83,17
1998	17,64	82,36
1999	13,56	86,44
2000	14,25	85,75
2004	12,76	87,24
2008	16,01	83,99

Πηγή: ΕΟΤ Κέρκυρας

Σε συγκριτική και ποιοτική έρευνα των στατιστικών στοιχείων της τουριστικής κίνησης, των αφίξεων, των διανυκτερεύσεων και άλλων, προχώρησε ο Σύνδεσμος Ταξιδιωτικών Πρακτόρων Κέρκυρας εξάγοντας πολύ ενδιαφέροντα αλλά απογοητευτικά συμπεράσματα για την πορεία της τουριστικής σεζόν του 2010.

Επρόκειτο για μια τουριστική σεζόν με αρνητικά οικονομικά αποτελέσματα, που προέρχεται από έναν απολογισμό των απαντήσεων που συγκέντρωσε ο ΑΟCTA από ξενοδοχεία, ενοικιαζόμενα καταλύματα αλλά και μικροεπαγγελματίες του τουρισμού.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του συνδέσμου:⁵³

- ◆ Τα έσοδα ξενοδοχείων μειώθηκαν από 10 – 25% του 2009.
- ◆ Τα έσοδα ενοικιαζομένων καταλυμάτων μειώθηκαν από 15 – 40% του 2009.
- ◆ Τα έσοδα μικροεπαγγελματιών μειώθηκαν από 20 – 50% του 2009.

⁵³<http://www.corfupress.com/news/2009-05-10-16-53-10/6446---aocta-----2010>, Μελέτη του ΑΟCTA για την Κέρκυρα – Δραματική Πτώση στα Τουριστικά Έσοδα το 2010, Ανάκτηση από: CorfuPress. [20/04/2013]

- ◆ Τα έσοδα τουριστικών γραφείων εισερχομένου τουρισμού μειώθηκαν από 10-30% του 2009.

Η Κέρκυρα αυτή τη στιγμή έχει το μικρότερο κατά κεφαλήν εισόδημα στην Ελλάδα. Έτσι, αν υπολογιστούν αυτές οι μειώσεις, θα μειωθεί ακόμη περισσότερο το κατά κεφαλήν εισόδημα των κερκυραίων πολιτών, το οποίο το 2009 ήταν 14.500€, ποσό που είναι το κατώτερο όλων των Ιονίων Νήσων. Το CorfuPress.com παρουσιάζει τη μελέτη αυτή, σύμφωνα με την οποία η μείωση των τουριστικών εσόδων είναι αποτέλεσμα του αριθμού των αφίξεων στο αεροδρόμιο και στο λιμάνι της Κέρκυρας, στοιχεία που παρουσιάζονται αναλυτικά κατωτέρω σε σύγκριση με τις αφίξεις του 2009.⁵⁴

⁵⁴<http://www.corfupress.com/news/2009-05-10-16-53-10/6446---aocta-----2010>, Μελέτη του ΑΟCTA για την Κέρκυρα – Δραματική Πτώση στα Τουριστικά Έσοδα το 2010, Ανάκτηση από: CorfuPress. [20/04/2013]

Πίνακας 2: Αφίξεις επιβατών εξωτερικού στο αεροδρόμιο της Κέρκυρας με charters

ΧΩΡΕΣ	2010	2009	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
ΑΥΣΤΡΙΑ	24.262	27.830	-12,80%
ΒΕΛΓΙΟ	26.314	33.112	-20,50%
ΓΑΛΛΙΑ	26.503	24.996	6,00%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	142.396	138.624	2,70%
ΔΑΝΙΑ	5.522	5.819	-5,10%
ΕΛΒΕΤΙΑ	11.508	17.496	34,20%
ΕΣΘΟΝΙΑ	-	3.209	-100,00%
ΗΝ. ΒΑΣΙΛΕΙΟ	335.600	327.938	2,30%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	3.720	4.565	-18,50%
ΙΣΠΑΝΙΑ	226	765	-70,50%
ΙΣΡΑΗΛ	2.136	-	-
ΙΤΑΛΙΑ	4.576	1.389	229,40%
ΚΡΟΑΤΙΑ	-	141	-100,00%
ΚΥΠΡΟΣ	1.186	2.323	-48,90%
ΛΕΤΟΝΙΑ	-	252	-100,00%
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	2.745	2.720	0,90%
ΜΑΛΤΑ	1.739	3.072	-43,30%
ΝΟΡΒΗΓΙΑ	7.228	5.032	43,60%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	32.319	41.247	-21,60%
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	6.274	6.499	-3,50%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	10.116	12.603	-19,70%
ΟΥΚΡΑΝΙΑ	1.077	730	47,50%
ΠΟΛΩΝΙΑ	18.575	17.012	9,20%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	3.958	6.292	-37,10%
ΡΩΣΙΑ	22.483	19.032	18,10%
ΣΕΡΒΙΑ	3.497	4.695	-25,50%
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	5.139	4.837	6,2
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	-	498	-100,00%
ΣΟΥΗΔΙΑ	7.696	7.967	-3,40%
ΤΟΥΡΚΙΑ	95	-	-
ΤΣΕΧΙΑ	19.723	20.715	-4,80%

Πηγή: Αεροδρόμιο Καποδίστριας

Αναλύοντας τους αριθμούς αφίξεων συμπεραίνουμε ότι: Μειώνονται συνεχώς οι αφίξεις από τις αγορές που αντλούμε καλού επιπέδου τουρίστες, όπως η Αυστρία -13%, η Ελβετία -34%, η Ολλανδία -22%, το Βέλγιο -20,5%, η Κύπρος -49%, η Σερβία -25,5%, η Ρουμανία -37% και η Ουγγαρία -20%. Οι τουρίστες που προέρχονται από τις χώρες αυτές, δεν προτιμούν all- inclusive, αλλά ξενοδοχεία και πολύ καλά ενοικιαζόμενα καταλύματα, των οποίων η σοβαρή μείωση των εσόδων τους συμβαδίζει με τους μειωμένους αριθμούς των αφίξεων τους.

Η αγορά της Μεγάλης Βρετανίας υποστηρίχθηκε πολύ από τις καθημερινές πτήσεις της Easy Jet που με βάση των στοιχείων του αεροδρομίου, πραγματοποίησε 430 πτήσεις, μεταφέροντας 67.510 επιβάτες με μέση πληρότητα ανά πτήση 157 επιβάτες, 85%.⁵⁵

Από τη Γερμανία, η Easy Jet από Ιούνιο μέχρι Σεπτέμβριο, για πρώτη χρονιά, μετέφερε περίπου 2.700 επιβάτες, με μία πτήση την εβδομάδα. Το ίδιο και από το Μιλάνο, περίπου 2.650 επιβάτες, αυξάνοντας τον αριθμό των Ιταλών για το 2009, κατά 22,9%, δοκιμάζοντας πρώτη χρονιά τους δύο αυτούς προορισμούς.

Με αύξηση της τάξεως του 3,3% έκλεισε ο μήνας Μάιος του 2011 όσον αφορά τις αφίξεις επιβατών εξωτερικού στον αεροδρόμιο Ι. Καποδίστριας, σε σχέση με τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους. Με αύξηση που αγγίζει το 9,9% έκλεισε ο μήνας Ιούνιος του 2011, για τον διεθνή αερολιμένα. Βάσει των στοιχείων κίνησης που δόθηκαν συνολικά αφίχθησαν στο αεροδρόμιο από το εξωτερικό 135.428 επιβάτες έναντι 123.380 επιβατών που έφθασαν τον Ιούνιο του 2010. Η μεταβολή είναι της τάξεως του 9,1%, δηλαδή 186.835 επιβάτες. Τον Ιούλιο του 2010 είχαν φθάσει από το εξωτερικό 171.228 επιβάτες, δηλαδή περίπου 15.000 λιγότεροι τουρίστες.

Περισσότεροι από 15.000 ήταν οι τουρίστες που έφθασαν στο αεροδρόμιο τον Αύγουστο του 2011, ποσοστό που αγγίζει το 7,8%. Συγκεκριμένα τον Αύγουστο του 2011 οι επιβάτες έφθασαν 185.394, ενώ τον ίδιο μήνα του 2010 οι επισκέπτες από το εξωτερικό ήταν 171.942. Με αύξηση της τάξεως του 12% έκλεισε ο μήνας Σεπτέμβριος όσον αφορά στην κίνηση επιβατών από το εξωτερικό. Βάσει των στοιχείων που έδωσε η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας το μήνα Σεπτέμβριο έφθασαν στο αεροδρόμιο 131.736 τουρίστες, ενώ τον ίδιο μήνα του 2010, έφθασαν 117.620 τουρίστες. Λιγότεροι ήταν οι αφιχθέντες κατά 1.500 τον μήνα Οκτώβριο σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2010, στην Κέρκυρα αφίχθησαν 43.687 επιβάτες, ενώ τον περσινό ίδιο μήνα αφίχθησαν 44.923 επιβάτες.

⁵⁵<http://www.corfupress.com/news/2009-05-10-16-53-10/6446---aocata-----2010>, Μελέτη του ΑΟCΤΑ για την Κέρκυρα – Δραματική Πτώση στα Τουριστικά Έσοδα το 2010, Ανάκτηση από: CorfuPress. [20/04/2013]

Η ποσοστιαία διαφορά είναι – 2,8% με αρνητικό πρόσημο και στους αφιχθέντες εσωτερικού , αφού τον Οκτώβριο έφθασαν στο αεροδρόμιο της Κέρκυρας – 5,8% λιγότεροι επιβάτες. Με αύξηση 112,5% στις αφίξεις εξωτερικού έκλεισε ο Νοέμβριος του 2011, σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2010. Σε απόλυτα νούμερα αυτό σημαίνει πως το Νοέμβριο του 2011 αφίχθησαν 1.271 τουρίστες, ενώ τον αντίστοιχο μήνα το 2010 μόνο 598 τουρίστες.⁵⁶

Πίνακας 3: Αφίξεις εξωτερικού 2010-2011

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 2010	ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ 2011
Μάιος	91.224	94.203
Ιούνιος	123.380	135.428
Ιούλιος	171.228	186.835
Αύγουστος	171.942	185.394
Σεπτέμβριος	117.620	131.736
Οκτώβριος	44.923	43.687
Νοέμβριος	598	1271

Πηγή: Αεροδρόμιο Καποδίστριας

Στο γενικό σύνολο των αφίξεων, δηλαδή τον μήνα Απρίλιο έως και τον Οκτώβριο του 2011, οι αφιχθέντες από το εξωτερικό άγγιξαν τους 778.046 επιβάτες, ενώ την αντίστοιχη περίοδο του 2010, οι αφιχθέντες ανήλθαν στους 726.547 επιβάτες. Η ποσοστιαία διαφορά είναι 8,5%.

Όσον αφορά τις αφίξεις εσωτερικού, το Μάιο του 2011 στην Κέρκυρα έφθασαν 11.302 επιβάτες, ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2010 έφθασαν 11.529 επιβάτες. Ανοδική η κίνηση το Ιούλιο του 2011 με τον αριθμό των επιβατών να φθάνουν τους 17.096 επιβάτες, κατά 1000 επιβάτες λιγότερους τον περσινό μήνα του 2010, 16.923 επιβάτες.

Με πτώση της τάξεως του -2.1% έκλεισε ο Αύγουστος του 2011 όσον αφορά τις αφίξεις εσωτερικού. Τον Αύγουστο του 2010 οι επισκέπτες ήταν 15.706, ενώ τον ίδιο μήνα του 2011 ήταν 15.380, περίπου 400 επισκέπτες λιγότεροι. Μεταβολή της τάξεως του -3,5%

⁵⁶<http://www.corfupress.com/news/2009-05-10-16-53-10/6446---aocta-----2010>, Μελέτη του ΑΟCTA για την Κέρκυρα – Δραματική Πτώση στα Τουριστικά Έσοδα το 2010, Ανάκτηση από: CorfuPress. [20/04/2013]

καταγράφηκε στις αφίξεις επιβατών τον Σεπτέμβριο του 2011, στο αεροδρόμιο αφίχθησαν 11.185 επιβάτες, ενώ τον ίδιο περσινό μήνα 11.593 επιβάτες.

Οι επιβάτες εσωτερικού τον Οκτώβριο του 2011 ήταν επίσης λιγότεροι, αφού αφίχθησαν 8.933 επιβάτες, ενώ το 2010 αφίχθησαν 9.484 επιβάτες, πτώση της τάξεως του 5,8%. Μείωση κατά 14,4% καταγράφηκε και τον Νοέμβριο του 2011 αφού έφθασαν στο αεροδρόμιο 7.299 επιβάτες, ενώ τον ίδιο μήνα του 2010 έφθασαν 8.525 επιβάτες.⁵⁷

Πίνακας 4: Αφίξεις εσωτερικού 2010-2011

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ 2010	ΑΦΙΞΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ 2011
Ιούλιος	16.923	17.096
Αύγουστος	15.706	15.380
Σεπτέμβριος	11.593	11.185
Οκτώβριος	9.484	8.933
Νοέμβριος	8.525	7.299

Πηγή: Αεροδρόμιο Καποδίστριας

Η ίδια εκτίμηση μείωσης γίνεται και για την πορθμειακή γραμμή Κέρκυρα-Ηγουμενίτσα. Ο Ιούλιος ο οποίος είναι ο μήνας που κορυφώνεται η τουριστική περίοδος έκλεισε με αρνητικό πρόσημο για τον Κερκυραϊκό τουρισμό.⁵⁸

Η πορθμειακή γραμμή Κέρκυρα - Ηγουμενίτσα έκλεισε με 6.000 λιγότερους επισκέπτες το μήνα Ιούλιο του 2011, σύμφωνα με τα στοιχεία κίνησης του Κεντρικού Λιμεναρχείου. Συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 2011 αποβιβάστηκαν στο λιμάνι διαμέσου πλοίων της γραμμής, 94.283 επιβάτες, ενώ τον Ιούλιο του 2010 αποβιβάστηκαν 100.073 επιβάτες.

⁵⁷<http://www.corfupress.com/news/2009-05-10-16-53-10/6446---aoceta-----2010>, Μελέτη του ΑΟCΤΑ για την Κέρκυρα – Δραματική Πτώση στα Τουριστικά Έσοδα το 2010, Ανάκτηση από: CorfuPress. [20/04/2013]

⁵⁸<http://www.enimerosi.com/corfu-menu/2010-09-03-19-30-47/8429-2011-08-10-08-24-47.html>, Μείωση από Ηγουμενίτσα – Αύξηση από Αλβανία, Ανάκτηση από: Εφημερίδα Ενημέρωση. [18/04/2013]

5.4.1. Η Εποχικότητα της Τουριστικής Ζήτησης

Την εξαετία από το 1995 έως το 2000 οι τέσσερις μήνες Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος και Σεπτέμβρης ήταν οι μήνες αυτοί που προσέλκυαν το 79% περίπου των ετήσιων αφίξεων αλλοδαπών τουριστών στο νησί της Κέρκυρας. Ο Αύγουστος ήταν ο μήνας με την υψηλότερη ζήτηση και καταλάμβανε το 24%, ενώ ακολουθεί ο Ιούλιος με 21% και ο Ιούνιος και ο Σεπτέμβρης με 17% αντίστοιχα. Την αντίστοιχη χρονική περίοδο των τεσσάρων καλοκαιρινών μηνών η μηνιαία κατανομή αφίξεων στο σύνολο της χώρας καταγράφει προσέλκυση του 66% των ετήσιων αφίξεων. Οι χειμερινοί μήνες Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Νοέμβρης και Δεκέμβρης δεν κατέχουν πάνω από το 0,20%.

Την χρονιά του 2011 οι αφίξεις παρουσιάζουν άνοδο που υπολογίζονται περίπου στο 9,5%, σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει το αεροδρόμιο Κέρκυρας, από το μήνα Απρίλιο έως και το τέλος Οκτωβρίου. Το εξάμηνο αυτό, σημειώθηκε 9,2% άνοδο στις αφίξεις εξωτερικού σε σύγκριση με την χρονιά του 2010.

Είναι φανερό, λοιπόν, ότι η εποχικότητα στο Νομό της Κέρκυρας είναι πολύ υψηλή. Η συνέχεια αυτής της κατάστασης επιτείνει το πρόβλημα των αντοχών των υποδομών στην υψηλή περίοδο και περιορίζει την αποδοτικότητα των επενδύσεων και κατ' επέκταση και τη μείωση της απασχόλησης.⁵⁹

5.4.2. Η Κρουαζιέρα στην Κέρκυρα

Η Κέρκυρα, λόγω γεωγραφικής θέσης από τους αρχαιότερους χρόνους ήταν η πρώτη σκάλα για τα καράβια που έφθαναν από την Ιταλία με προορισμό στην υπόλοιπη Ελλάδα και την Ανατολή. Αρκετοί και σημαντικοί περιηγητές έφθασαν στην Κέρκυρα που την καθιστούσε πιο ελκυστική η παιδεία και η πνευματική ζωή της.⁶⁰

Όταν βρέθηκε υπό την Αγγλική κυριαρχία, καθιερώθηκε για τους Άγγλους ευγενείς το αγαπημένου τους τουριστικό θέρετρο.

Αναζητώντας στα αρχεία της Κέρκυρας και σε μια σειρά βιβλιογραφίας, από τότε η Κέρκυρα ήταν ένας σταθμός για κρουαζιέρες, βρέθηκε το 583 π.Χ. “Κέρκυρα. (Του ανταποκριτού μας). Επανέκαμψαν οίκαδε οι τριακόσιοι νέοι της Κέρκυρας εκ της

⁵⁹<http://www.corfupress.com/news/files/PERIFEREIA-300912-15-02-1.pdf>, *Κείμενο Θέσεων για τις Κατευθύνσεις Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020*, Ανάκτηση από: CorfuPress. [20/04/2013]

⁶⁰www.corfuport.gr/newsupdates/.../20---9-2010.html, *Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων*, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

«κρουαζιέρα Λυκόφρονος», σώοι και κυρίως αρτιμελείς” Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θαλασσινά ταξίδια ήταν η μεγάλη βυζαντινή «κρουαζιέρα».⁶¹

Το ταξίδι της βυζαντινής αποστολής στη Σύνοδο Φεράρας – Φλωρεντίας (1438/9) για την Ένωση των Εκκλησιών. Ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η΄ Παλαιολόγος, ο πατριάρχης Ιωσήφ Β΄ και η ακολουθία τους, περίπου 700 βυζαντινοί αξιωματούχοι, επιβίβαστηκαν το Νοέμβριου του 1437 σε παπικά πλοία, με προορισμό τη Βενετία. Από εκεί θα συνέχιζαν το ταξίδι τους στη Φεράρα δια ξηράς. Χρειάστηκαν δύο μήνες για να διανύσουν την απόσταση Κωνσταντινούπολη – Βενετία με ενδιάμεσους σταθμούς, στη Άδυτο, τη Λήμνο, την Εύβοια, τις Κεγχρεές, τη Μεθώνη, την Κεφαλονιά και την Κέρκυρα. Στο λιμάνι της Κέρκυρας ντόπιοι ιερείς και επιφανείς Λατίνοι υποδέχθηκαν τους βυζαντινούς επισήμους και συνόδευσαν τον Πατριάρχη με πομπή στο παλάτι του διοικητή.

Στις 15 Μαΐου 1861 η Ελισάβετ αυτοκράτειρα της Αυστρίας φτάνει στα νερά του Ιονίου με τη Θαλαμηγό της «Βικτωρία και Αλβέρτος Β΄» Αγκυροβολεί στον όρμο των Μπενιτσών και αντικρίζοντας το νησί, αισθάνεται για αυτό μια ακατανίκητη έλξη. Στις 6 Σεπτεμβρίου 1876 επιστρέφει με γιοτ της «Μιραμάρ». Στις 7 Οκτωβρίου του 1887 με την θαλαμηγό «Γκραίφ» επισκέπτεται εκ νέου την Κέρκυρα και διαπλέει ολόκληρο το Ιόνιο, ακολουθώντας το ταξίδι του Οδυσσέα.

Ο μεγαλύτερος εκδοτικός οίκος Hachette εκδίδει στο Παρίσι από το 1860-1913 μια σημαντική ταξιδιωτική σειρά “Le tour du Monde” που αναφέρονταν σε ταξίδια σε ολόκληρο τον κόσμο. Σύμφωνα με μια αφίσα τις 15 Αυγούστου 1896 διοργάνωσε μια κρουαζιέρα Βενετία – Κέρκυρα, διάρκειας τριών (3) εβδομάδων με το πλοίο Σενεγάλη (Sènègal). Η κρουαζιέρα ξεκινούσε από τη Βενετία με ενδιάμεσες στάσεις στα λιμάνια των Δαλματικών ακτών κατέληγε στην Κέρκυρα. Εκεί περίμεναν τον περιηγητή στο λιμάνι οι ιπηλάτες και τους ξεναγούσαν στο Κανόνι και την Παλαιοκαστρίτσα. Αναφέρει ότι γευμάτισαν στους Αγ. Δέκα. Η επιστροφή έγινε μέσω Μεσσήνης Νότιας Ιταλίας και έφθαναν στη Μασσαλία.

Το 1905 ο Γουλιέλμος Κάιζερ ταξιδεύοντας προς το Μαρόκο, επισκέπτεται την Κέρκυρα με τη θαλαμηγό του “Hohenzollern” και συνοδεύεται από τον Γεώργιο Α΄, βασιλιά της Ελλάδας, ο οποίος προτείνει στον Κάιζερ να επισκεφθούν το «Αχίλλειο», το οποίο μετά το θάνατο της Ελισάβετ παρέμεινε ακατοίκητο. Ο Κάιζερ, αποδέχτηκε με ενθουσιασμό την πρόταση του Γεωργίου να το αγοράσει και να το κάνει εξοχική του έπαυλη.

Το 1906 μέσω του Ινστιτούτου Γενικών Επιστημών της Γαλλίας ο ελληνοιστής Victor BERNARD διοργανώνει κρουαζιέρα για τον μήνα Σεπτέμβριο με τίτλο “Οι περιπέτειες του

⁶¹Χυτήρης, Γ. (2010), *Σημειώσεις ενός Κερκυραίου*, Αθήνα: Εκδόσεις Γαβρηλίδης, σελ:16.

Οδυσσέα” και με το κρουαζιερόπλοιο “Ile de France” αναβιώνουν το ταξίδι του Οδυσσέα και φυσικά έφθασαν και στην Κέρκυρα.⁶²

Το 1910 η ναυτιλιακή εταιρεία Hamburg - Amerika Linie εκδίδει ένα φωτογραφικό άλμπουμ για τις κρουαζιέρες στη Μεσόγειο αναφέρεται στην Κέρκυρα και δημοσιεύονται και ενδιαφέρουσες φωτογραφίες.

Μετά το 1930 φθάνουν μία φορά την εβδομάδα γερμανικά υπερωκεάνια – τα λεγόμενα «καραβάνια» με περιηγητές απ’ όλο τον κόσμο. Το υπερωκεάνιο ερχόμενο από Ιταλία κατέπλεε σιγά – σιγά κοντά στις ακτές Σινιών, Μπαρμπάτι, Ύψου, Δασιάς, Γουβιών και Κοντοκαλίου για να θαυμάσουν τις ακτές και το φυσικό τοπίο. Φθάνοντας στο Μαντούκι με έναν πυροβολισμό στον ουρανό, έβγαινε μια ελληνική σημαία από ένα βλήμα και κατέβαινε με αλεξίπτωτο. Συνάμα ακουγόταν δυνατά ραψωδίες του Franz Liszt! Αυτός ήταν ο χαιρετισμός.

Οι περιηγητές έβγαιναν με μεγάλες βάρκες του πλοίου. Στο καφέ Γυαλί ήταν παρατεταγμένα οι άμαξες με τα άλογα στολισμένα και τα ανοικτά ταξί με τον οδηγό φορώντας άσπρη στολή.

Η τουριστική Αστυνομία επέβλεπε την αποβίβαση, επιβίβαση των περιηγητών στα ταξί και στις άμαξες.

Από τη δεκαετία του ’70 τα ελληνικά ή ελληνόκτητα κρουαζιερόπλοια καλύπτουν το 1/3 του παγκόσμιου στόλου κρουαζιερόπλοιων που αποτελείται από 135 μεγάλα κρουαζιερόπλοια 200 – 1500 επιβατών. Ο στόλος των ελληνικών κρουαζιερόπλοιων ουσιαστικά κυριαρχεί στη Μεσόγειο προσφέροντας ποικιλία προγραμμάτων και προορισμών. Σε αυτά τα προγράμματα η Κέρκυρα ήτανε παρούσα. Από το 2000 οι μεγάλες εταιρείες που διακινούν την παγκόσμια κρουαζιέρα αυξάνουν θεαματικά την κρουαζιέρα στην Κέρκυρα και θεωρείται σήμερα ένας από τους σημαντικούς σταθμούς της Μεσογείου.

⁶²www.corfuport.gr/newsupdates/.../20----9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

5.4.2.1. Αφίξεις επιβατών - κρουαζιερόπλοιων στην Κέρκυρα

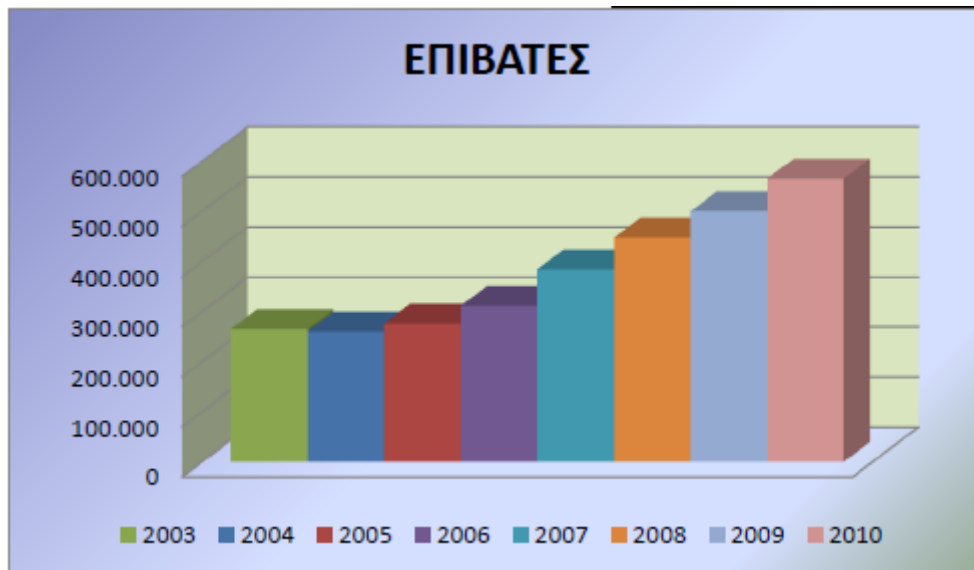
Πίνακας 5: Αφίξεις επιβατών - κρουαζιερόπλοιων 2003-2010

ΕΤΟΣ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ	ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΑ	ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΕΠΙΒΑΤΩΝ ΑΝΑ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΟ
2003	264.871	308	860
2004	260.279	309	842
2005	276.050	328	842
2006	311.445	342	911
2007	384.553	369	1.042
2008	447.774	401	1.117
2009	500.400	375	1.334
2010	565.686	429	1.319

Πηγή: www.corfuport.gr/newsupdates/.../20---9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζονται οι αφίξεις επιβατών - κρουαζιερόπλοιων με ανοδική τάση από το 2003 έως το 2010. Αξιοσημείωτο είναι η αύξηση του μέσου όρου επιβατών ανά κρουαζιερόπλοιο, που το 2003 ο αριθμός επιβατών ήταν 860 ανά κρουαζιερόπλοιο και το 2010 1.319 επιβάτες, δηλαδή έχουμε αύξηση 60% των επιβατών ανά κρουαζιερόπλοιο. Ο διεθνής ανταγωνισμός ώθησε στην κατασκευή τεράστιων διαστάσεων και μεγάλης χωρητικότητας κρουαζιερόπλοια.

Διάγραμμα 2: Αφίξεις Επιβατών

Πηγή: www.corfuport.gr/newsupdates/.../20----9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

Διάγραμμα 3: Αφίξεις Κρουαζιερόπλοιων

Πηγή: www.corfuport.gr/newsupdates/.../20----9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

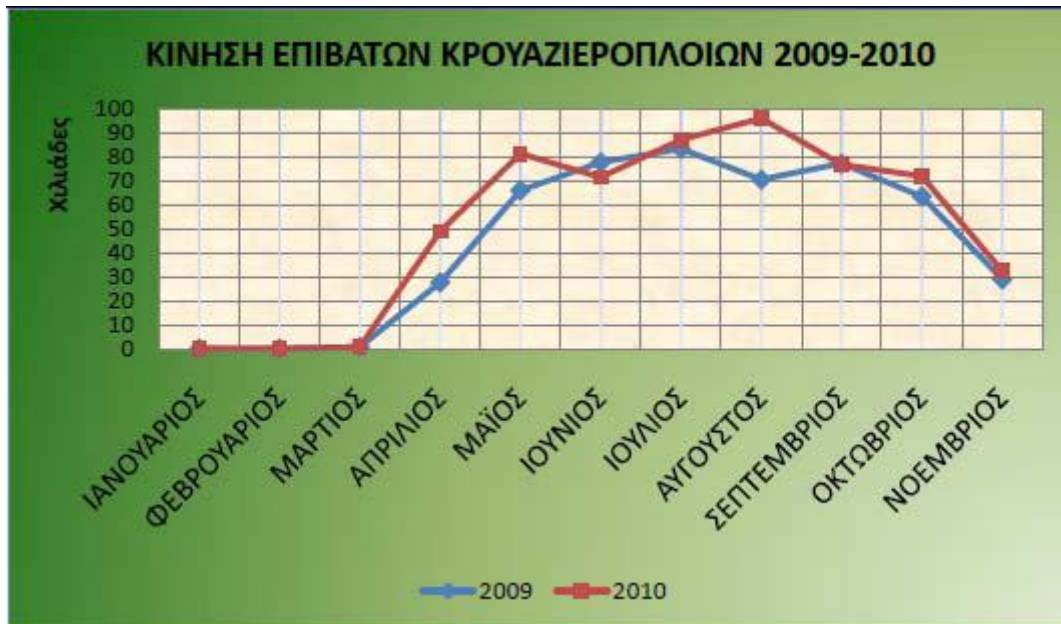
5.4.2.2. Εποχικότητα αφίξεων επιβατών - κρουαζιερόπλοιων

Πίνακας 6: Μηνιαία κατανομή αφίξεων επιβατών - κρουαζιερόπλοιων έτη 2009-2010

ΜΗΝΑΣ	ΕΠΙΒΑΤΕΣ			ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΟΠΛΟΙΑ		
	2009	2010	ΔΙΑΦΟΡΑ %	2009	2010	ΔΙΑΦΟΡΑ %
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	0	0		0	0	
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	0	0		0	0	
ΜΑΡΤΙΟΣ	683	671	-1,76	4	5	25,00
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	27.590	48.761	76,73	20	37	85,00
ΜΑΙΟΣ	65.949	81.200	23,13	49	61	24,49
ΙΟΥΝΙΟΣ	77.619	71.308	-8,13	48	53	10,42
ΙΟΥΛΙΟΣ	83.205	87.029	4,60	63	63	0,00
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	70.424	95.903	36,18	56	65	16,07
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	77.083	76.645	-0,57	60	61	1,67
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	63.407	71.775	13,20	55	62	12,73
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	28.921	32.394	12,01	20	22	10,00

Πηγή: www.corfuport.gr/newsupdates/.../20----9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

Διάγραμμα 4: Κίνηση Επιβατών Κρουαζιερόπλοιων 2009 - 2010

Πηγή: www.corfuport.gr/newsupdates/.../20---9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης
Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε.
[26/03/2013]

Διάγραμμα 5: Κίνηση Κρουαζιερόπλοιων Μηνών 2009 – 2010

Πηγή: www.corfuport.gr/newsupdates/.../20----9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

Στον παραπάνω πίνακα και στα διαγράμματα 4 και 5 παρουσιάζονται η μηνιαία κατανομή των επιβατών και των κρουαζιερόπλοιων. Παρατηρείται ότι η έναρξη της περιόδου είναι ο Μάρτιος και η λήξη της είναι ο Νοέμβριος. Διάρκεια εννέα μήνες. Η κίνηση από το Μάιο μέχρι τον Οκτώβριο (έξι μήνες) βρίσκεται σε υψηλά επίπεδα.⁶³

5.5. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Ιδρύθηκε στην Κέρκυρα, η επιστημονική εταιρεία τουρισμού με στόχους μεταξύ άλλων την προαγωγή και προώθηση της έρευνας σε θέματα που αφορούν τη δομή και τη λειτουργία του Κερκυραϊκού τουρισμού, τη μελέτη του τουριστικού προϊόντος στην Κέρκυρα και την κατάθεση θέσεων και προτάσεων για τη χάραξη τουριστικής στρατηγικής, αλλά και την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στη Νομαρχιακή και τοπική Αυτοδιοίκηση. Ο κερκυραϊκός τουρισμός, όπως είναι κοινώς αποδεκτό, έχει περιέλθει στο στάδιο της

⁶³www.corfuport.gr/newsupdates/.../20----9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

ωρίμανσης, κάτι που πρακτικά σημαίνει πως δεν είναι πια ελκυστικός τουριστικός προορισμός η Κέρκυρα. Με την πάροδο των χρόνων δημιουργήθηκε ένα πλέγμα αδυναμιών που στηρίζει το αβέβαιο μέλλον της τουριστικής οικονομίας του νησιού. Τα νήματα που συνθέτουν αυτό το πλέγμα είναι:⁶⁴

1. Η μονοδιάστατη ανάπτυξη του μοντέλου ήλιος & θάλασσα απευθυνόμενο στις οικονομικές ομάδες της αγοράς.
2. Η έλλειψη δημόσιων υποδομών.
3. Η παρουσία τουριστικών επιχειρήσεων που αναπτύχθηκαν με γνώμονα προσφοράς ποσότητας και όχι ποιότητας
4. Η διαδοχική έλλειψη καθαρής τουριστικής πολιτικής από την πολιτεία που να απαντά στο δίλημμα ποσότητα ή ποιότητα.
5. Η έλλειψη ενός επιστημονικού φορέα που να μελετά την εξέλιξη του τουριστικού φαινομένου και να σχεδιάζει μια στρατηγική που να στοχεύει στον ποιοτικό τουρισμό.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τα παραπάνω είναι να δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος, καθιστώντας την Κέρκυρα ευάλωτη στις ανταγωνιστικές πιέσεις γειτονικών προορισμών με αποτέλεσμα να υποβαθμίζεται το τουριστικό προϊόν, με συνέπεια να υπάρξουν πιέσεις για μείωση τιμών, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζεται μείωση της εισροής τουριστών.

Αυτό οδηγεί στη μείωση της αποτελεσματικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων, οι οποίες δεν έχουν άλλη λύση, παρά να προχωρήσουν σε μειώσεις προσωπικού, αντικατάσταση του ειδικευμένου προσωπικού με ανειδίκευτο, επιλογή πρώτων υλών χαμηλού κόστους, ενώ αδυνατούν να συντηρήσουν τις εγκαταστάσεις τους, και όλα αυτά με τη σειρά τους οδηγούν σε περαιτέρω μείωση της ποιότητας του τουριστικού προϊόντος, που οδηγεί σε μείωση της ζήτησης και κάνει περισσότερο ευάλωτες τις τουριστικές επιχειρήσεις και ούτω καθεξής. Ο σχεδιασμός τουριστικής πολιτικής έχει την ανάγκη κατάλληλης επιστημονικής κάλυψης για να έχει αποτελεσματικότητα.

Για το λόγο, λοιπόν, ότι η Κέρκυρα παρουσιάζει έλλειψη θεσμικού πλαισίου και στερεί την δυνατότητα συμμετοχής αξιόλογων ειδικευμένων επιστημόνων στα θέματα τουρισμού της, με αποτέλεσμα την διαμόρφωση ενός γόρδιου δεσμού προβλημάτων των

⁶⁴<http://traveldailynews.gr/news/article/43289>, *Τόρση Επιστημονικής Εταιρείας Τουρισμού Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: TravelDailyNews. [23/03/2013]

οποίων η επίλυση δεν είναι δυνατή, ιδρύεται η Επιστημονική Εταιρεία Τουρισμού Κέρκυρας με κυρίαρχους στόχους:⁶⁵

- ◆ Την προαγωγή και προώθηση της έρευνας σε θέματα δομής και λειτουργίας του κερκυραϊκού τουρισμού.
- ◆ Την μελέτη του τουριστικού προϊόντος στην Κέρκυρα και την κατάθεση θέσεων και προτάσεων για την χάραξη τουριστικής στρατηγικής.
- ◆ Την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών στη Νομαρχιακή και τοπική Αυτοδιοίκηση.
- ◆ Την προώθηση των μελών σε θέσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα.
- ◆ Την συνεργασία με επαγγελματικούς, επιστημονικούς, πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς φορείς που εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην τουριστική δραστηριότητα. Η Επιστημονική Εταιρεία Τουρισμού Κέρκυρας δεν υποκαθιστά κανέναν φορέα, δρά συμβουλευτικά και υποστηρικτικά στους υπάρχοντες αλλά και μελλοντικούς φορείς.

5.6. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Η χρήση της τεχνικής ανάλυσης SWOT (Strenghts, Weaknesses, Opportunities, Threats) συνίσταται στη συστηματική, εμπειριστατωμένη και, κατά το δυνατόν, κωδικοποιημένη καταγραφή της υφιστάμενης αναπτυξιακής κατάστασης και των σχετικών τάσεων. Το αποτέλεσμα της ανάλυσης SWOT είναι δομημένη πληροφόρηση και διαμόρφωση συναντίληψης περί της αναπτυξιακής πραγματικότητας ώστε να καταρτιστεί σε επόμενο στάδιο ένα σύνολο από στρατηγικές επιλογές.⁶⁶

Η ανάλυση SWOT διαιρείται σε δύο επιμέρους βασικές ενότητες:

1. Στοιχεία του εσωτερικού περιβάλλοντος (ενδογενή χαρακτηριστικά) που αφορούν τα υφιστάμενα ισχυρά σημεία και αδυναμίες. Ειδικότερα:
 - ◆ Ισχυρά σημεία είναι κάθε ενδογενής αναπτυξιακός συντελεστής που συμβάλλει στην αξιοποίηση των ευκαιριών και στην αντιμετώπιση των απειλών.

⁶⁵<http://traveldailynews.gr/news/article/43289>, *Ίδρυση Επιστημονικής Εταιρείας Τουρισμού Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: TravelDailyNews. [23/03/2013]

⁶⁶Σιώμκος, Γ. (2004), *Στρατηγικό Μάρκετινγκ Β Έκδοση*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη, σελ: 185-187.

- ◆ Αδυναμίες είναι κάθε ενδογενής αναπτυξιακή συνθήκη ή έλλειμμα που υπονομεύει την ανταγωνιστική θέση της περιοχής μελέτης ή παρεμποδίζει την αξιοποίηση των ευκαιριών.
2. Στοιχεία του εξωτερικού περιβάλλοντος (εξωγενή χαρακτηριστικά) που αφορούν τις υφιστάμενες απειλές και τις μη διερευνημένες ευκαιρίες. Ειδικότερα:
- ◆ Ευκαιρίες είναι κάθε εξωγενής συνθήκη ή χαρακτηριστικό που ευνοεί την τόνωση της ζήτησης στην περιοχή μελέτης και τη χώρα, ή που συντελεί στη διαμόρφωση συγκριτικού πλεονεκτήματος.
 - ◆ Απειλές είναι η πρόκληση που δημιουργείται εξαιτίας μη ευνοϊκών τάσεων ή κάθε εξωγενούς συνθήκης που ασκεί μη ευνοϊκή επίδραση στην αναπτυξιακή θέση της περιοχής μελέτης και της χώρας.

Η συνδυασμένη ανάλυση των ισχυρών σημείων και των αδυναμιών της περιοχής μελέτης από κοινού με τις ευκαιρίες και τις απειλές που συνδέονται με το εξωτερικό περιβάλλον του ευρύτερου χώρου και της χώρας εν γένει, έχει ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση του πλαισίου για την κατάρτιση σε επόμενη φάση της μελέτης των στόχων, της αναπτυξιακής στρατηγικής, καθώς και των προτεραιοτήτων.⁶⁷

⁶⁷ [www.corfu.gr/.../osaa?...](http://www.corfu.gr/.../osaa?), Μελέτη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης Πόλης Κέρκυρας, Ανάκτηση από: Δήμο Κέρκυρας. [12/04/2013]

www.corfuport.gr/newsupdates/.../20---9-2010.html, Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε. [26/03/2013]

<http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/555/1/DT2005-0329.pdf>, Διπλωματική Εργασία – Έρευνα Τουριστικού Μάρκετινγκ Το Παράδειγμα της Κέρκυρας, Ανάκτηση από: Πανεπιστήμιο Πειραιά. [2/04/2013]

http://www.sazae.gr/dmdocuments/report_1_final-pin_allages_v1.pdf, Μελέτη για την Αγροτουριστική Ανάπτυξη στα Ιόνια Νησιά σε Σχέση με την Εξασφάλιση Τοπικών Προϊόντων για μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη, Ανάκτηση από: Συνεταιριστική Αυτοδιοικητική Ζακύνθου Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ

1. Φυσικό περιβάλλον

Η Κέρκυρα διαθέτει ένα ευρύ φάσμα εναλλαγών του φυσικού περιβάλλοντος, που σημαίνει ότι είναι δυνατόν να προσφέρεται μια ποικιλία τόπων διακοπών. Περιλαμβάνει μικρά νησιά, παραθαλάσσια θέρετρα και ένα ενδιαφέρον φυσικό ανάγλυφο στην ενδοχώρα. Η περιοχή διαθέτει ένα πολύ σημαντικό κεφάλαιο σε φυσικό περιβάλλον που παραμένει αναλλοίωτο. Σήμερα το κεφάλαιο αυτό αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα γιατί εφόσον διαμορφωθεί ένα κατάλληλο τουριστικό προϊόν, θα μπορεί αυτό να ανταποκριθεί σε μια τουριστική ζήτηση που στρέφεται ολοένα και περισσότερο προς μορφές τουρισμού ή διακοπών που είναι στενά συνδεδεμένες με την απόλαυση ενός γνήσιου και παρθένου φυσικού περιβάλλοντος.

2. Ήλιος-θάλασσα

Το κυριότερο κίνητρο για να επιλέξουν την Κέρκυρα για τις διακοπές τους οι επισκέπτες παραμένει ο ήλιος και η θάλασσα.

3. Σημαντικοί πολιτιστικοί πόροι

Η Κέρκυρα διαθέτει ένα σημαντικό κεφάλαιο σε πόρους αρχαιολογικού και πολιτισμικού χαρακτήρα. Η ανθρώπινη δραστηριότητα στην περιοχή από τους χρόνους της αρχαιότητας μέχρι σήμερα, η ποικιλία λαών και πολιτισμών που για μικρότερα ή μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα έδρασαν στην Κέρκυρα και άφησαν πολύ σημαντικά ίχνη με τη μορφή μνημείων, οικισμών, το ιστορικό κέντρο της πόλης της Κέρκυρας, καθώς ηθών και εθίμων.

4. Γεωγραφική θέση

Η γεωγραφική θέση της Κέρκυρας αποτελεί την πύλη εισόδου από τη Δυτική Ευρώπη προς την Ελλάδα. Αυτή η οδός έχει φθίνουσα πορεία από το 1991 μέχρι και σήμερα. Μέσω της οδού αυτής η Κέρκυρα προσεγγίζεται εύκολα από πέντε σημαντικές αγορές-πηγές επισκεπτών: Ιταλία, Γαλλία, Αυστρία, Γερμανία και Ελβετία.

5. Φήμη- θετική εικόνα

Η Κέρκυρα, όπως και η Ελλάδα γενικότερα, έχουν μια θετική και αρεστή εικόνα σαν τουριστικοί προορισμοί. Η θετική αυτή εικόνα ωθεί τους επισκέπτες να προωθούν με την προφορική σύσταση έναν τουριστικό προορισμό, που είναι ένας από τους πιο σημαντικούς, πειστικούς και οικονομικούς τρόπους προώθησης.

6. Καλές κλιματολογικές Συνθήκες

7. Φιλικότητα – Φιλοξενία Κατοίκων

8. Agualand: Ένα από τα μεγαλύτερα water park των Βαλκανίων

ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ

1. Υποδομές

Η σηματοδότηση και η κατάσταση των δρόμων χαρακτηρίζεται από μέτρια έως κακή και ακολουθούν η καθαριότητα δημοσίων οδών και υπαίθρου, η υπεραστική και αστική συγκοινωνία, η νοσοκομειακή περίθαλψη, οι κρατικές υπηρεσίες και τέλος η ηχορύπανση. Επισημαίνονται, επίσης, η έλλειψη πεζοδρομίων στις τουριστικές περιοχές με αποτέλεσμα να κυκλοφορούν οι επισκέπτες με ένα αίσθημα ανασφάλειας, ανεπαρκής φωτισμός στους δευτερεύοντες δρόμους που χρησιμοποιούν για να φθάσουν στο κατάλυμα τους οι τουρίστες, ανεπάρκεια ή έλλειψη χώρων στάθμευσης σε περιοχές υψηλού ενδιαφέροντος, έλλειψη δημοσίων τουαλετών τόσο στις παραλιακές ζώνες όσο και εντός των τουριστικών περιοχών, έλλειψη ονοματοδότησης δρόμων.

2. Προσβασιμότητα ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ)

Σε όλες τις τουριστικές περιοχές και στην πόλη της Κέρκυρας τα άτομα με ειδικές ανάγκες αισθάνονται αποκλεισμένοι και στο περιθώριο. Δεν έχει δημιουργηθεί η κατάλληλη υποδομή τόσο για τους κοινόχρηστους χώρους όσο και στα κέντρα εστίασης και αναψυχής.

3. Υψηλή εποχικότητα

Η εποχικότητα δημιουργεί προβλήματα στους παραγωγούς του τουριστικού προϊόντος. Αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εξεύρεση ειδικευμένου προσωπικού για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του επιπέδου εξυπηρέτησης. Οι καιρικές συνθήκες το χειμώνα δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τα Κανάρια νησιά ή μακρινούς προορισμούς, όπως η Καραϊβική. Η αναγκαία υποδομή για διακοπές εκτός περιόδου αιχμής περιορίζεται μόνο στο Δήμο Κερκυραίων. Η πλειοψηφία των τουριστικών επιχειρήσεων δε διαθέτει την απαραίτητη υποδομή και ο τομέας ψυχαγωγίας είναι ανύπαρκτος.

4. Τουριστικά καταλύματα χαμηλών προδιαγραφών

Όσον αφορά την ποιότητα των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών, σύμφωνα με το νέο σύστημα κατάταξης των ενοικιαζόμενων δωματίων και των επιπλωμένων διαμερισμάτων, που ήδη λειτουργούν με ειδικό σήμα λειτουργίας, παρατηρείται μία σημαντική υστέρηση στην ποιότητα των πόρων, καθώς πάνω από το 57% των ενοικιαζόμενων δωματίων ανήκει στην κατώτατη κατηγορία.

5. Υπερξάρτηση από τους Tours Operators

6. Ακριβές Τιμές

7. Έντονη Εξάρτηση από την Αγγλική Αγορά

ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

1. Περιθώρια στο σχεδιασμό της τουριστικής ανάπτυξης

Η ραγδαία και απρογραμμάτιστη τουριστική ανάπτυξη στην Κέρκυρα τη δεκαετία του 1980 δεν επέτρεψαν στο σχεδιασμό μιας τουριστικής ανάπτυξης που να στηρίζεται σε υγιείς βάσεις. Έστω και καθυστερημένα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης αρκεί να προκύψει ένα συντονιστικό όργανο που θα αναλάβει την παρακολούθηση της.

2. Ανάπτυξη του εσωτερικού και κοινωνικού τουρισμού

Στην Κέρκυρα γενικά ο Έλληνας πελάτης θεωρείται ως συμπληρωματικός πελάτης στον υπάρχοντα μαζικό τουρισμό. Υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης του σχολικού, του θρησκευτικού τουρισμού, γαμήλιων ταξιδιών και ταξιδιών μικρής διάρκειας. Με την ολοκλήρωση της Εγνατίας Οδού, η Κέρκυρα είναι πλέον ευκολότερα προσβάσιμη για τους κατοίκους της Βόρειας Ελλάδας.

3. Εναλλακτικός Τουρισμός

Η παγκόσμια στροφή στον εναλλακτικό τουρισμό δημιουργεί αυξανόμενη ζήτηση για ήπιες τουριστικές δραστηριότητες που σέβονται τη φέρουσα ικανότητα του τόπου.

4. Ενδιαφέρον Ξένων Επενδυτών

5. Ασφαλής Προορισμός

6. Αναβάθμιση Υγειονομικής Περίθαλψης

ΑΠΕΙΛΕΣ

1. Διεθνής ανταγωνισμός

Σύμφωνα με μελέτη του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, η Ευρώπη την επόμενη δεκαετία θα χάσει ένα κομμάτι από τον τουρισμό της, διότι ανοίγουν νέοι τουριστικοί προορισμοί, που προσφέρουν μια καλύτερης ποιότητας προϊόν στην ίδια τιμή ή συχνά και σε χαμηλότερη τιμή. Ένας αριθμός ανταγωνιστών από την περιοχή της Μεσογείου είναι η Ισπανία, η Τουρκία, η Τυνησία κλπ, καθώς επίσης και ανταγωνιστές εκτός Μεσογείου, όπως η Καραϊβική.

2. Υπέρβαση του τουρισμού

Η υπέρβαση της φέρουσας ικανότητας του νησιού για τουρισμό οδηγεί υποβάθμιση του περιβάλλοντος, του τοπίου αλλά και του τουριστικού προϊόντος.

3. Η οικονομική κρίση

4. Πιο Απαιτητικοί Τουρίστες

5.7. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Αποτελεί κοινό τόπο η διαπίστωση ότι η αναπτυξιακή προοπτική κάθε περιοχής υπόκειται στη δράση ενός συνόλου εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων, οι οποίοι δρουν ευμενώς ή δυσμενώς, άμεσα ή έμμεσα, στην παραγωγική διαδικασία.

Σε μια προσπάθεια κατανόησης αυτών των παραμέτρων, τα τελευταία χρόνια σημαντικές ιδέες έχουν αναπτυχθεί σε επίπεδο ορολογίας, σε μια προσπάθεια να εξηγηθούν οι ραγδαίες μεταβολές που παρατηρούνται στον τομέα του τουρισμού. Οι ιδέες αυτές περιλαμβάνουν συχνά σύνθετους και εν πολλοίς ασαφείς όρους, όπως «φέρουσα ικανότητα», «βιώσιμη ανάπτυξη», έννοιες που υποδεικνύουν ότι μετά από δεκαετίες διαρθρωτικών αλλαγών, οι τουριστικοί προορισμοί έχουν εισέλθει σε μια εποχή θεμελιωδών μεταβολών του οικονομικού και κοινωνικού τους ιστού.⁶⁸

Η δυσκολία που παρουσιάζεται με τη χρήση παρόμοιων ιδεών είναι ότι οι έννοιες αυτές αποδεικνύονται αρκετά νεφελώδεις και ευέλικτες, με αποτέλεσμα να αδυνατούν να αποτυπώσουν με ακρίβεια τους πολλούς και σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν το «τουριστικό φαινόμενο», ενώ φαίνεται πως δεν μπορούν και να υποδείξουν τον τρόπο με τον οποίο αυτό επηρεάζει την εξέλιξη των συγκεκριμένων παραγόντων.

Σήμερα, όλοι ανεξαιρέτως αναγνωρίζουν ότι από τη στιγμή της εμφάνιση της τουριστικής δραστηριότητας στον ελλαδικό χώρο, σε ελάχιστα σημεία ο τουρισμός αναπτύχθηκε στη βάση ενός στοιχειώδους στρατηγικού σχεδιασμού. Για δεκαετίες ολόκληρες κυριαρχούσε μια γενικευμένη αντίληψη τόσο από την πλευρά της πολιτείας όσο και από ένα μεγάλο μέρος των εμπλεκομένων φορέων ότι η ενίσχυση του τουρισμού με δημόσια φροντίδα είναι κατά κάποιο τρόπο περιττή, αφού οι μεν πόροι είναι ανεξάντλητοι, η δε τουριστική οικονομία αυτοτροφοδοτούμενη. Τις συνέπειες αυτής της αντίληψης την

⁶⁸Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015, σελ:1-4.

βιώνει σε μεγάλο βαθμό και η Κέρκυρα ως τουριστικός προορισμός. Η τουριστική δραστηριότητα έχει οδηγήσει αρκετές περιοχές στην υπέρβαση της αντοχής του συστήματος με δυσμενείς επιπτώσεις τόσο για το φυσικό όσο και για το ανθρωπογενές περιβάλλον.

Το γεγονός ότι η Κέρκυρα κατορθώνει να επιβιώνει ακόμη ως διεθνής τουριστικός προορισμός δείχνει ότι ο συνδυασμός των στοιχείων που επιλεγούν να τον διαμορφώσουν (το κλίμα, το μήκος των ακτών, η πολιτιστική κληρονομιά, το φυσικό κάλλος) συνθέτουν και το συγκριτικό πλεονέκτημα του έναντι άλλων μεσογειακών προορισμών. Αληθεύει όμως εξίσου ότι τα πάγια αυτά στοιχεία δεν είναι πια και αδιατάρακτα. Στην Ανατολική Μεσόγειο έχουν ήδη αναπτυχθεί τουριστικοί πόλοι των οποίων το προϊόν πιέζει ανταγωνιστικά την ελληνική τουριστική δραστηριότητα. Η γερασμένη υποδομή επηρεάζει πια σημαντικά την κατάταξη του στην ευρωπαϊκή αγορά.

Λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση της περιοχής παρέμβασης και ιδιαίτερα τα κοινωνικό-οικονομικά της χαρακτηριστικά, τα αποτελέσματα των αναπτυξιακών παρεμβάσεων των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης στην περιοχή, τα πλεονεκτήματα, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές που την αφορούν, τις προτεραιότητες του ΕΣΠΑ, καθώς και του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων, το Ειδικό Αναπτυξιακό Σχέδιο «Κέρκυρα Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», επιχειρεί να συμβάλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της περιοχής παρέμβασης. Βασική του επιδίωξη είναι να υπερβεί την αποσπασματικότητα στο σχεδιασμό και να λειτουργήσει προσθετικά και συμπληρωματικά στις εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές, ώστε να δημιουργήσει μια ανταγωνιστική τοπική οικονομία που θα παράγει ευημερία για τους πολίτες της.

5.7.1. Ζώνες Παρέμβασης

Πρώτη Ζώνη Παρέμβασης⁶⁹

Στη Μεσόγειο όπου προσέρχονται περί τα 220 εκατομμύρια επισκέπτες κάθε χρόνο, ο μαζικός τουρισμός συνδέεται με ορισμένα πάγια χαρακτηριστικά. Στηριζόμενος στην προβολή των περίφημων τριών « s» (sea, sun, sand), ο τουρισμός αναπτύσσεται κυρίως στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές με προτίμηση τους καλοκαιρινούς μήνες. Η Κέρκυρα δεν αποτελεί εξαίρεση. Με βάση την έρευνα που πραγματοποίησε η Επιστημονική Εταιρία Τουρισμού Κέρκυρας το 2007, το δίπολο «ήλιος-θάλασσα» αξιολογείται από τους επισκέπτες

⁶⁹Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015, σελ: 5-7.

ως ο πλέον σημαντικός παράγοντας για τη επιλογή της Κέρκυρας ως τουριστικού προορισμού.

Συχνά η ακαδημαϊκή έρευνα αναφέρεται στους δυο αυτούς πόρους κατά τρόπο αφαιρετικό με αποτέλεσμα να δημιουργεί ορισμένες συγχύσεις. Όπως διαφαίνεται και από τα αποτελέσματα της έρευνας οι δυο αυτοί πόροι αποδεικνύονται μέχρι σήμερα ιδιαίτερα ανθεκτικοί και καλώς αποτελέσαν το μοχλό τουριστικής ανάπτυξης του νησιού. Η σύγχυση δημιουργείται από το περιεχόμενο που αποδίδεται στον όρο «ήλιος-θάλασσα», δηλαδή στην έλλειψη των απαραίτητων υποδομών που το στηρίζουν, της φροντίδας για την προστασία του και τον περαιτέρω εμπλουτισμό του.

Όσο εύκολο είναι βέβαια να κατανοηθεί ότι ο παράκτιος τουρισμός αποτελεί κεκτημένο του κερκυραϊκού προϊόντος, άλλο τόσο δύσκολο είναι να προσδιοριστεί, για τις ανάγκες αυτού του σχεδίου, γεωμορφολογικά και χωροταξικά. Από τις πρώτες προσπάθειες νομοθετικής κατοχύρωσης του κοινόχρηστου αιγιαλού (κυρίως α.ν. 2344/40 περί αιγιαλού) έως και πρόσφατα, δεν είχε θεσπιστεί κανένα νομοθέτημα προσανατολισμένο προς την κατεύθυνση μιας ολοκληρωμένης και ορθολογικής προστασίας και ανάπτυξης της παράκτιας ζώνης και την αντιμετώπιση της άναρχης δόμησης των ακτών.

Ο αποσπασματικός χαρακτήρας των ρυθμίσεων που υιοθετήθηκαν - που είτε αφορούσαν στην οργάνωση και εξυπηρέτηση μιας συγκεκριμένης μόνο δραστηριότητας, είτε στην αντιμετώπιση του φαινομένου της αύξησης της αξίας της παραθαλάσσιας γης - ενίσχυσε την επιβολή ενός μοντέλου κακώς εννοούμενης ανάπτυξης, οδηγώντας σταδιακά σε φαινόμενα περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Οι νομοθετικές πρωτοβουλίες, αν και σημαντικές, παρέμειναν ανολοκλήρωτες. Η πρόσφατη απόπειρα τροποποίησης του ν. 2971/2001 «Αιγιαλός, παραλία και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 285) δεν ολοκληρώθηκε. Το «Ειδικό πλαίσιο χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τον παράκτιο χώρο», το οποίο εκπονήθηκε μαζί με άλλα τομεακά χωροταξικά σχέδια (π.χ. για τον ορεινό όγκο) δεν θεσμοθετήθηκε με την έκδοση σχετικής εγκριτικής Υ.Α.

Το παραπάνω πλαίσιο ωστόσο είναι μια καλή αρχή για το προσδιορισμό της παράκτιας ζώνης της Κέρκυρας τόσο από γεωγραφική όσο και από οικονομική σκοπιά. Στο πλαίσιο αυτό ορίζεται για πρώτη φορά ο παράκτιος δήμος «ως ο δήμος ο οποίος διαθέτει παράκτιο μέτωπο». Εφαρμόζοντας αυτό τον ορισμό στην περίπτωση της Κερκύρας διαπιστώνει κανείς ότι συμπεριλαμβάνει γεωγραφικά όλους τους καποδιστριακούς δήμους, αλλά αδυνατεί να προσδιορίσει τη ζώνη τουριστικής δραστηριότητας αφού οι παραπάνω δήμοι εκτείνονται πέραν αυτής. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να προσδιοριστεί με ακόμη μεγαλύτερη ασφάλεια με τον ορισμό των παρακτίων δημοτικών διαμερισμάτων και

οικισμών. Για τις ανάγκες αυτού του σχεδίου, η πρώτη ζώνη παρέμβασης στην οποία συγκεντρώνεται ο κύριος όγκος των τουριστικών συναλλαγών προσδιορίζεται από το σύνολο των δημοτικών και τοπικών κοινοτήτων εντός των οποίων οριοθετούνται οικισμοί που διαθέτουν παράκτιο μέτωπο.

Δεύτερη Ζώνη Παρέμβασης⁷⁰

Εάν η επιλογή της πρώτης ζώνης παρέμβασης σχετίζεται άμεσα με την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της υπάρχουσας τουριστικής δραστηριότητας, η επιλογή της δεύτερης ζώνης παρέμβασης δεν μπορεί παρά να συνδέεται με τον εμπλουτισμό και τη διαφοροποίηση της. Μέχρι σήμερα, η ανάπτυξη του τουρισμού στην παράκτια ζώνη του νησιού, λειτουργούσε ανταγωνιστικά τόσο προς το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον όσο και με τους υπόλοιπους τομείς της τοπικής οικονομίας. Με δεδομένη την εμπειρία άλλων χωρών, η σχέση αυτή είναι δυνατόν να λειτουργήσει ως ένα μεγάλο βαθμό συμπληρωματικά, εξυπηρετώντας στην πράξη ένα βασικό ζητούμενο της δημόσιας τουριστικής πολιτικής, δηλαδή μια πολυθεματική τουριστική ανάπτυξη. Παράλληλα, στο βαθμό που κάτι τέτοιο είναι δυνατόν να συμβεί, διευκολύνεται και η επίτευξη ενός άλλου κεντρικού πολιτικού στόχου, η χωρική και χρονική διεύρυνση του τουριστικού φαινομένου. Στην περίπτωση της Κέρκυρας κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί μέσα από την ανάπτυξη πολυκεντρικών τουριστικών δικτύων που θα αξιοποιούν το συνολικό πλούτο του νησιού και όχι μόνο τους πόρους του παράκτιου χώρου.

Για την κατηγοριοποίηση των υπολοίπων πόρων που θα συμβάλλουν στη δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου αξιοποιήθηκε η Κοινή Υπουργική Απόφαση για το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό. Από το άρθρο 4 της συγκεκριμένης ΚΥΑ προκύπτουν, μεταξύ άλλων, οι ακόλουθες κατηγορίες εθνικού χώρου:⁷¹

- 1.** Περιοχές του Δικτύου Φύση 2000 και λοιπές περιοχές περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Περιλαμβάνονται περιοχές του Δικτύου Φύση 2000 και άλλες περιοχές περιβαλλοντικής ευαισθησίας, όπως κηρυγμένοι ιστορικοί τόποι, καταφύγια άγριας ζωής, κλπ, όπως έχουν οριοθετηθεί από τις κείμενες διατάξεις.
- 2.** Παραδοσιακοί Οικισμοί. Περιλαμβάνονται οι χαρακτηρισμένοι ως τέτοιοι, κατά τις κείμενες διατάξεις, οικισμοί
- 3.** Αρχαιολογικοί χώροι και Μνημεία. Περιλαμβάνονται οι οριοθετημένοι κατά τις κείμενες διατάξεις αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία.

⁷⁰Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015, σελ: 8-11.

⁷¹Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015, σελ:8-9.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας για τον κερκυραϊκό τουρισμό, το φυσικό περιβάλλον αποτελεί την τρίτη κατά σειρά παράμετρο επιλογής της Κέρκυρας ως τουριστικό προορισμό. Εκτός από τον περίφημο ελαιώνα της, ο Νομός της Κέρκυρας, με τον υψηλό δείκτη βροχοπτώσεων και το ήπιο κλίμα, διαθέτει αρκετά και ενδιαφέροντα οικοσυστήματα. Πρόκειται για περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, οι οποίες όμως εξαιτίας της έλλειψης σχεδιασμού βρίσκονται σήμερα υπό ένα καθεστώς απειλής. Οι καταπατήσεις μεγάλων τμημάτων βιοτόπων, οι αυθαίρετες εργασίες, οι παράνομες αμμοληψίες και αδειοδοτήσεις δραστηριοτήτων αποτελούν συχνό φαινόμενο, με αποτέλεσμα να προκαλούνται επανειλημμένα αντιδράσεις από μεγάλο αριθμό φορέων και πολιτών. Οι περιοχές αυτές με το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο, επαρκείς μηχανισμούς διαχείρισης, τη δικτύωση τους και ανάλογες δράσεις προστασίας και ανάδειξης, θα μπορούσαν να ενεργοποιήσουν ένα νέο πρότυπο οικοτουριστικής ανάπτυξης στην Κέρκυρα.

Οι παραδοσιακοί οικισμοί και το ιστορικά κέντρα των πόλεων, είναι βασικά στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και της φυσιογνωμίας της Ελλάδας και αποτελούν εντυπωσιακά αξιοθέατα της χώρας. Στους χώρους αυτούς αποτυπώνονται και εκφράζονται τρόποι ζωής, αισθητικές προτιμήσεις, καλλιτεχνικές τάσεις και δομές κοινωνικών σχέσεων, που διαμορφώθηκαν με το πέρασμα των χρόνων.

Στην Κέρκυρα, εκτός από την Παλιά Πόλη η οποία ανήκει επίσημα στο Κατάλογο των Προστατευμένων Μνημείων της Ουνέσκο, το ¼ περίπου των οικισμών της έχουν χαρακτηριστεί επίσημα ως παραδοσιακοί. Παρόλα αυτά, ο πολιτισμός και η παράδοση καταλαμβάνουν την ενάτη θέση στα κριτήρια επιλογής της Κερκύρας ως τόπου διακοπών. Η διαπίστωση αυτή δείχνει ποσό λίγα βήματα έχουν γίνει για την ανάδειξη αυτού του πόρου, τη δικτύωση των επί μέρους στοιχείων του και την ολιστική προβολή του σε συγκεκριμένη κατηγορία επισκεπτών.

5.7.2. Στόχοι και Στρατηγική

Κεντρικός Στρατηγικός Στόχος⁷²

Κεντρικός στρατηγικός στόχος του προγράμματος είναι η δημιουργία ενός πολυκεντρικού δικτύου που θα αναβαθμίσει ποιοτικά και θα διευρύνει χρονικά, χωρικά και θεματικά το τουριστικό προϊόν της Κέρκυρας.

⁷²Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015, σελ: 13.

Το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα συνιστά μια δέσμη παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην αειφόρο ανάπτυξη, στην οικονομική και κοινωνική συνοχή και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της περιοχής παρέμβασης. Στόχος είναι η δημιουργία μιας «ανταγωνιστικής κοινωνίας-οικονομίας» σε τοπική κλίμακα, που θα ενδυναμώνει τις προοπτικές για ευημερία στην περιοχή παρέμβασης.

Μέσω του προγράμματος προωθείται μια αναπτυξιακή στρατηγική η οποία:⁷³

- ◆ λαμβάνει υπ' όψη τα χαρακτηριστικά, τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες της περιοχής παρέμβασης
- ◆ αξιοποιεί τους υπάρχοντες οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και πολιτισμικούς πόρους
- ◆ αξιοποιεί τα υπάρχοντα και δημιουργεί νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα ιδιαίτερα στον τομέα της τουριστικής δραστηριότητας
- ◆ δημιουργεί προϋποθέσεις προσέλκυσης νέων κατηγοριών επισκεπτών
- ◆ στηρίζεται στη δραστηριοποίηση και συνεργασία των τοπικών φορέων αλλά και την ενεργή συμμετοχή του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού
- ◆ προωθεί διαφοροποιημένους αναπτυξιακούς στόχους, με βάση τα χαρακτηριστικά, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες συγκεκριμένων εστιών-πόλων ανάπτυξης, αποσκοπώντας στη διάχυση της ανάπτυξης στην ευρύτερη περιοχή παρέμβασης.

Στρατηγικός στόχος I

Ο πρώτος στρατηγικός στόχος αφορά τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών μέσω της βελτίωσης και τη δημιουργία νέων υποδομών.

Στρατηγικός στόχος II

Ο δεύτερος στρατηγικός στόχος αφορά στην επίτευξη περιβαλλοντικής ισορροπίας μέσω της προστασίας και ανάδειξης των περιβαλλοντικών στοιχείων και του πολιτιστικού πλούτου της περιοχής παρέμβασης.

Στρατηγικός Στόχος III

Ο τρίτος στρατηγικός στόχος αφορά στην ισόρροπη ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας, στην αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης, στην ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής αποσκοπώντας στην υπέρβαση των αρνητικών επιπτώσεων που έχουν εμφανιστεί στην περιοχή λόγω των διαρθρωτικών μεταβολών στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

⁷³Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015, σελ: 13-17.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. ΟΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Ο Νομός της Κέρκυρας αποτελεί πρόσφορο πεδίο ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι καλλιέργησε τον πολιτισμό με τον δικό του τρόπο. Άλλωστε αυτό το μαρτυρά και η μουσική παιδεία του τόπου, με 18 Φιλαρμονικές Εταιρείες οι οποίες με τη συμβολή τους έχουν κάνει το μέρος πασίγνωστο τόσο στον ελλαδικό χώρο, όσο και στο εξωτερικό. Οι επιρροές που δέχτηκε η Κέρκυρα από άκρη σε άκρη της τόσο από την Ανατολή, όσο και από τη Δύση, χαρτογράφησαν εντυπωσιακά στο χώρο τη πολιτισμική συνύπαρξη που μοιραία την καθόρισε. Η Παλιά Πόλη της Κέρκυρας το καμάρι κάθε Κερκυραίου πολίτη, αντιπροσωπεύει σήμερα ένα μοναδικό σύνολο υψηλής αισθητικής αξίας, ενώ η πρόσφατη ένταξή της στο κατάλογο των Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, εναρμόνισε την πόλη με τον μνημειακό της χαρακτήρα και το ένδοξο παρελθόν της.⁷⁴ Άλλωστε είναι γνωστό πως η Παλιά Πόλη της Κέρκυρας αποτελεί μοναδική σε τέτοιο μέγεθος Ελληνική ιστορική πόλη που εξακολουθεί να διατηρείται αλώβητη από το χρόνο μέχρι τις μέρες μας.

Η Κέρκυρα είναι ο νομός που προκαλεί και προσκαλεί τον επισκέπτη να τον γνωρίσει 12 μήνες τον χρόνο. Φυσικό κάλλος, υψηλές πνευματικές καταβολές, μουσική παράδοση, λογοτεχνία, ιστορία είναι οι πυλώνες των πλεονεκτημάτων του. Η εικόνα συμπληρώνεται με τα διάσπαρτα πανέμορφα χωριά, τους σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους, τον ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ελαιώνα με τα 4.000.000 ελαιόδεντρα.⁷⁵ Με την μοναδική πολιτιστική κουλτούρα, τα ήθη, τα έθιμα, την φιλοξενία, τις φιλαρμονικές και τις αμέτρητες χορωδίες, αλλά και την ξεχωριστή θέση που κατέχουν οι εκδηλώσεις θρησκευτικού περιεχομένου, οι οποίες πραγματοποιούνται με ιδιαίτερη ευλάβεια και σεβασμό τόσο προς τιμήν του πολιούχου Αγίου Σπυρίδωνα όσο και εκείνες του Πάσχα. Η σύνθεση όλων αυτών και ο συνδυασμός τους καλύπτουν όλα τα είδη εναλλακτικού τουρισμού, δίνοντας την δυνατότητα στον επισκέπτη να επιλέξει, να συνδυάσει και να μαγευτεί από την Κέρκυρα.

⁷⁴www.anion.org.gr/default.as..., ANION AAE OTA, ΚΕΡΚΥΡΑ, Ανάκτηση από: Αναπτυξιακή Ιονίων Νήσων. [12/02/2013]

⁷⁵http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: TEI Κρήτης. [17/04/2013]

Ο πολιτιστικός και θρησκευτικός τουρισμός θεωρούνται οι πιο προσοδοφόρες και ελκύουν τουρίστες υψηλού εισοδήματος. Ο αθλητικός τουρισμός όπως και ο οικοτουρισμός είναι επίσης μορφές που φέρνουν τουρίστες μεσαίων και υψηλών εισοδημάτων.

6.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο εναλλακτικός τουρισμός «περιλαμβάνει μορφές τουρισμού οι οποίες δεν αντιβαίνουν τις ευρύτερες κοινωνικές και κοινοτικές αξίες, καθώς και τις αξίες που σχετίζονται με τη φύση, αλλά παρέχουν στους υποδοχείς και στους τουρίστες την ευκαιρία για θετικές αναδράσεις, καθώς και για απόκτηση κοινών εμπειριών».⁷⁶

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού βρίσκονται στον αντίποδα του μαζικού τουρισμού και επιβάλλεται να λαμβάνουν υπόψη τη τουριστική δραστηριότητα. Εμφανίζουν μεγαλύτερο σεβασμό στο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον και στους κατοίκους από ότι το διεθνές μαζικοποιημένο τουριστικό πρότυπο, δεν το υποβαθμίζουν αλλά αντιθέτως το αναδεικνύουν και το προβάλλουν. Δίκαια ονομάζεται και ποιοτικός τουρισμός αφού προσφέρει προϊόντα και υπηρεσίες μεγαλύτερης ποιότητας χωρίς να επιβαρύνει τις τοπικές κοινωνίες, την τοπική οικονομία και το περιβάλλον.

Οι εναλλακτικοί τύποι τουρισμού επιφέρουν λιγότερες αρνητικές συνέπειες στους προορισμούς υποδοχής τουριστών χωρίς όμως να μειώνουν τα θετικά οικονομικά αποτελέσματα. Έτσι η ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού έχει θετικές επιπτώσεις στον τουριστικό προορισμό και στον ντόπιο πληθυσμό, αλλά και όσους βρίσκονται σε θέσεις κλειδιά στην τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής όπως οι τουριστικοί φορείς.⁷⁷

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του είναι η ουσιαστική επαφή του τουρίστα με την φύση και την ιστορία του τόπου που επισκέπτεται καθώς και η ουσιαστική επικοινωνία και η ανταλλαγή πληροφοριών με τον ντόπιο κάτοικο. Έτσι ο τουρίστας μαθαίνει τον πολιτισμό του τόπου, τα ήθη και τα έθιμα και γενικότερα την καθημερινότητα του, έχοντας την ευκαιρία να συμμετέχει και αυτό στην καθημερινότητα του τόπου.

⁷⁶Κοκκώσης, Χ. – Τσάρτας, Π. – Γκρίμπα, Ε. (2011), *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού – Ζήτηση και Προσφορά Νέων Προϊόντων Τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, σελ:69-72.

⁷⁷Ανδριώτης, Κ. (2008), *Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη, σελ: 72-73.

6.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΚΕΡΚΥΡΑ

Στην Κέρκυρα η μορφολογία του εδάφους και η θέση του νησιού επέτρεψε να δημιουργηθούν πολλές μεγάλες τουριστικές μονάδες με αποτέλεσμα να είναι προτεραιότητα των tour operator η προώθηση του μαζικού τουρισμού.

Η περίοδος έως το 1980 χαρακτηρίζεται από ταξίδια των οποίων το κίνητρο ήταν συνήθως ένα: ψυχαγωγία – περιήγηση – ξεκούραση κλπ. Από τα μέσα ως τα τέλη του '80 υπάρχουν μεταβολές στη ζήτηση του τουριστικού προϊόντος. Από ένα σημαντικό κίνητρο στην ομάδα των κινήτρων, που σημαίνει ότι ο τουρίστας αναζητά είτε διαφορετικά πράγματα σε κάθε ταξίδι του, είτε διαφορετικά ταξίδια σε μια χρονική περίοδο καθένα από τα οποία χαρακτηρίζεται από τη ύπαρξη ενός κυρίαρχου κινήτρου.⁷⁸

Έτσι μεταβάλλονται τα δεδομένα της προσφοράς, η οποία αναγκάζεται να τμηματοποιήσει το προϊόν και να συνδυάζει επιμέρους τμηματοποιημένες μορφές προκειμένου να ανταποκριθεί στη ζήτηση.

Σε αυτά τα πλαίσια άρχισαν να αναπτύσσονται ειδικές μορφές τουρισμού, σαν τμήμα του συνολικού τουριστικού προϊόντος. Οι ειδικές αυτές μορφές έχουν σχέση με το περιβάλλον, τον πολιτισμό, την φυσιολατρία, την υγιεινή ζωή και διατροφή, τον αθλητισμό κλπ. Το κατά πόσο αξιοποιούνται αυτές οι μορφές τουρισμού και σε πιο στάδιο βρίσκονται ακόμα δεν έχει ξεκαθαριστεί. Πάντως η Κέρκυρα διαθέτει ποικιλία τόσο φυσικών όσο και πολιτιστικών πόρων, οι οποίοι αποτελούν καταρχήν πόλο έλξης τουριστών στην περιοχή, στο βαθμό που η προσφορά αυτή συνοδεύεται και από τη ανάλογη οργάνωση και υποδομή.⁷⁹

Με βάση τους διαθέσιμους πόρους ο δήμος κερκυραίων έχει την δυνατότητα προσφοράς πολλών μορφών τουριστικού προϊόντος, μεμονωμένες ή σε συνδυασμό μεταξύ τους.

⁷⁸http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης. [17/04/2013]

⁷⁹<http://www.mykerkyra.gr/news/item2019>, Η Κέρκυρα Μέσω των Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού, Ανάκτηση από: MyKerkyra. [12/01/2013]

6.3. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

6.3.1. Πολιτιστικός Τουρισμός

Πολιτιστικός είναι ο τουρισμός που γίνεται για πολιτιστικούς λόγους, έχει δηλαδή σαν κύριο τουριστικό προϊόν την επαφή, γνωριμία, γνώση και απόλαυση του πολιτισμού των τουριστικών προορισμών και τις διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες.⁸⁰

Η Κέρκυρα σαν νησί δεν είναι μόνο rooms to let αλλά είναι προικισμένη με πλούσια ιστορία, με πάρα πολλούς πολιτιστικούς συλλόγους, με σχεδόν είκοσι φιλαρμονικές, με μοναδικά στην Ελλάδα πασχαλινά έθιμα, με πάνω από πενήντα χορωδίες, με μαντολινάτες, παραδοσιακά χορευτικά, λογοτέχνες, ποιητές και ζωγράφους. Ακόμη στην Κέρκυρα υπάρχουν χωριά στα οποία ακούγονται αναρίθμητα δημοτικά παραδοσιακά τραγούδια και παράγονται πεντανόστιμα εδέσματα της αυθεντικής κερκυραϊκής κουζίνας. Η Κέρκυρα προσφέρει πολλές δυνατότητες εναλλαγών και συνδυασμών όσον αφορά τον επισκέπτη που έρχεται για να γνωρίσει καλύτερα την κουλτούρα της.

Η παλιά πόλη της Κέρκυρας αντιπροσωπεύει σήμερα ένα μοναδικό πολιτιστικό σύνολο, υψηλής αισθητικής αξίας. Είναι ένα ζωντανό μνημείο που διατηρήθηκε αναλλοίωτο σε σημαντικό βαθμό ως σήμερα και αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα ιστορικά κέντρα της Ελλάδας. Αξίζει να σημειωθεί ότι η παλιά πόλη έχει ενταχθεί στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς. Αυτό προσδίδει μια διεθνή αναγνώριση και συγκεντρώνει ένα διευρυμένο, οικουμενικό πλέον ενδιαφέρον για την πόλη.

Τα κτήρια του ιστορικού κέντρου έχουν χτιστεί σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Τα σημαντικότερα πλαισιώνουν τη σημερινή πλατεία δημαρχείου. Στην ανατολική πλευρά της βρίσκεται η λατινική Μητρόπολη του Αγίου Ιακώβου (17ου αιώνα) με τα μπαρόκ περύγια στη στέγη της και στη νότια πλευρά η κατοικία του Λατίνου αρχιεπισκόπου που σήμερα στεγάζει υποκατάστημα της τραπεζής της Ελλάδος. Στη βόρεια πλευρά ξεχωρίζει το δημαρχείο που υπήρξε το σημαντικότερο κτίσμα της Βενετοκρατίας, η Loggia Nobilei. Η Ιόνιος Ακαδημία είναι ένα ακόμη σημαντικό κτίριο. Εκεί υπήρξαν οι στρατώνες Grimani, στη νότια άκρη της Σπιανάδας. Με άρωμα νεότερης εποχής τα νεοκλασικά κτίρια της Ιονικής

⁸⁰<http://oikopress.gr/index.php/2012-10-04-11-11-33/595-tourismos-politismos-koinwniki-oikonomia>,

Τουρισμός – Πολιτισμός – Κοινωνική Οικονομία: Συνδέονται;, Ανάκτηση από: OikoPress. [16/04/2013]

τραπέζης, της Ιονίου Βουλής, το Χρηματιστήριο και το μέγαρο της οικογένειας του Καποδίστρια.⁸¹

Δύο πλατείες ενωμένες σε μία φτιάχνουν τη μεγαλύτερη πλατεία των Βαλκανίων. Τους μήνες εκτός της καλοκαιρινής σεζόν η Σπιανάδα είναι ο ομφαλός της γης για τους Κερκυραίους. Εκεί ο επισκέπτης θα περπατήσει, θα πιεί καφέ, ενώ κάτω από το άγαλμα του Καποδίστρια δεν θα βαρεθεί να ατενίζει το Φρούριο. Στη δυτική πλευρά, μπροστά στην καταπράσινη έκταση όπου παίζονται και οι αγώνες κρίκετ (δημοφιλές άθλημα για τους Κερκυραίους), το Λιστόν με τις καμάρες, τα γνωστά στους Κερκυραίους βόλτα (έτσι ονομάζουν οι Κερκυραίοι τις καμάρες) και τα φανάρια του, μια ατέλειωτη ευθεία γεμάτη καφέ και κόσμο όλη τη μέρα. Υπάρχουν διάφορες εικασίες σχετικά με τη προέλευση του ονόματος Λιστόν. Μια από αυτές είναι ότι προέρχεται από τη Βενετσιάνικη λέξη λίστα που σημαίνει πλατύς, ευθύς δρόμος, ενώ μια άλλη υποστηρίζει ότι προέρχεται από το libro d' oro, λίστα όπου γράφονταν τα ονόματα των ευγενών που είχαν αποκλειστικό δικαίωμα να κάθονται και να περνούν από εκεί.⁸²

Το Παλιό Φρούριο της Κέρκυρας ελέγχει το θαλάσσιο πέρασμα και είναι από τα σημαντικότερα αμυντικά συγκροτήματα που κατασκευάστηκαν στη Μεσόγειο. Χτισμένο στα τέλη του 15ου αιώνα στις δίδυμες κορυφές της μικρής χερσονήσου, δεν μένει ποτέ χωρίς κόσμο. Διασχίζοντας κάποιος τη σιδερένια γέφυρα μήκους 60 μέτρων, κοιτά κάτω τα ακίνητα νερά της αμυντικής τάφρου, της Contra fossa, αγκυροβόλιο σήμερα για τις βάρκες. Η θολωτή στοά οδηγεί στο εσωτερικό του Φρουρίου όπου εκεί βρισκόταν η Βυζαντινή πόλη της Κέρκυρας η Κορυφή. Το βλέμμα τραβά ο Άγιος Γεώργιος που χτίστηκε στο πρότυπο αρχαίου δωρικού ναού και το 1864 μετατράπηκε σε ορθόδοξη εκκλησία.

Ανεβαίνοντας τα σοκάκια μετά την εβραϊκή συνοικία και ανηφορίζοντας μέχρι επάνω απολαμβάνει κανείς την γοητευτική θέα προς την πόλη. Το νέο φρούριο κτίστηκε μεταξύ 1577 και 1587 από τον Ιταλό αρχιτέκτονα F. Vitelli. Από την είσοδο και μέχρι να φτάσει κάποιος στον προμαχώνα των Επτά Ανέμων διασχίζει θολωτά περάσματα και το πέτρινο κτίσμα της Αγγλοκρατίας που άλλοτε ήταν στρατώνας και σήμερα φιλοξενεί πολιτιστικές δραστηριότητες. Ο προμαχώνας βρίσκεται σε ύψος 55 μέτρων από τη θάλασσα. Καθώς τον

⁸¹

⁸² http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: TEI Κρήτης. [17/04/2013]

περιηγείται κανείς περνά ανάμεσα από πυροβολεία, αποθήκες πυρομαχικών και δεξαμενές που δίνουν την εικόνα των αμυντικών μεθόδων και οικοδομικών τεχνικών της εποχής του.

Στο Καμπιέλο ο επισκέπτης διαλέγει μπουγάδα για φωτογράφιση: κόκκινα, λευκά, κίτρινα, μπλε ρούχα και σεντόνια. Όλη η προσωπική ζωή των Κερκυραίων κρεμασμένη εκεί, ανάμεσα στους τοίχους των βενετσιάνικων πολυκατοικιών. Σχολές μουσικής, σχολές χορού για κλακέτες και μαζορέτες, παραδοσιακά ταβερνάκια και καφέ, όλα εκεί, συνθέτουν το σκηνικό του Καμπιέλο, δίπλα στις εκκλησίες και τα πηγάδια, την πλατεία της Κρεμαστής, με το μαρμάρινο πηγάδι του 17ου αιώνα όπως και το ναό του Αγίου Νικολάου και Γερόντων με το σκαλιστό τέμπλο.

Ελιές, σπάνια φυτά, λουλούδια περιτριγυρίζουν την έπαυλη των 258 στρεμμάτων του Μον Ρεπό που χτίστηκε σε νεοκλασικό ρυθμό μεταξύ του έτους 1828 και 1831 για να γίνει η εξοχική κατοικία του Άγγλου αρμοστή Adam. Μετά την Ένωση των Επτανήσων έγινε θερινό ανάκτορο της βασιλικής οικογένειας και από το 2001 στεγάζει το Αρχαιολογικό Μουσείο Παλαιόπολης. Παρακάτω είναι τα ερείπια του Ηραίου που χτίστηκε τον 7ο αιώνα π.Χ. και ήταν ο σημαντικότερος ναός στην Κέρκυρα, στο τέμενος του Απόλλωνα και στον δωρικού ρυθμού ναό του Καρδακίου

του 500 π.Χ. Έξω από το Μον Ρεπό βρίσκονται η βασιλική της Παλαιόπολεως του 5ου αιώνα, που είναι κτισμένη πάνω στα ερείπια της ρωμαϊκής αγοράς και η ανασκαφή των ρωμαϊκών λουτρών του 3ου και 4ου αιώνα μ.Χ.⁸³

Μουσεία⁸⁴

1. Μουσείο Ασιατικής Τέχνης. Ταξίδι στα βάθη της Ασίας μέσα στην καρδιά της πόλης. Ένας σημαντικός άνθρωπος, ο Γρηγόριος Μάνος, Έλληνας πρέσβης στην Αυστρία, εμπνεύστηκε και ίδρυσε το μουσείο. Το εντυπωσιακό μουσείο διαθέτει σήμερα πάνω από 10.000 έργα τέχνης: εκθέματα από την Κίνα, Ιαπωνικής προέλευσης και άλλα από Ινδίες, Κορέα, Καμπότζη, Νεπάλ και Θιβέτ.
2. Αρχαιολογικό μουσείο. Ενώ έγινε με στόχο την ανάδειξη των γλυπτών του ναού της Αρτέμιδος, το 1994 προστέθηκαν δυο νέες αίθουσες, στις οποίες εκτέθηκαν ευρήματα από τις πρόσφατες ανασκαφές της πόλης και του νεκροταφείου της Γαρίτσας. Τα

⁸³[http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-](http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf)

[document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf](http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf), Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης. [17/04/2013]

⁸⁴<http://www.corfubenitses.gr/corfu-museums-gr.html>, Μουσεία στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: CorfuBenitses. [15/03/2013]

εκθέματα προέρχονται από παλαιά συλλογή άγνωστης προέλευσης, έργα από την αρχαία πόλη της Κέρκυρας, από την Κερκυραϊκή Κασσιόπη και από τις ανασκαφές της Θεσπρωτίας.

3. Βυζαντινό μουσείο. Στεγάζεται στο ναό της Παναγίας της Αντιβουνιώτισσας που χτίστηκε στο τέλος του 15ου αιώνα. Το μουσείο εγκαινιάστηκε το 1984 και εδώ εκτίθενται 90 εικόνες από τον 15ο -19ο αιώνα.
4. Μουσείο Καποδίστρια. Το σπίτι όπου γεννήθηκε ο Καποδίστριας είναι εκεί όπου σήμερα βρίσκεται το εντυπωσιακό κτίριο της Παλαιάς Νομαρχίας. Το μουσείο Καποδίστρια – κέντρο Καποδιστριακών μελετών που ιδρύθηκε το 1981 και βρίσκεται στο χωριό Ευρωπούλοι.

Οι Κερκυραίοι είναι άνθρωποι καλλιεργημένοι με μεγάλη μουσική και καλλιτεχνική κληρονομιά. Στο νησί υπάρχουν 18 φιλαρμονικές οι οποίες αποτελούν κομμάτι του πολιτισμού της. Οι φιλαρμονικές κάνουν συχνά συναυλίες σε εξωτερικούς χώρους κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, όπου σε συνδυασμό με τις χορωδίες και τις μαντολινάτες πλημμυρίζουν με νότες τα καντούνια της πόλης.

Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η Κέρκυρα χρησιμοποιώντας το συγκριτικό πλεονέκτημα του πολιτισμού και της μουσικότητας της έγινε η διοργανώτρια του Διεθνούς Φεστιβάλ Φιλαρμονικών. Ένα γεγονός που προσθέτει τα μέγιστα όσο αφορά την προβολή του νομού κάνοντάς τον γνωστό παγκοσμίως, καθώς κατά τη διάρκεια των 5 ημερών που διαρκεί το φεστιβάλ φιλοξενεί εκτός από φιλαρμονικές της Ελλάδας, φιλαρμονικές και από το εξωτερικό.

Ένα μεγάλο μουσικό γεγονός πραγματοποιείται και οργανώνεται με τον καλύτερο τρόπο από τις ίδιες τις δυνάμεις της Κέρκυρας. Αυτό δείχνει τη δυνατότητά της να οργανώσει μαζικές πολιτισμικού χαρακτήρα εκδηλώσεις, τις οποίες μπορεί να αξιοποιήσει τουριστικά με τον καλύτερο τρόπο.

Η Κερκυραϊκή κουζίνα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως η κουζίνα της παραδοσιακής νοστιμιάς και γεύσης. Η αστική κουζίνα (της χώρας όπως συνηθίζεται να λέγεται, χώρα λένε οι Κερκυραίοι την πόλη της Κέρκυρας), έχει καθαρά βενετσιάνικες επιρροές. Οι μανέστρες, τα σπαγγέτι, οι τρόποι μαγειρέματος των ψαρικών και των κρεατικών, κάποια χαρακτηριστικά γλυκά όπως: η φογάτσα, οι μάντολες, το μαντολάτο, οι κολομπίνες, ακόμα και τα σταφιδόψωμα.. Βαθιά επηρεασμένη, λοιπόν, από τη Βενετσιάνικη κουζίνα, διατηρεί εδώ και αιώνες τον τρόπο μαγειρέματος πολλών τοπικών φαγητών. Κερκυραϊκές σπεσιαλιτέ, όπως η παστιτσάδα, το σοφρίτο και το μπουρδέτο κυριαρχούν σε εστιατόρια και ταβέρνες σε ολόκληρο το νησί. Εξαιρετικά είναι επίσης τα κερκυραϊκά

γλυκίσματα και λικέρ από το πασίγνωστο κούμ κουάτ, ενώ ξεχωριστή θέση κατέχουν η συκομαίδα ή συκόπιτα και το τοπικό αναψυκτικό τσιτσιμπύρα.⁸⁵

6.3.2. Θρησκευτικός Τουρισμός

Στην Κέρκυρα υπάρχουν δύο μεγάλες μορφές της χριστιανοσύνης και της ορθόδοξης εκκλησία μας, ο Άγιος Σπυρίδωνας που χτίστηκε το 1958 και φιλοξενεί το ιερό λείψανο του πολιούχου Αγίου Σπυρίδωνα και η Αγία θεοδώρα η Αυγούστα, καθώς επίσης και άλλα μοναστήρια, εκκλησίες και ξωκλήσια που αποτελούν πόλο έλξης για χιλιάδες τουρίστες κάθε χρόνο από άλλα χριστιανικά κράτη (Μονή Πλατυτέρας, Μοναστήρι της Παναγίας στην Παλαιοκαστρίτσα κ.α.).⁸⁶

Δεν υπάρχει τουρίστας οποιασδήποτε μορφής τουρισμού που να επισκεφθεί την Κέρκυρα και να μην περάσει από τον ξακουστό πολιούχο του νησιού Άγιο Σπυρίδωνα. Όπου κι αν σταθεί κανείς, ξεχωρίζει αυτό το πανύψηλο πυργοειδές καμπαναριό που χτίστηκε το 1590. Το ιερό του σκηνώμα φυλάσσεται μέσα σε επιχρυσωμένη λάρνακα που βγαίνει σε περιφορά στις λιτανείες της πόλης με τη συνοδεία των φιλαρμονικών του νησιού. Ο Άγιος Σπυρίδωνας είναι ο πολιούχος του νησιού και λατρεύεται από όλους τους Κερκυραίους.

Εκτός από τον Άγιο Σπυρίδωνα ο επισκέπτης του θρησκευτικού τουρισμού θα έχει την ευκαιρία να επισκεφθεί μια πληθώρα ιστορικών ναών. Η βασική διαδρομή περιλαμβάνει την περιήγηση στα σημαντικότερα μνημεία Κλασσικής, Ρωμαϊκής, Παλαιοβυζαντινής και Μεταβυζαντινής περιόδου μνημεία εγκατεστημένα σε πολύ γειτονικές θέσεις μέσα στην πόλη της Κέρκυρας, και σε κάποιες περιπτώσεις σχεδόν το ένα πάνω στο άλλο, μαρτυρούν την ιστορική συνέχεια του χώρου και την πολιτιστική του ταυτότητα, όπως αυτή προέκυψε μέσα από τις εναλλαγές των εποχών και των πολιτισμών.⁸⁷

⁸⁵http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης. [17/04/2013]

⁸⁶<http://www.itabloid.gr/%CE%B8%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1/>, Ο Θρησκευτικός Τουρισμός στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: Itabloid. [20/04/2013]

⁸⁷<http://www.corfuchurches.com/>, Οι εκκλησίες της Κέρκυρας, Ανάκτηση από: CorfuChurches. [18/04/2013]

- ◆ Ναός Ιάσονος και Σωσιπάτρου (περί τα 100 μ.Χ), ένα από τα αρχαιότερα και καλύτερα σωζόμενα δείγματα δικίονου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού, της Μέσης Βυζαντινής περιόδου, καθολικό μονής Βυζαντινής περιόδου, καθολικό μονής στα Μεταβυζαντινά χρόνια.⁸⁸
- ◆ Βασιλική του Ιοβιανού, (5ος αι. μ.Χ), το σημαντικότερο μνημείο Παλαιοχριστιανικής περιόδου. Πεντάκλιτη παλαιοχριστιανική βασιλική που περιορίστηκε τη μεταβυζαντινή περίοδο στο μεσαίο κλίτος. Μνημείο με ιδιαίτερη σημασία λόγω της μακρόχρονης πορείας του (που διαπιστώνεται από σωρεία επάλληλων και ορατών επεμβάσεων) και της σύνδεσής του ως «Μεγάλης Εκκλησίας» με την Παλαιόπολη.⁸⁹
- ◆ Μονή Αγίου Θεοδώρου (μεταξύ 5ου-6ου μ.Χ αι.), τρίκλιτη βασιλική στα παλαιοχριστιανικά χρόνια, που περιορίστηκε στα μεταβυζαντινά στο μεσαίο κλίτος και μετατράπηκε τον 16ο αιώνα σε καθολικό μονής με ελεύθερη τετραγωνική μοναστηριακή αυλή.
- ◆ Παναγία Νερατζίχα, (11ος-12ος μ.Χ αι.), πύργος των αρχαίων τυχών που μετατράπηκε σε ναό. Σώζεται μόνο ο βόρειος τοίχος που φέρει τη βυζαντινή προσθήκη με χαρακτηριστικά τρία τοξωτά αψιδώματα.⁹⁰
- ◆ Μονή Παντοκράτορα (11ος -12ος μ.Χ αι.), το καθολικό της μονής, δικίονος εγγεγραμμένο σταυροειδής ναός με πλάγιες κόγχες τρίπλευρη αψίδα ιερού και μικρό τρούλο που στηρίζεται σε οκτάπλευρο τύμπανο. Μεσοβυζαντινά γλυπτά, εντοιχισμένα στην τοιχοποιία κρύβονται από μεταγενέστερα κονιάματα.⁹¹
- ◆ Ιερός ναός Υπεραγίας Θεοτόκου Κυράς Αντιβουνιώτισσας, μονόχωρη επτανησιακού τύπου βασιλική με εξωνάρθηκα στις τρεις πλευρές της. Χτίστηκε πιθανότατα στα τέλη του 15ου αιώνα και αποτελεί ένα από τα παλαιότερα και πλουσιότερα μνημεία της Κέρκυρας. Το 1979 οι κτητορικές οικογένειες Μυλωνοπούλου, Αλαμάνου, Ριζικάρη και Σκάρπα δώρισαν το μνημείο στο ελληνικό δημόσιο. Ο ναός σήμερα αποτελεί μουσείο με πλούσια συλλογή φορητών εικόνων και κειμηλίων. Περιλαμβάνονται έργα από τα τέλη

⁸⁸<http://www.corfuchurches.com/content/view/63/75/>, *Ναός Ιάσονος και Σωσιπάτρου*, Ανάκτηση από: CorfuChurches. [18/04/2013]

⁸⁹<http://www.corfutour.gr/cgs.cfm?areaid=1&id=88>, *Βασιλική του Ιοβιανού*, Ανάκτηση από: Δήμο Κερκυραίων. [18/04/2013]

⁹⁰<http://www.corfuchurches.com/content/view/62/74/>, *Παναγία Νερατζίχα*, Ανάκτηση από: CorfuChurches. [18/04/2013]

⁹¹<http://www.impak.gr/genika.htm>, *Μονή Παντοκράτορα*, Ανάκτηση από: Ιερά Γυναικεία Μονής Παντοκράτορος Σωτήρος Χριστού [18/04/2013]

του 15ου αιώνα έως τον 19ο αιώνα, σημαντικών ζωγράφων αλλά και ανώνυμων καλλιτεχνών.⁹²

- ◆ Duomo (Κ.Μ. Αγ. Ιακώβου και Χριστοφόρου), μητροπολιτικός ναός των καθολικών της Κέρκυρας που χτίστηκε τον 16ο αιώνα (προσθήκη 6 παρεκκλησίων του 7ου αιώνα), υπέστη καταστροφές το 1943 (βομβαρδισμός πόλεως) και το 1970 αποκαταστάθηκε λαμβάνοντας τη σημερινή του μορφή.⁹³

Το Πάσχα στην Κέρκυρα είναι μια ξεχωριστή και μοναδική εμπειρία για τους τουρίστες του θρησκευτικού τουρισμού. Θεωρείται το καλύτερο Πάσχα στην Ελλάδα όσον αφορά τις μοναδικές και συγκινησιακά φορτισμένες θρησκευτικές εκδηλώσεις.⁹⁴ Οι εκδηλώσεις του κερκυραϊκού Πάσχα αρχίζουν από την Κυριακή των Βαΐων. Στις 11:00 το πρωί, γίνεται η λιτάνευση του σκηνώματος του Αγίου Σπυρίδωνος, από το 1630, σε ανάμνηση της απαλλαγής του νησιού από την πανώλη. Είναι η μοναδική στην οποία συμμετέχουν και οι 18 φιλαρμονικές του νησιού για να τιμήσουν τον πολιούχο Άγιο της Κέρκυρας.

Την Μεγάλη Τρίτη στις εκκλησίες ακούγεται το τροπάριο της Κασσιανής και το βράδυ στις 9:00 στο περιστύλιο των παλαιών ανακτόρων ο οργανισμός κερκυραϊκών εκδηλώσεων διοργανώνει την καθιερωμένη ποιητική βραδιά με θέμα Από τον Γολγοθά στην Ανάσταση.

Την Μεγάλη Τετάρτη από νωρίς το απόγευμα οι εκκλησίες της πόλης και των προαστίων γεμίζουν με πιστούς για τα ευχέλαια και στις 8:30 το βράδυ στο δημοτικό θέατρο η δημοτική χορωδία δίνει την καθιερωμένη συναυλία εκκλησιαστικής μουσικής και μεγαλοβδομαδιάτικων μελωδιών.

⁹²<http://www.apolitrosis.gr/Content.php?PageId=95>, *Η Ιστορία της Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: Ορθόδοξη Χριστιανική Αδελφότητα Η Απαλλοτριώσης. [18/04/2013]

⁹³http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%99%CE%B1%CE%BA%CF%8E%CE%B2%CE%BF%CF%85_%CE%9A%CE%AD%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1%CF%82, *Duomo (Κ.Μ. Αγ. Ιακώβου και Χριστοφόρου)*, Ανάκτηση από: Wikipedia. [18/04/2013]

⁹⁴Καραπιδάκης, Ν. – Θεοδωρίδης, Π. – Μουρτζάνος, Θ. – Μπίστικα Ε. - Δήμου, Ν. – Μαστροπαύλος, Ν. – Χυτήρης, Γ. – Μεταλληνός, Γ. (2011), *Πάσχα στην Κέρκυρα*, Αθήνα: Εκδόσεις Τοπίο.

Την Μεγάλη Πέμπτη με την πρώτη καμπανιά της εκκλησίας οι κερκυραίοι βάφουν τα κόκκινα αυγά. Στον Duomo, την καθολική Μητρόπολη της πλατείας δημαρχείου, ανάβουν 12 κεριά που σβήνουν ένα ένα όταν τελειώνει η ανάγνωση του κάθε ευαγγελίου.

Την Μεγάλη Παρασκευή πριν από το μεσημέρι οι εκκλησίες γεμίζουν από πιστούς για την τελετή της Αποκαθήλωσης του Κυρίου και την περιφορά του νεκρού Ιησού σε κατάλευκο σεντόνι, ενώ ο στολισμός του επιταφίου είναι σχεδόν αποκλειστικά έργο των νεαρών κοριτσιών που σκορπίζουν στις γειτονιές μαζεύοντας λουλούδια.

Από νωρίς το απόγευμα της Μεγάλης Παρασκευής αρχίζει η περιφορά των επιταφίων στα καντούνια και στις πλατείες. Πρώτος βγαίνει ο επιτάφιος της Παναγίας της Σπηλιώτισσας από το νέο φρούριο και του Παντοκράτορα στο Καμπιέλο για να ακολουθήσουν οι υπόλοιποι μέχρι τις 10:00 το βράδυ που βγαίνει επιβλητικός ο επιτάφιος της Μητρόπολης, μέσα σε ατμόσφαιρα πραγματικά μυσταγωγική. Κάθε επιτάφιος συνοδεύεται από χορωδία, μια φιλαρμονική, μεγάλα κεριά, βενετσιάνικα φανάρια, λάβαρα και φλάμπουρα. Τον ακολουθούν παιδιά σχολείων, τμήματα προσκόπων και μικρά κορίτσια με καλάθια γεμάτα λουλούδια. Το βράδυ στα Μουράγια, από όπου θα περάσει ο επιτάφιος της Μητροπόλεως, τοποθετούνται κεριά που ανάβουν κατά την περιφορά. Στον επιτάφιο της Μητροπόλεως, η παρουσία φιλαρμονικών, χορωδιών και χιλιάδων κερκυραίων και επισκεπτών δίνει άλλη διάσταση.

Το Μεγάλο Σάββατο το πρωί στις 6:00 το έθιμο του τεχνητού σεισμού είναι παράδοση για τον ιερό ναό της Παναγίας των Ξένων. Στις 9:00 το πρωί γίνεται η περιφορά του επιταφίου της εκκλησίας του Αγίου Σπυρίδωνος μαζί με το σκήνωμα του Αγίου. Είναι η αρχαιότερη λιτανεία και η πλέον επιβλητική. Καθιερώθηκε γύρω στο 1550 σε ανάμνηση του θαύματος του Αγίου Σπυρίδωνα που έσωσε τον κερκυραϊκό λαό από την σιτοδεία. Μετά το τέλος της λιτανείας ο Άγιος θα παραμείνει στην θύρα του μέχρι την Τρίτη του Πάσχα για προσκύνημα.⁹⁵

6.3.3. Αθλητικός Τουρισμός

Μετά το 1970 άρχισε να γίνεται χρήση του όρου αθλητικός τουρισμός με σκοπό να περιγραφεί η ειδική μορφή τουρισμού που συνδύαζε και την αθλητική δραστηριότητα. Υποστηρίζεται ότι Τουρισμός και αθλητισμός στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών ακολουθούν μια παράλληλη πορεία ανάπτυξης.

⁹⁵Καραπιδάκης, Ν. – Θεοδωρίδης, Π. – Μουρτζάνος, Θ. – Μπίστικα Ε. - Δήμου, Ν. – Μαστροπαύλος, Ν. – Χυτήρης, Γ. – Μεταλληνός, Γ. (2011), *Πάσχα στην Κέρκυρα*, Αθήνα: Εκδόσεις Τοπίο.

Ο συνδυασμός των τουριστών με τις αθλητικές δραστηριότητες και η ταύτιση του χρόνου των διακοπών με το χρόνο που απαιτεί ο αθλητισμός, αποτελούν τα γενεσιουργά αίτια του αθλητικού τουρισμού.

Αθλητικός τουρισμός είναι η εναλλακτική μορφή τουρισμού κατά τη διάρκεια της οποίας οι τουρίστες ασκούνται, γυμνάζονται, παίζουν ή αθλούνται και συγκεκριμένα επιδίδονται σε ένα ή περισσότερα αγωνίσματα του μαζικού αθλητισμού.⁹⁶

Η Κέρκυρα προσφέρεται ως το νησί που ή θα χαλαρώσεις στις πανέμορφες παραλίες της ή θα δραστηριοποιηθείς. Για τις δραστηριότητες των τουριστών προσφέρονται ένα γήπεδο του γκολφ το οποίο συγκαταλέγεται ανάμεσα στα καλύτερα του κόσμου, τρεις ιππικοί όμιλοι, αρκετοί όμιλοι αντισφαίρισης, μεταξύ των οποίων και ο αρχαιότερος της Ελλάδας.

Με παράδοση στο κρίκετ που χρονολογείται από τον 18ο αιώνα (οι πέντε ομάδες παίζουν τακτικά σε γήπεδο στο κέντρο της πόλης) και πολλές δυνατότητες όσον αφορά τα θαλάσσια σπορ όπως, καταδύσεις και γουιντσέρφινγκ.⁹⁷

6.3.4. Θαλάσσιος Τουρισμός

Θαλάσσιος τουρισμός είναι ο τουρισμός του οποίου ο τουριστικός προορισμός είναι η ανοιχτή θάλασσα. Αυτό σημαίνει ότι οι τουρίστες ικανοποιούν τις βασικές τουριστικές τους ανάγκες (διαμονή, διατροφή, ψυχαγωγία, άθληση κ.λ.π) εν πλω, δηλαδή ενώ ταξιδεύουν με ένα πλοίο το οποίο στην περίπτωση αυτή έχει τη μορφή του πλωτού ξενοδοχείου.

Ανάλογα με τα μέσα που χρησιμοποιούνται, ο θαλάσσιος τουρισμός διακρίνεται στον τουρισμό κρουαζιερόπλοιων, στον τουρισμό με yachts, στον τουρισμό με φουσκωτό και τον τουρισμό με πλοία της γραμμής.

Οι διακοπές με σκάφος στην Κέρκυρα και τα άλλα Επτάνησα είναι ιδανικές τόσο για τον αρχάριο όσο και για τον έμπειρο λόγω της γεωγραφικής θέσης που συνδυάζει την ομορφιά του τοπίου, τα πολλά αγκυροβόλια, το ήπιο κλίμα και την ύπαρξη ενός διεθνούς αεροδρομίου.⁹⁸

⁹⁶<http://www.sport-tourism.com/>, Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού – Ερευνητική Μονάδα Ελλάδος, Ανάκτηση από: Ερευνητικής Μονάδα Ελλάδος του Διεθνούς Συμβουλίου Αθλητικού Τουρισμού. [21/03/2013]

⁹⁷<http://www.acadimies.gr/site/article.php?aid=2923&cid=33>, Διεθνές Σχολικό Τουρνουά Κρίκετ 2012, Ανάκτηση από: Οργανισμό Ανάπτυξης Σχολών Ποδοσφαίρου Ελλάδος. [18/04/2013]

⁹⁸http://www.corfuvisit.net/default.asp?id=10&ACT=5&content=154&mnu=10&LangID=Greek_Iso, Ιστιοπλοΐα, Ανάκτηση από: CorfuVisit. [18/04/2013]

Το τοπίο είναι όμορφο με πλήθος γραφικά χωριά, πολυάριθμα φρούρια και οχυρώσεις από τους αιώνες της κυριαρχίας των Ενετών. Καλά προφυλαγμένοι κόλποι που περιβάλλονται από δάση πεύκου και ελιάς, πολύβουες κοσμοπολίτικες πόλεις και απέραντες αμμουδιές. Σε όλες τις μεγάλες παραλίες του νησιού υπάρχουν εξέδρες μέσα στη θάλασσα για σκι, τζετ σκι, αλεξίπτωτα, σερφινγκ αλλά και τα παραδοσιακά ποδήλατα θαλάσσης και κανό.

Η Κέρκυρα μπορεί να προσφέρει πολλά στον δραστήριο επισκέπτη αλλά και σε ομίλους που ασχολούνται εξειδικευμένα με κάποιο θαλάσσιο άθλημα. Δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα που σχετίζονται με θαλάσσιο τουρισμό και λαμβάνουν χώρα στην Κέρκυρα, βοηθώντας στην προβολή αυτής της μορφής τουρισμού στο νησί, είναι η ιστιοπλοϊκή εβδομάδα και ο πανελλήνιος διαγωνισμός φουσκωτών.⁹⁹

Η διεξαγωγή των πανελληνίων αγώνων φουσκωτών ανοικτής θάλασσας πραγματοποιείται κάθε χρόνο στον όρμο της Γαρίτσας με διοργανωτή τον όμιλο φουσκωτών σκαφών Κέρκυρας, υπό την αιγίδα του δήμου Κερκυραίων. Πρόκειται για μια διοργάνωση η οποία έχει γίνει πια θεσμός για την Κέρκυρα και στέφεται κάθε χρόνο με απόλυτη επιτυχία και μεγάλη συμμετοχή του κόσμου.¹⁰⁰

Άλλο ένα αθλητικό γεγονός που έχει κάθε χρόνο ως αφετηρία την Κέρκυρα για τη διεξαγωγή του, είναι η ιστιοπλοϊκή εβδομάδα. Περισσότερα από 30 σκάφη κάθε χρόνο δηλώνουν συμμετοχή και βρίσκονται στις εγκαταστάσεις του Ιστιοπλοϊκού Ομίλου Κέρκυρας όπου τα πληρώματα καταστρώνουν τα τελικά σχέδια πλεύσης και ρυθμίζουν και την παραμικρή λεπτομέρεια. Πρόκειται για μια πολύ σημαντική διοργάνωση της ελληνικής και της παγκόσμιας ομοσπονδίας και προσελκύει μεγάλα ονόματα του χώρου που συνδυάζουν παράλληλα και τις διακοπές τους.

6.3.5. Οικοτουρισμός και Περιπατητικός Τουρισμός

Φιλικές προς το περιβάλλον μορφές τουρισμού, είναι οι μορφές που δεν επιδρούν δυσμενώς στο περιβάλλον αλλά το αφήνουν στην ίδια κατάσταση στην οποία βρισκόταν πριν

⁹⁹<http://dim-agrou.ker.sch.gr/nomarxia/draseis.htm>, *Δραστηριότητες*, Ανάκτηση από: Σχολικό Κέντρο Αργού – Κέρκυρας, [18/04/2013]

¹⁰⁰<http://www.e-go.gr/wmotors/article.asp?catid=15661&subid=2&pubid=19840>, *Εκρηξη Αδρεναλίνης στη Θάλασσα*, Ανάκτηση από: E-go, [18/04/2013]

εκδηλωθεί η τουριστική ανάπτυξη. Σε αυτές τις μορφές ανήκουν ο περιπατητικός τουρισμός και ο οικοτουρισμός.

Περιπατητικός τουρισμός μπορεί να οριστεί σαν η εναλλακτική μορφή τουρισμού κατά τη διάρκεια της οποίας η κύρια δραστηριότητα των τουριστών είναι η πεζοπορία.

Ως οικοτουρισμός ορίζεται η αειφόρος μορφή τουρισμού υπαίθρου που αναπτύσσεται ήπια σε φυσικές περιοχές και πρέπει να συντελεί στην διατηρησιμότητα και την συντήρηση αυτών των περιοχών.¹⁰¹

Οι δυο αυτές μορφές συντελούν την Κέρκυρα ως τον ιδανικότερο προορισμό, αφού έχει πολλά να προσφέρει στους επισκέπτες της.

Η Κέρκυρα διαθέτει όλες τις αποχρώσεις του πράσινου, ελαιώνες και κυπαρίσσια, καταπράσινη και επίπεδη γη σπαρμένη από αμπέλια, πλούσια περιβόλια, βράχοι και αγριολούλουδα, κατάφυτοι από ελιές λόφοι, λίμνες, βιότοποι, χαμηλές ακτές και αμμόλοφοι, φυτά που ευδοκιμούν στην άμμο και αποτελούν παράδεισο για τα πουλιά που ζουν στην περιοχή, πευκοδάση, σκιερά δάση και πολύχρωμα χωράφια. Κυριαρχεί παντού η ελιά και το καταπράσινο τοπίο καθώς και οι καλλιεργημένες κοιλάδες ενώ το βουνό του Παντοκράτορα στο βόρειο τμήμα του νησιού, αποτελεί μια περιοχή βραχώδης, με μικρές καλλιεργημένες εκτάσεις που διακόπτονται από ρεματιές και μικρά φαράγγια περιοχή κατάφυτη από κέδρους και ιτιές.¹⁰²

Το μεγαλύτερο τμήμα της βόρειας Κέρκυρας είναι παραλιακό. Κοντά στην πόλη αρχίζουν οι πλέον πολυσύχναστες περιοχές: η κατάφυτη χερσόνησος Κοντόκαλι, τα Γουβιά με τα ερείπια βενετσιάνικου ναυστάθμου, η Δασιά και ο Ύψος με τις τεράστιες αμμουδιές τους. Το Πυργί, από όπου η διασταύρωση οδηγεί προς το όρος του Παντοκράτορα αλλά και παραλιακά προς την Κασσιόπη. Η παραλιακή διαδρομή καθώς ελίσσεται στις απότομες καταπράσινες πλαγιές του Παντοκράτορα, έχει πανοραμική θέα προς τις μικρές παραλίες και τους οικισμούς Νησάκι, Καλάμι και Κουλούρα που βρίσκονται χαμηλότερα, αλλά και προς τις απέναντι ακτές της Αλβανίας που απέχουν μόλις 2 χιλιόμετρα από το γραφικό ψαροχώρι Άγιος Στέφανος. Λίγο βορειότερα η κωμόπολη Κασσιόπη που την περιβάλλουν γραφικοί

¹⁰¹http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης. [17/04/2013]

¹⁰²<http://www.corfu.gr/web/guest/visitor/natural>, Φυσικό Περιβάλλον, Ανάκτηση από: Δήμο Κέρκυρας, [18/04/2013]

όρμοι, βράχια και άμμος. Οι λοφοσειρές γίνονται ξηρές και βραχώδεις έως ότου εμφανίζονται δύο από τα νεώτερα τουριστικά θέρετρα, με απέραντες αμμουδιές, η Αχαράβη και η Ρόδα.¹⁰³

Στην Παλαιοκαστρίτσα δύο χερσόνησοι και έξι μικροί ορμίσκοι διαμορφώνουν το φυσικό σκηνικό ενός από τους πιο επιθυμητούς και πολυσύχναστους τουριστικούς προορισμούς του νησιού. Οι αμμουδιές σε συνδυασμό με τους απόκρημνους γύρω βράχους ενθουσιάζουν τους επισκέπτες της Παλαιοκαστρίτσας και την καθιέρωσαν ως θέρετρο υψηλού επιπέδου.¹⁰⁴

Το χωριό Λάκωνες είναι από μόνο του ένα από τα χαρισματικά σημεία του νησιού. Ένα χωριουδάκι μικρό και γραφικό χτισμένο ψηλά στο βουνό. Στη λεγόμενη Bella vista, ένα από τα ωραιότερα τοπία της Μεσογείου, για αυτό και δεν είναι τυχαίο το ότι αναγνωρίζεται ως η καλύτερη θέα της Ευρώπης. Το όνομα του χωριού δεν είναι τυχαίο. Μετανάστες από τη Λακωνία διάλεξαν αυτό το μέρος για να μείνουν, καθώς αν πάει κανείς στα χωριά της Μάνης από όπου καταγόταν θα αντικρίσει σχεδόν την ίδια θέα.¹⁰⁵

Η νότια πλευρά της Κέρκυρας έχει όψη διαφορετική από εκείνη της βόρειας. Το Πέραμα, το Ποντικονήσι και η Παναγία των Βλαχερνών, είναι από τα αξιοθέατα της καθώς επίσης, το χωριό Γαστούρι, το Αχίλλειο και το ανάκτορο της Ελισάβετ της Αυστρίας. Το χωριό που προτιμούν οι Άγγλοι τουρίστες, είναι οι Μπενίτσες, το ψαροχώρι που αγάπησε ο γερμανός Κάιζερ Γουλιέλμος Β' και έφτιαξε εκεί την ομώνυμη γέφυρα (τη γέφυρα του Κάιζερ) που τον βοηθούσε στις μετακινήσεις του. Ψαροχώρια όπως η Μεσογγή, επιλέγουν οι βορειοευρωπαίοι τουρίστες, ένα άτυπο σύνορο με το νοτιότερο τμήμα του νησιού. Ακολουθεί το χωριό Πετριτής το οποίο κατέχει έντονο ελληνικό χρώμα και οι αμμουδιές του Αγ. Γεωργίου. Τέλος, ένα από τα νοτιότερα άκρα του νησιού, η Λευκίμμη δείχνει αδιάφορη απέναντι στον τουρισμό καθώς οι κάτοικοί της επιμένουν να ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία.

Μια μακρόστενη λιμνοθάλασσα με έκταση 6000 στρέμματα που προσφέρει ένα από τα ωραιότερα ηλιοβασιλέματα. Ανάμεσα στη θάλασσα και στη λίμνη μια στενή λωρίδα γης δημιουργεί την απέραντη παραλία του Χαλικούνα. Διαθέτει αμμόλοφους τύπου Σαχάρα με

¹⁰³<http://www.travel.gr/portal/viewSection.x?section=2044;5;151>, *Γενικά – Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: Travel. [16/03/2013]

¹⁰⁴<http://clubs.pathfinder.gr/kerkyratonisitwnfaiakwn/1151695>, *Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: Pathfinder. [15/03/2013]

¹⁰⁵<http://clubs.pathfinder.gr/kerkyratonisitwnfaiakwn/1151695>, *Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: Pathfinder. [15/03/2013]

σπάνιο δάσος από κέδρους. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα, η λίμνη φιλοξενεί χιλιάδες πουλιά.

Στο νοτιότερο άκρο του νησιού, στον Ασπρόκαβο βρίσκεται το δάσος του Αρκουδήλα. Ένα δάσος με κυπαρίσσια, σχίνους και κουμαριές. Το ακρωτήριο του Ασπρόκαβου ονομάστηκε Αρκουδήλας από το γαλλικό arc d' isle (αψίδα του νησιού) ιδιωματοσμός που σημαίνει απώτατο άκρο της γης.¹⁰⁶

6.3.6. Συνεδριακός και Εκθεσιακός Τουρισμός

Η μορφή αυτή είναι επαγγελματική, είναι τουρισμός πόλης και οι επισκέπτες είναι ως επί το πλείστον επιχειρηματίες και στελέχη επιχειρήσεων. Είναι επισκέπτες υψηλού οικονομικού επιπέδου και ανάλογης δαπάνης κατά την παραμονή τους στην έκθεση.

Περιλαμβάνει την οργάνωση συνεδρίων και διεθνών εκθέσεων σε περιοχές που προσφέρουν και άλλες δυνατότητες. Δυστυχώς για τη χώρα μας, ενώ οι δυνατότητες που διαθέτει για την ανάπτυξη του τουρισμού αυτού είναι πολύ μεγάλες, βρίσκεται στην τελευταία θέση στη διεθνή συνεδριακή πίτα από την άποψη του αριθμού συνεδρίων που φιλοξενεί ετήσια.¹⁰⁷

Στην Κέρκυρα υστερεί αυτού του τουριστικού είδους η μορφή και πρέπει να προωθηθεί εφόσον συνέδρια και εκθέσεις γίνονται όλο το χρόνο και οι ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις υπάρχουν. Χρειάζεται όμως σίγουρα ένα σύγχρονο συνεδριακό κέντρο που να μπορεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες συνεδριακές απαιτήσεις.

Η Κέρκυρα με το θερμό Μεσογειακό κλίμα και την υπέροχη φύση αποτελεί ιδανικό τόπο για την διεξαγωγή συνεδρίων. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο έχει φιλοξενήσει, μέχρι σήμερα, διεθνή και πανελλαδικά συνέδρια οργανισμών, επιστημονικών φορέων και επαγγελματικών κλάδων καθώς επίσης και την Σύνοδο κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁰⁸

Τα συνέδρια πραγματοποιούνται σε χώρους του Δήμου Κερκυραίων και των μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων που διαθέτουν σύγχρονες υποδομές. Οι επαγγελματίες του

¹⁰⁶<http://www.mygreektrip.gr/corfu/dasosarkoudila-corfu.asp>, Το δάσος του Αρκουδήλα και το μοναστήρι της Παναγίας Ελεούσας, Ανάκτηση από: GreekTrip. [15/03/2013]

¹⁰⁷<http://traveldailynews.gr/columns/article/1244>, Εναλλακτικές μορφές τουρισμού Σημαντικός αρωγός στην ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος, Ανάκτηση από: Traveldailynews. [17/03/2013]

¹⁰⁸http://www.corfuvisit.net/default.asp?ACT=5&content=35&id=30&mmu=30&LangID=Greek_Iso, Συνεδριακός Τουρισμός, Ανάκτηση από: CorfuVisit. [18/04/2013]

τουρισμού έχουν αποκτήσει αξιόλογη εμπειρία με αποτέλεσμα την ικανοποίηση των συνέδρων.

6.3.7. Μαθησιακός Τουρισμός

Ο μαθησιακός τουρισμός, είναι ο τουρισμός που αναφέρεται στην μάθηση. Συγκεκριμένα, είναι κάθε μορφή τουρισμού που έχει σαν τουριστικό προϊόν τη μάθηση. Οι κυριότερες μορφές μαθησιακού τουρισμού είναι:

- ◆ Ο εκπαιδευτικός τουρισμός
- ◆ Ο μαθητικός, σπουδαστικός, φοιτητικός τουρισμός

Η Κέρκυρα είναι ένα νησί που εδώ και 30 χρόνια αποτελεί την κορυφαία επιλογή των μαθητών για τις 5ήμερες μαθητικές εκδρομές τους. Ένα νησί που για περισσότερους από 4 αιώνες συγκέντρωνε την κορυφή της περιήγησης. Μοναδικά αξιοθέατα και μνημεία, ξεχωριστό φυσικό περιβάλλον, εξαιρετικά εστιατόρια, ζωντανά club και μπαράκια, κέφι, χαρά και ασφάλεια είναι τα συστατικά μιας ζωής ανώτερης ποιότητας.¹⁰⁹

6.3.8. Γαστρονομικός Τουρισμός

Όταν μιλάμε, για γαστρονομικό τουρισμό, αναφερόμαστε και στη στενή επαφή στην οποία ερχόμαστε με τα ιδιαίτερα τοπικά προϊόντα που έχει να προσφέρει ένας τόπος. Προϊόντα, που όταν διατηρούν ζωντανές τις παραδοσιακές συνταγές και τα διατροφικά μυστικά των περασμένων γενεών, συνδυάζοντας την τοπική κουζίνα με τα ήθη και έθιμα και τις λαογραφικές παραδόσεις, χαρτογραφούν και αναδεικνύουν την ιδιαίτερη τοπική φυσιογνωμία και γίνονται η πιο απολαυστική εμπειρία για την εντρύφηση στον πολιτισμό του συγκεκριμένου τόπου.¹¹⁰

Η τοπική κουζίνα της Κέρκυρας αποτελεί ένα χαρακτηριστικό μείγμα της μεσογειακής διατροφής. Σαλάτες, λαχανικά, ψάρια, λίγο κρέας, τυροκομικά, αγνό ελαιόλαδο

¹⁰⁹ <http://pamekerkyra.gr/see.html>, *Που να Πάτε τι να Δείτε*, Ανάκτηση από: PameKerkyra.

¹¹⁰ http://culinology.gr/wp-content/uploads/2011/11/%CE%93%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82.pdf, *Γαστρονομικός Τουρισμός - Από το βιβλίο «Διατροφικά & γαστρονομικά πρότυπα στην επαγγελματική εστίαση» των Δρ. Γ. Μπόσκου και Γ. Παλησίδη*, Ανάκτηση από: CulinologyTeam [16/04/2013]

και πολλά φρούτα συνθέτουν το καθημερινό κερκυραϊκό τραπέζι με επιρροές κυρίως από την Ιταλία, τα Βαλκάνια, την Αγγλία και βάση την παραδοσιακή αρχαία Ελληνική κουζίνα. Τιμούν ιδιαίτερα το κόκκινο πιπέρι, το σκόρδο, τα κρεμμύδια. Παραδοσιακές κερκυραϊκές γεύσεις αποτελούν το ψάρι μπουρδέτο, το ψάρι μπιάνκο, η γνήσια παστιτσάδα, το στακοφίσι, ο μπακαλάρος με κρεμμύδια, οισουπιές με μακαροτσίνι, τα σπάνια ντόπια ζυμαρικά, τα λάχανα τσιγαρίδι και το σοφρίτο. Τα ντόπια γλυκίσματα αποτελούν σήμερα σπάνιο έδεσμα φτιαγμένο από ντόπιους με γνώση και πείρα. Είναι κυρίως γλυκά του κουταλιού, ξερά σύκα, συκομαΐδες, μάντολες, περγαμόντο απλό ή με σοκολάτα και μαντολάτο.¹¹¹

Ο τόπος της Κέρκυρας είναι ευλογημένος τόσο από ομορφιά όσο και από φυσικά προϊόντα, αυτό βοηθά να γίνει μια ολοκληρωμένη και σωστή προβολή συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην αύξηση της απασχόλησης και την τόνωση του κερκυραϊκού πρωτογενή τομέα παραγωγής που υποφέρει πολύ.

6.3.9. Περιβαλλοντικός Τουρισμός

Παρότι, η πυκνή κατοίκηση του νησιού και οι κακές πρακτικές στη γεωργική καλλιέργεια έχουν μειώσει τον πληθυσμό σε μερικά είδη πουλιών και μικρών σαρκοβόρων, εντούτοις ο πλούτος της πανίδας είναι αξιοπρόσεκτος. Σήμερα, μετά από περίπου μια δεκαετία εφαρμογής αειφορικών πολιτικών, η πανίδα δείχνει να έχει ανακάμψει. Η Κέρκυρα, οι Παξοί και τα Διαπόντια νησιά αποτελούν σημεία συνάντησης των φίλων της φύσης.¹¹²

Η Κέρκυρα με τα 6000 σπάνια είδη αγριολούλουδων, που διαθέτει, τα 55 είδη άγριας ορχιδέας και τα δεκάδες είδη αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, διαμορφώνει την πλουσιότερη χλωρίδα από όλα τα νησιά της Μεσογείου και αποτελεί πραγματικό παράδεισο φυσικού πλούτου. Ο πλούτος και η ποικιλία της χλωρίδας και της πανίδας οφείλεται στο υγρό, ζεστό κλίμα, τις πολλές βροχοπτώσεις, τις εδαφικές συνθήκες και τη γεωγραφική θέση χάρη της οποίας συγκεντρώνει φυτά από την Ευρώπη και την Αφρική. Την άνοιξη μοιάζει με

¹¹¹http://www.corfuvisit.net/default.asp?id=31&LangID=Greek_Iso&mnu=31, Γεωσιγνωστικός Τουρισμός, Ανάκτηση από: CorfuVisit. [16/04/2013]

¹¹²http://www.visitgreece.gr/el/nature/fauna/fauna_corfu, Η Πανίδα στην Κέρκυρα, Ανάκτηση από: VisitGreece [16/04/2013]

απέραντο κήπο γεμάτο λουλούδια. Η εποχή αυτή είναι ιδανική για περιπάτους και πεζοπορίες στο πλούσιο δίκτυο μονοπατιών.¹¹³

6.3.10. Καταδυτικός Τουρισμός

Η Κέρκυρα αποτελεί βασικό ελληνικό καταδυτικό προορισμό και βρίσκεται ανάμεσα στους 100 καλύτερους καταδυτικούς προορισμούς παγκοσμίως ανάμεσα σε χιλιάδες. Είναι κορυφαίος προορισμός υποβρύχιας δραστηριότητας για αυτό και οργανωμένα καταδυτικά κέντρα λειτουργούν σε όλο το νησί. Αν και υπήρξε από τους πρώτους προορισμούς για κατάδυση ήδη από το 1960, η Κέρκυρα δεν έχει αναπτύξει την κατάδυση όλα αυτά τα χρόνια. Οι ακρογιαλιές και οι ορμίσκοι, οι κάβοι και οι ατέλειωτες ξέρες, είναι ένας μικρός παράδεισος για τους μικρούς και μεγάλους λάτρεις του βυθού. Οι θάλασσες του νησιού είναι αρκετά πλούσιες σε εκπλήξεις για τους λάτρεις των καταδύσεων, όπως ναυάγια, σπηλιές που έχουν εσωτερικό άνοιγμα στο βουνό, βραχονησίδες.¹¹⁴

Στο νησί υπάρχουν επτά καταδυτικά κέντρα: Στην Αχαράβη, στην Κασσιώπη, στην Παλαιοκαστρίτσα, στα Γουβιά, στον Κάβο και στον Ύψο. Πιο συγκεκριμένα, σημεία που επιτρέπονται οι καταδύσεις αναψυχής στην Κέρκυρα είναι τα ακόλουθα:

- ◆ Κατά μήκος της ακτής μεταξύ του ακρωτηρίου Ρόδα και του ακρωτηρίου Δραστής
- ◆ Κατά μήκος της ακτής μεταξύ Παλαιοκαστρίτσας και ακρωτηρίου Αρκουδιλα
- ◆ Κατά μήκος της ακτής μεταξύ του ακρωτηρίου Κουντούρη και ακρωτηρίου Αγνή

Σημειώνεται ότι την Ελλάδα επισκέπτονται, σύμφωνα με έρευνα της Ε.Π.Α.Υ.Π το 2006-2007, το 95% των δυτών τουριστών από Αγγλία, Γερμανία, Ρωσία, ΗΠΑ, Ιταλία και Ισπανία.¹¹⁵

¹¹³http://www.visitgreece.gr/el/nature/fauna/fauna_corfu, *Η Πανίδα στην Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: VisitGreece [16/04/2013]

¹¹⁴<http://www.enimerosi.com/corfu-menu/2010-09-03-19-30-47/8451-2011-08-10-14-01-20.html>, *Καταδυτικός Τουρισμός*, Ανάκτηση από: Enimerosi. [16/04/2013]

¹¹⁵<http://www.enimerosi.com/corfu-menu/2010-09-03-19-30-47/8451-2011-08-10-14-01-20.html>, *Καταδυτικός Τουρισμός*, Ανάκτηση από: Enimerosi. [16/04/2013]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όσο και να προσπαθήσει κανείς να εκτιμήσει το τουριστικό προϊόν και την τουριστική ανάπτυξη, τόσο σε τοπικό επίπεδο - Κέρκυρα, όσο και σε εθνικό, δύσκολα θα μπορέσει να καταλήξει σε ασφαλή συμπεράσματα. Ο τουρισμός αποτελεί μία από τις κυριότερες πηγές εσόδων για την Κερκυραϊκή οικονομία. Θα περίμενε, λοιπόν, κανείς να τον χαρακτηρίζει σταθερότητα όσον αφορά την ζήτηση και συνέπεια και υπευθυνότητα από την μεριά των εμπλεκόμενων σε αυτόν φορέων.

Απεναντίας όμως, ο τουρισμός της Κέρκυρας είναι κάθε χρόνο άμεσα εξαρτημένος από πολλούς εξωτερικούς και αστάθμητους παράγοντες. Το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν δεν έχει φτάσει ακόμα σε εκείνο το επίπεδο στο οποίο δε θα έχει ανάγκη τα κολακευτικά σχόλια των διαφόρων tour operators ή την πολιτική των χαμηλών τιμών και προσφορών προκειμένου να παρουσιάζει ικανοποιητικά ποσοστά.

Μέχρι σήμερα, όλοι όσοι ασχολούνται με τον τουρισμό είχαν συνηθίσει στην ιδέα ενός μαζικού και χαμηλής ποιότητας τουρισμού, ο οποίος κάνει την εμφάνιση του τους καλοκαιρινούς κυρίως μήνες. Ακόμα και οι ανώτεροι εισοδηματικά επισκέπτες δεν αποτελούν την καλύτερη πάστα επισκεπτών, αφού επιλέγουν άλλους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς. Έτσι, προκειμένου να προσελκυστούν και αυτές οι κατηγορίες, οι ξενοδόχοι αρκούνται στην παροχή μέτριων υπηρεσιών σε πολύ δελεαστικές τιμές, μειώνοντας όμως σημαντικά και τα κέρδη τους, αλλά και υποβαθμίζοντας αρκετά ένα υποτιθέμενο ανώτερο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν.

Δεν έχει ακόμα ξεκαθαρίσει στη συνείδηση των τουριστικών επιχειρηματιών αν θέλουν μαζικό τουρισμό χαμηλής ποιότητας ή τουρισμό ανώτερου επιπέδου, ο οποίος προϋποθέτει όμως και αναβάθμιση του προσφερομένου τουριστικού προϊόντος. Με δεδομένη, βέβαια, και την κρίση που υπάρχει στις διεθνείς αγορές και η οποία δεν αφήνει ανεπηρέαστο και το τουριστικό προϊόν, θα πρέπει γίνουν πολλές παραχωρήσεις και εκ νέου σχεδιασμός της τουριστικής πολιτικής, προκειμένου να επιτευχθεί αυτό.

Η συμμετοχή και η προβολή του τουριστικού προϊόντος της Κέρκυρας σε σημαντικές εκθέσεις του εξωτερικού είναι μια πρόταση. Ακόμα περισσότερο η αναζήτηση νέων αγορών που δεν έχουν εμφανίσει σημάδια κορεσμού όπως οι αγορές των ανατολικών χωρών θα ενίσχυαν σημαντικά τη ζήτηση του. Όμως, όλες οι ενέργειες που θα γίνονται θα πρέπει να κινούνται σε ορισμένους άξονες και κάτω από ένα κοινό πλαίσιο. Δεν θα πρέπει για παράδειγμα οι επιχειρηματίες του τουρισμού, είτε αυτοί είναι ξενοδόχοι, είτε είναι εστιατορείοι

ή οτιδήποτε άλλο, να αναλώνονται σε αυτό το ανελέητο κυνήγι τιμών που μόνο ζημιά τους προσφέρει και υποβάθμιση στο τουριστικό προϊόν.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες που έχουν συσταθεί για τον έλεγχο του τουριστικού προϊόντος θα πρέπει να παρεμβαίνουν όποτε και όταν κρίνεται σκόπιμο, και έχοντας περισσότερο το χαρακτήρα συμβούλου για τις επιχειρήσεις. Θα πρέπει να τεθούν κάποια κριτήρια που θα αφορούν την ποιότητα, και των οποίων η εφαρμογή θα πρέπει να αποτελεί πρώτη προτεραιότητα για αυτές τις υπηρεσίες. Η ελαστική συμπεριφορά και η αδυναμία ελέγχου των επιχειρήσεων από πλευράς τους κράτους είναι ένας από τους λόγους που το τουριστικό προϊόν στην Κέρκυρα αλλά και στην Ελλάδα γενικότερα είναι υποβαθμισμένο.

Το τουριστικό προϊόν της Κέρκυρας είναι μαζικό και αδιαφοροποίητο. Οι σύγχρονες τάσεις στον τουρισμό υποδεικνύουν τη διαφοροποίηση και τον εμπλουτισμό αυτού του προϊόντος μέσω της αξιοποίησης των μοναδικών πολιτιστικών και περιβαλλοντικών πόρων που διαθέτει. Υπάρχουν δυνατότητες ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όμως οι μέχρι σήμερα προσπάθειες ήταν αποσπασματικές με πενιχρά αποτελέσματα. Προϋπόθεση για την επιτυχή αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών και χρηματοδοτικών πόρων της Κέρκυρας, ώστε να αναγνωρισθεί η περιοχή ως προορισμός εναλλακτικού τουρισμού είναι η τοπική συναίνεση – δέσμευση συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων στην αλυσίδα της τοπικής τουριστικής προσφοράς, με ιεράρχηση προτεραιοτήτων.

Στα πλαίσια των σύγχρονων τάσεων για κάθετη ενοποίηση της αγοράς προκειμένου να επιτευχθούν οικονομίες κλίμακας, μοναδικός τρόπος επιβίωσης είναι η διαφοροποίηση του προϊόντος και η ποιοτική υπεροχή. Έτσι η έννοια της ποιότητας πρέπει να μας προβληματίζει σοβαρά. Το ζητούμενο δεν είναι πλέον η αύξηση των αφίξεων αλλά η αύξηση της κατά κεφαλήν τουριστικής δαπάνης με την προσέλκυση τουριστών υψηλότερης εισοδηματικής στάθμης, μέσω της προσφοράς ποιοτικών τουριστικών υπηρεσιών όχι μόνο στην τουριστική επιχείρηση. Εμφανίζεται συνεπώς, ως επιτακτική ανάγκη η αναβάθμιση, ο εκσυγχρονισμός και ο εμπλουτισμός της τουριστικής προσφοράς της Κέρκυρας με την ανάπτυξη ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η βιομηχανία της κρουαζιέρας αναδεικνύεται από τους πιο ανθεκτικούς κλάδους, με σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Ευρώπης. Το μέλλον της παγκοσμιοποιημένης κρουαζιέρας στηρίζεται πλέον και στην Ευρωπαϊκή αγορά, σε συνδυασμό με τη Μεσόγειο ως κύριο προορισμό ανάπτυξής της.

Σε επίπεδο Κέρκυρας υπάρχουν αρκετά περιθώρια βελτίωσης για την καλύτερη εξυπηρέτηση και διευκόλυνση τόσο των επιβατών όσο και των κρουαζιερόπλοιων στο λιμένα και ευρύτερα στο νησί.

Στη διακίνηση και την εξυπηρέτηση των επισκεπτών κρουαζιέρας εμπλέκονται και στηρίζονται πολλοί διαφορετικοί κλάδοι της τοπικής οικονομίας και η ανερχόμενη χειμερινή κρουαζιέρα επιμηκύνει την τουριστική περίοδο.

Η κύρια πρόκληση για την τουριστική βιομηχανία, τις επιχειρήσεις και τους τουριστικούς προορισμούς είναι: Πώς θα καταστεί δυνατόν η τουριστική δραστηριότητα στην Κέρκυρα, Ελλάδα, Ευρώπη και παγκοσμίως, και η αναμενόμενη ανάπτυξη στις επόμενες δύο δεκαετίες, να γίνει η διαχείρισή τους με τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλιστεί ο σεβασμός των ορίων των βασικών πόρων και η δυνατότητα αυτών των πόρων να αναπαράγονται και να είναι ταυτόχρονα και εμπορικά πετυχημένοι;

Επειδή το προϊόν αυτό βασίζεται κυρίως στην περιβαλλοντική, πολιτιστική και κοινωνική ποιότητά του, εάν δεν διαχειριστεί με μέτρο, ρισκάρει να αλλοιωθεί και ακόμη να εξαντληθεί η πηγή που αναπαράγει τους πόρους και συνεπώς να γίνει οικονομικά και κοινωνικά αβάσταχτη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αλεξανδράκη - Κριτσωτάκη, Ρ. (2000), *Τουριστική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις: Παπαζήση.
2. Αυγερινού - Κολωνιά, Σ. - Ζαχαράτος, Γ. (2000), *Τουριστική Ανάπτυξη – Πολυεπισημονικές Προσεγγίσεις*, Αθήνα: Εκδόσεις: Εξάντας.
3. Ανδριώτης, Κ. (2008), *Αειφορία και Εναλλακτικός Τουρισμός*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
4. Βαρβαρέσος, Σ. (2005), *Τουρισμός, Έννοια, Μεγέθη, Δομές: Η Ελληνική Πραγματικότητα*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
5. Βενετσανοπούλου, Μ. (2006), *Η κρατική συμβολή στον τουρισμό - Εναλλακτικές μορφές τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
6. Γαλάνη – Μουτάφη, Β. (2002), *Έρευνες για τον τουρισμό στην Ελλάδα και στην Κύπρο*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
7. Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Κέρκυρα – Βιώσιμος Τουριστικός Προορισμός», 2011-2015.
8. Ηγουμενάκης, Ν. (1997), *Τουριστική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
9. Ηγουμενάκης, Ν. – Ηγουμενάκης, Γ. (2004), *Τουριστικό Μάρκετινγκ – Γενικές Αρχές*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
10. Ηγουμενάκης, Ν. (2000), *Τουρισμός και Ανάπτυξη*, Αθήνα: Εκδόσεις INTERBOOKS.
11. Ηγουμενάκης, Ν. – Κραβαρίτης, Κ. – Λύτρας, Π. (1999), *Εισαγωγή στον Τουρισμό*, Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
12. Ηγουμενάκης, Ν. (1999), *Τουριστικό Μάρκετινγκ*, Αθήνα: Εκδόσεις INTERBOOKS.
13. Ιακωβίδου, Ο. (2003), *Ο Αγροτουρισμός στην Ελλάδα - ένας απολογισμός της αποκτηθείσας εμπειρίας - Γεωτεχνική Ενημέρωση*, Αθήνα: Εκδόσεις Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας.
14. Καραπιδάκης, Ν. – Θεοδωρίδης, Π. – Μουρτζάνος, Θ. – Μπίστικα Ε. - Δήμου, Ν. – Μαστροπαύλος, Ν. – Χυτήρης, Γ. – Μεταλληνός, Γ. (2011), *Πάσχα στην Κέρκυρα*, Αθήνα: Εκδόσεις Τοπίο.
15. Κοκκώσης, Χ. – Τσάρτας, Π. – Γκρίμπα, Ε. (2011), *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού – Ζήτηση και Προσφορά Νέων Προϊόντων Τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

16. Κοκκώσης, Χ. - Τσάρτας, Π. (2001), *Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και περιβάλλον*, Πρώτη Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
17. Κομίλης, Π. - Βαγιονής, Ν. (1999), *Τουριστικός Σχεδιασμός: Μέθοδοι και Πρακτικές Αξιολόγησης*, Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
18. Ρέππας, Π. (2002), *Οικονομική Ανάπτυξη: Θεωρίες και Στρατηγικές*, Τόμος Α΄. 2η Έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
19. Ροδιτάκης, Χ. (2001), *Τουρισμός και Οικολογία*, Ηράκλειο: Εκδόσεις Μεταίχιμο.
20. Σιώμος, Γ. (2004), *Στρατηγικό Μάρκετινγκ Β Έκδοση*, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη.
21. Συνεταιριστική Αυτοδιοικητική Ζακύνθου Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α
22. Σφακιανάκης, Μ. (2000), *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
23. Τσουμάνης, Κ. (2009), *Χαρακτηριστικά Τουριστών και Παρεχόμενων Υπηρεσιών της Κέρκυρας*, Κέρκυρα: Εκδόσεις Τυποεκδοτική.
24. Χυτήρης, Γ. (2010), *Σημειώσεις ενός Κερκυραίου*, Αθήνα: Εκδόσεις Γαβριηλίδης.
25. Gartner, W.C. (2001), *Τουριστική Ανάπτυξη: Αρχές, Διαδικασίες και Πολιτικές*, Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.
26. Andriotis, K. (2000), *Local Community Perceptions of Tourism as a Development Tool: The Island of Crete, Unpublished PhD Thesis*, Bournemouth: Bournemouth University.
27. Friedmann, J. (1980), *An Alternative Development? Friedmann, J. Wheelright, E. & Connell, J. (eds) Development Strategies in the Eighties. Development Studies Colloquium Monograph No 1*. Sydney: University of Sydney.
28. Ingham, B. (1993), *The Meaning of Development: Interactions between New and Old Ideas*, World Development.
29. Todaro, P. (1994), *Economic Development*, New York: Longman.
30. www.keta-ionion.gr/.../ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ%20ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ%20ΜΟΡΦΕΣ%20ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, Οι *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στα Ιόνια Νησιά*, Ανάκτηση από: ΚΕΤΑ.
31. http://www.visitgreece.gr/portal/site/eot/template.MAXIMIZE/menuitem.d470c07b670218dd48ae1861451000a0/?javax.portlet.tpst=e8c0316b283a1593df646910640041ca_ws_MX&javax.portlet.prp_e8c0316b283a1593df646910640041ca_view=showResults&javax.portlet.begCacheTok=com.vignette.cachetoken&javax.portlet.endCacheTok=com.vignette.cachetoken, *Ιαματικές πηγές*, Ανάκτηση από: Ε.Ο.Τ.
32. <http://www.sete.gr/files/Media/Ebook/Sings&Symbols-GR.pdf>, *Σύμβολα και Σήματα Τουρισμού*, Ανάκτηση από: ΣΕΤΕ.

33. <http://www.iobe.gr/media/meletes/tous12.pdf>, *Η Επίδραση του Τουρισμού στην Ελληνική Οικονομία*, Ανάκτηση από: Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών.
34. <http://www.e-telescope.gr/el/economy-and-business/277-2010-04-01-19-26-28>, *Αθλητικός Τουρισμός και Ευρωπαϊκή Αθλητική Πολιτική Σήμερα*, Ανάκτηση από: Telescope.
35. http://www.espa.gr/elibrary/Episimo_Keimeno_EP_Ethniko_Apothematiko_Aprovleptwn.pdf, *Επιχειρησιακό Πρόγραμμα – Εθνικό Αποθεματικό Απρόβλεπτων*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ.
36. http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1_%CE%99%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CF%89%CE%BD_%CE%9D%CE%AE%CF%83%CF%89%CE%BD, *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ.
37. www.espa.gr/.../Episimo_Keimeno_PEP_Ionion_Nison..., *Περιφέρεια Ιονίων Νήσων*, Ανάκτηση από: Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ.
38. www.ionianisia.gov.gr/print_contents.asp?id=123, *Γεωγραφική Θέση – Έκταση – Γεωμορφολογία*, Ανάκτηση από: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.
39. http://www.espa.gr/elibrary/Eggrafo_ESPA_el.pdf, *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς*, Ανάκτηση από: ΕΣΠΑ.
40. <http://www.kerkyrainfo.gr/nomoskerkyras/kerkyraistoria/index.html>, *Κέρκυρα Ιστορία*, Ανάκτηση από: Kerkyrainfo.
41. <http://www.corfu-airport-carhire.com/%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B9-%CE%B9%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BF/>, *Κέρκυρα – Το Κοσμοπολίτικο Νησί στο Ιόνιο*, Ανάκτηση από: Corfu-airport-carhire.
42. <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse2/sdo/tour/2006/PanaretouIoannafrideriki/attached-document/panaretou.pdf>, *Διπλωματική Εργασία με θέμα: Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης – Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων.
43. http://www.golden-greece.gr/places/eptanisa/kerkyra/kerkyra_kerkyra.html, *Κέρκυρα Ιστορικά – Πολιτιστικά*, Ανάκτηση από: Golden Greece.
44. <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/385/1/DT2005-0145.pdf>, *Διπλωματική Εργασία με θέμα: Μελέτη Ανάπτυξης Τουρισμού Η περίπτωση του Νομού Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: Πανεπιστήμιο Πειραιά - Τμήμα Ναυτιλιακών Σποδών.

45. <http://www.windmillstravel.com/gr/article.php?id=27&destination=12&destinationtype=island>, *Η Ιστορία της Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: WindMillsTravel.
46. www.corfu.gr/.../osaa?..., *Μελέτη Ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης Πόλης Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: Δήμο Κέρκυρας.
47. <http://www.arillas.gr/index.php/apotelesmata/ereyna-html/61-product.html>, *Κύκλος Ζωής Κάθε Προϊόντος – Τουρισμός Έρευνα*, Ανάκτηση από: Αρίλλας Βορειοδυτική Κέρκυρα.
48. <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/555/1/DT2005-0329.pdf>, *Διπλωματική Εργασία – Έρευνα Τουριστικού Μάρκετινγκ Το Παράδειγμα της Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: Πανεπιστήμιο Πειραιά.
49. http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/tour/2007/TsenempiElvina/attached-document/Tsenempi_Elvina_2007.pdf, *Πτυχιακή Εργασία – Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού στην Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: ΤΕΙ Κρήτης.
50. <http://www.corfupress.com/news/2009-05-10-16-53-10/6446---aocta-----2010>, *Μελέτη του ΑΟCTA για την Κέρκυρα – Δραματική Πτώση στα Τουριστικά Έσοδα το 2010*, Ανάκτηση από: CorfuPress.
51. <http://www.enimerosi.com/corfu-menu/2010-09-03-19-30-47/8429-2011-08-10-08-24-47.html>, *Μείωση από Ηγουμενίτσα – Αύξηση από Αλβανία*, Ανάκτηση από: Εφημερίδα Ενημέρωση.
52. <http://www.corfupress.com/news/files/PERIFEREIA-300912-15-02-1.pdf>, *Κείμενο Θέσεων για τις Κατευθύνσεις Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής 2014-2020*, Ανάκτηση από: CorfuPress.
53. www.corfuport.gr/newsupdates/.../20---9-2010.html, *Έρευνα Ικανοποίησης Επισκεπτών των Κρουαζιερόπλοιων*, Ανάκτηση από: Οργανισμός Λιμένα Κέρκυρας Α.Ε.
54. <http://traveldailynews.gr/news/article/43289>, *Ίδρυση Επιστημονικής Εταιρείας Τουρισμού Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: TravelDailyNews.
55. http://www.sazae.gr/dmdocuments/report_1_final-pin_allages_v1.pdf, *Μελέτη για την Αγροτουριστική Ανάπτυξη στα Ιόνια Νησιά σε Σχέση με την Εξασφάλιση Τοπικών Προϊόντων για μια Ολοκληρωμένη Αγροτική Ανάπτυξη*, Ανάκτηση από: Συνεταιριστική Αυτοδιοικητική Ζακύνθου Αναπτυξιακή Α.Ε. Ο.Τ.Α
56. www.anion.org.gr/default.as..., *ANION AAE OTA*, ΚΕΡΚΥΡΑ, Ανάκτηση από: Αναπτυξιακή Ιονίων Νήσων.
57. <http://www.mykerkyra.gr/news/item2019>, *Η Κέρκυρα Μέσω των Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού*, Ανάκτηση από: MyKerkyra.

58. <http://www.corfubenitses.gr/corfu-museums-gr.html>, *Μουσεία στην Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: CorfuBenitses.
59. <http://www.itabloid.gr/%CE%B8%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%BA%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%AD%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1/>, *Ο Ορησκευτικός Τουρισμός στην Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: Itabloid.
60. <http://www.corfuchurches.com/>, *Οι εκκλησίες της Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: CorfuChurches.
61. <http://www.corfuchurches.com/content/view/63/75/>, *Ναός Ιάσονος και Σωσιπάτρου*, Ανάκτηση από: CorfuChurches.
62. <http://www.corfuchurches.com/content/view/62/74/>, *Παναγία Νερατζίχα*, Ανάκτηση από: CorfuChurches.
63. <http://www.corfutour.gr/cgs.cfm?areaid=1&id=88>, *Βασιλική του Ιοβιανού*, Ανάκτηση από: Δήμο Κερκυραίων.
64. <http://www.impak.gr/genika.htm>, *Μονή Παντοκράτορα*, Ανάκτηση από: Ιερά Γυναικεία Μονής Παντοκράτορος Σωτήρος Χριστού.
65. <http://www.apolitrosis.gr/Content.php?PageId=95>, *Η Ιστορία της Κέρκυρας*, Ανάκτηση από: Ορθόδοξη Χριστιανική Αδελφότητα Η Απαλλοτριώσης.
66. http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%9D%CE%B1%CF%8C%CF%82_%CE%91%CE%B3%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%A7%CF%81%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%85_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%99%CE%B1%CE%BA%CF%8E%CE%B2%CE%BF%CF%85_%CE%9A%CE%AD%CF%81%CE%BA%CF%85%CF%81%CE%B1%CF%82, *Duomo (Κ.Μ. Αγ. Ιακώβου και Χριστοφόρου)*, Ανάκτηση από: Wikipedia.
- <http://www.sport-tourism.com/>, *Διεθνές Συμβούλιο Αθλητικού Τουρισμού – Ερευνητική Μονάδα Ελλάδος*, Ανάκτηση από: Ερευνητικής Μονάδα Ελλάδος του Διεθνούς Συμβουλίου Αθλητικού Τουρισμού.
67. <http://www.acadimies.gr/site/article.php?aid=2923&cid=33>, *Διεθνές Σχολικό Τουρνουά Κρίκετ 2012*, Ανάκτηση από: Οργανισμό Ανάπτυξης Σχολών Ποδοσφαίρου Ελλάδος.
68. http://www.corfuvist.net/default.asp?id=10&ACT=5&content=154&mnu=10&LangID=Greek_Iso, *Ιστιοπλοΐα*, Ανάκτηση από: CorfuVisit.

69. <http://dim-agrou.ker.sch.gr/nomarxia/draseis.htm>, *Δραστηριότητες*, Ανάκτηση από: Σχολικό Κέντρο Αργού – Κέρκυρας.
70. <http://www.e-go.gr/wmotors/article.asp?catid=15661&subid=2&pubid=19840>, *Έκρηξη Αδρεναλίνης στη Θάλασσα*, Ανάκτηση από: E-go.
71. <http://www.corfu.gr/web/guest/visitor/natural>, *Φυσικό Περιβάλλον*, Ανάκτηση από: Δήμο Κέρκυρας.
72. <http://www.travel.gr/portal/viewSection.x?section=2044;5;151>, *Γενικά – Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: Travel.
73. <http://clubs.pathfinder.gr/kerkyratonisitwnfaiakwn/1151695>, *Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: Pathfinder.
74. <http://www.mygreektrip.gr/corfu/dasosarkoudila-corfu.asp>, *Το δάσος του Αρκουδήλα και το μοναστήρι της Παναγιάς Ελεούσας*, Ανάκτηση από: GreekTrip.
75. http://www.corfuvisit.net/default.asp?ACT=5&content=35&id=30&mnu=30&LangID=Greek_Iso, *Συνεδριακός Τουρισμός*, Ανάκτηση από: CorfuVisit.
76. <http://traveldailynews.gr/columns/article/1244>, *Εναλλακτικές μορφές τουρισμού* *Σημαντικός αρωγός στην ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος*, Ανάκτηση από: Traveldailynews.
77. <http://pamekerkyra.gr/see.html>, *Που να Πάτε τι να Δείτε*, Ανάκτηση από: PameKerkyra.
78. http://www.corfuvisit.net/default.asp?id=31&LangID=Greek_Iso&mnu=31, *Γευσιγνωστικός Τουρισμός*, Ανάκτηση από: CorfuVisit.
79. http://culinology.gr/wp-content/uploads/2011/11/%CE%93%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82.pdf, *Γαστρονομικός Τουρισμός - Από το βιβλίο «Διατροφικά & γαστρονομικά πρότυπα στην επαγγελματική εστίαση» των Δρ. Γ. Μπόσκου και Γ. Παλησίδη*, Ανάκτηση από: CulinologyTeam.
80. http://www.visitgreece.gr/el/nature/fauna/fauna_corfu, *Η Πανίδα στην Κέρκυρα*, Ανάκτηση από: VisitGreece.
81. <http://www.enimerosi.com/corfu-menu/2010-09-03-19-30-47/8451-2011-08-10-14-01-20.html>, *Καταδυτικός Τουρισμός*, Ανάκτηση από: Enimerosi.
82. <http://oikopress.gr/index.php/2012-10-04-11-11-33/595-tourismos-politismos-koinwniki-oikonomia>, *Τουρισμός – Πολιτισμός – Κοινωνική Οικονομία: Συνδέονται;*, Ανάκτηση από: OikoPress.

83. www.corfu.gr/.../clubs?..., *Ενδεικτικός Κατάλογος Κτηριακού Δυναμικού - Παλιά Πόλη Κέρκυρας Σχέδιο Διαχείρισης – Δημόσια Κτήρια*, Ανάκτηση από: Δήμος Κέρκυρας.